

Kayı Han Oğlu Ertuğrul Gazi

Dursun Saral

KAYI HAN OĞLU ERTUĞRUL GAZİ

Dursun SARAL

Okurlarımızın doğru bilgileri keyifle okumaları
dileğiyle...

01.10.2019

Dursun Saral
Okulda
Okulda

Kutlu Yayınevi

İstanbul - 2019

KUTLU YAYINEVİ

göksel sözcükleriñ yayıncısı

T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

yayıncı belgesi: 44113

bétik: 407

Yazar: **Dursun SARAL**
Dizer: **Aliye Aybüke ULUÇ**
Kapak tasarımcısı: **KUVART**

1. baskı: Eylül, 2019 – İstanbul

ISBN: 978-605-7680-72-3

© **Dursun SARAL**

Tüm içerik yazarının sorumluluğundadır. Yayınevi yalnızca basım, dağıtım ve satış işlemlerinden yükümlüdür.

KUTLU YAYINEVİ – göksel sözcükleriñ yayıncısı

Siyavuşpaşa Mah. Aydede Sok. No: 2A Bahçelievler/İstanbul

Çağrı: 0212 603 5661 istek@kutluyayinevi.com

Dizayn Grafik Basımevi: 42124

Eřim Merve
ve
Kızım Hafsa'ya

Dursun Saral:

1987 yılında Trabzon'un Sürmene ilçesinde doğdu.

Fatih, Yeniyay, Çamburnu İlkokullarında (1993-2001) ilk eğitimini, Sürmene Hasan Sadri Yetmişbir Anadolu Lisesi'nde (2001-2005) lise eğitimini aldı. Lisansını ise 2006-2011 yılları arasında Yıldız Teknik Üniversitesi, Gemi İnşaatı ve Denizcilik Fakültesi, Gemi İnşaatı ve Gemi Makineleri Mühendisliği Bölümü'nde tamamladı. İkinci Lisans eğitimini Anadolu Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü'nde bitirdi.

2013 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi'nde başladığı akademik kariyerine, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sürmene Deniz Bilimleri Fakültesi bünyesinde Haziran 2016 yılında yüksek lisans eğitimini bitirip, doktora çalışmaları ile devam etmektedir.

2002 yılından beri yazarlık hayatına başlayıp; Nisan 2012'de "Bir Liderin Düşünce Sistemi" ve Ocak 2013'te "Empatiler 1" kitaplarını yayınladı.

Türk Denizcilik Tarihi alanındaki bilgi eksikliklerini ve yanlışlıklarını gördüğü için yapılan hataları ve eksiklikleri giderme adına Mart 2012'den beri üzerinde çalıştığı "Barbaros Empatisi" serinin ilk eseri "Oruç Barbaros Sultan" kitabı Nisan 2014'te yayınlanıp, Oruç Reis'in Barbaros namını kazanmasının 500. yılına ithaf edilerek Türk Tarihine yeni bir değer kazandırıldı. Serinin ikinci kitabı "Hızır Barbaroşo Hayreddin" kitabı ise Ekim 2015 yılında yayınlandı.

Osmanlı Tarihi'ni dünya ölçeğindeki gelişmeleri de göz önüne alıp daha iyi anlamak ve anlatabilmek için Haziran 2017'den beri Devlet-i Aliyye üzerinde çalışmalar yapmaya devam etmektedir.

Yapıtlarıyla edebiyat dünyasına, oluşturduğu ve öncülüğünü yaptığı "Empati" yazın türünü kazandırmayı amaçlamaktadır.

www.dursunsaral.com.tr

yazardursunsaral@gmail.com

www.facebook.com/dursunsaralkitaplari

www.instagram.com/dursunsaralkitaplari

ÖNSÖZ

Osmanlı Tarihi üzerine yazarken son zamanlarda çekilen dizilerin de etkisiyle, “Senin artık Ertuğrul Gazi’ye de el atman gerek ki doğruyu ve tarihimizi daha iyi anlayalım” denilmesi üzerine Ertuğrul Gazi hakkında bir kitap yazmaya karar verdim.

Kitabım için araştırma yaparken okuduğum yerli ve yabancı ve de popüler tarih yazıcılarının birçok hataya düştüklerini, olayları ya karıştırdıklarını ya da eksik anlattıklarını gördüm. Bunun nedeni ise Ertuğrul Gazi hakkındaki saf bilgilerin azlığı idi.

Ertuğrul Gazi hakkında iki üç sayfayı geçmeyen doğru bilgilerin bir kitap haline getirilmesinin iki yolu vardı. Birincisi, Ertuğrul Gazi’nin yaşamadığı olayları onunmuş gibi uydurma fantastik bir tarih yazmak. İkincisi ise Ertuğrul Gazi’nin yaşadığı zamanda yaşanan olayların hepsinin birden düşünüp aralarındaki bağlatıları kurup doğru bir tarihi bilgi akışı sağlamak. Ben bu kitapta ikincisini tercih ettim.

“Kayı Han Oğlu Ertuğrul Gazi” kitabında çok yönlü tarih anlayışı benimsenmiştir. Ertuğrul Gazi zamanında Anadolu’da yaşanan askeri, siyasi, ekonomik, mimari ve ilmi yönler bir potada eritilerek okura aktarılmıştır. Olayların geçtiği yerler haritalar ile verilmiştir. Bu yöntemi seçmemdeki amacım, dünya ölçeğindeki gelişmeleri de göz önüne alıp atalarımızın yaşantılarını en iyi şekilde anlayıp anlatabilmektir.

Kitap, Oğuzların Anadolu’ya göçüyle başlayıp Ertuğrul Gazi’nin vefatı ile bitmektedir. Tarihi bilgilerin yetersizliği ve olanların da çelişkili durumlarından dolayı olabildiğince, sahip olduğum tarih ve mühendislik tecrübelerimi de kullanıp, doğru tarih akışını anlatmaya çalıştım. Tarihi kaynakları karşılaştırmalı ve tartışmalı bir biçimde işlediğim için uydurmalar olmadan sadece tarihi gerçekler ışığında bir kitap oluşturdum. Bunun için kitapta yaptığım hesaplamalar ve tecrübeler sonucunda kabul edilen bilgilerin doğruluklarını kanıtlayamadığım, bazı tarihçilerin kabul ettiği bazılarının ise kabul etmediği rivayetlerin dışına çıktığım yerler de olmuştur. Genel kabul edilen ama hesaplamalarım sonucu doğru çıkmayan bazı tarihleri kendi bulduğum tarihler ile değiştirdim.

Kitapta, Ertuğrul Gazi ile ilgili bilgilerin olduğu dönemleri onun gözünden görmeye, rivayetlerin olmadığı zamanları ise var olan belgelere göre etkileşimde bulunulan hükümdarlar gözünden görerek kesintisiz bir tarih akışı yakalamaya uğraştım. Böylece eksik kalan, anlaşılamayan ve tek yanlı bakıp da çözilemeyen gizemleri çözüp, Ertuğrul Gazi'nin hayatını en iyi şekilde anlatmaya ve o zamanları okura yaşatabilmeye çalıştım.

Kitabın son birkaç sayfasında yer verdiğim Osman Bey dönemini, Tarık Buğra'nın ölümsüz eseri “Osmancık” kitabından birkaç kesit de ekleyip, kendi geliştirip diğer kitaplarımda da başarıyla uyguladığım “empati” yazın türünde yazdım. Bunun nedeni ise normal düz yazı ile “empati” türünü okurun karşılaştırabilmesi ve etkinliğinin farkına varılabilmesi içindir.

“Kayı Han Oğlu Ertuğrul Gazi” kitabımızın tarihimizi doğru bir şekilde anlamaya çalışanlara yararlı olması dileğiyle...

01/11/2018, Çamburnu
Sürmene/TRABZON

Dursun SARAL

OĞUZLARIN ANADOLU'YA GÖÇÜ

Oğuz veya Türkmen göçünün başlangıcı Gök-Türk İmparatorluğu'nun 744 yılında yıkılışı ile başladı. Uygur ve Karluk egemenliklerinde yaşamak istemeyen Oğuzlar zamanla batıya doğru göç etti.

775-785 yılları arasında Oğuzlar Türk diyarından Mâverâünnehir (Sır Derya/Seyhun-Amu Derya/Ceyhun arası) topraklarına gelip Müslüman oldu.

924 yılı itibarı ile Kıtayların Kırgızları Orhun havalisinden atmaları ile Türk boyları yerlerinden oynamaya ve Oğuzlar Hazar Denizi taraflarına doğru Gürcan (Aral Gölü) sahillerine akmaya başladı. Kıtayların baskısı ile Türk halklarının birbirini sıkıştırmaları o derece şiddetlendi ki, 943'ten sonra Müslüman Oğuzlar artık Sır-Derya boylarından akın haline Mâverâünnehr'e doğru göçmeye başladı. 999 yılında Karahanlıların Samanî Devleti'ni yıkmaları ile Müslüman Türklere Güney yolu ve İslam ülkeleri açıldı.

1017'de Kıtayların ve Şamanî Türklerin üç yüz bin çadır halkı hâlinde doğudan Karahanlı ülkesine ve Balasagun yakınlarına gelmeleri hızlanınca, Togan Han yüz yirmi bin kişilik bir ordu ile bu istilayı durdurmayı bir süreliğine başardı ise de istila zamanla hızlanarak yeniden arttı.

Müslüman ve Şâmânî Türkler, kuzey ve güneyden olmak üzere iki büyük kol halinde batıya doğru göçüyordu. Bir millet kitleler ve dalgalar halinde İslam ülkelerine doluyor ve Doğu Roma İmparatorluğu idaresinde bulunan Anadolu hudutlarına yığılıyordu.

Selçuklular, Buhara civarında Karahanlılar ve Gazneliler karşısında perişan bir duruma düşünce Tuğrul Bey'in müsaadesiyle kardeşi Çağrı Bey üç bin süvari ile 1018 yılında, büyük mesafeleri ve türlü tehlikeleri aşarak Doğu Anadolu'ya bir sefer yaparken Türkistan gazilerinin geleneklerine göre yola çıkmış ve yeni bir yurt bulmak çareleri aramıştı.

1027 yılında Kıtayların baskısı ile Kun, Kay ve Kıpçak boylarının Oğuzları yurtlarından püskürtmeleri, Müslüman

Oğuzların sel halinde Mâverâünnehr'e, Horosan'a ve diğer İslam ülkelerine göçlerini hızlandırdı.

Karahanlı ve Gazneli devletlerinin sürekli takipleri ile sıkışan, yersiz ve yurtsuz kalan Selçuklu Türkmenleri, zorlandıkça, Anadolu hudutlarını aşıyor; Doğu Roma ordularının saldırılarına uğrayınca da tekrar Azerbaycan'a ve İran'a dönüyor; fakat orada da barınamıyor, daimî bir hayat mücadelesi ve savaş hayatı geçiriyordu.

1040 yılında Selçukluların Dandanakan'da Gazneli Sultan Mes'ûd'u yenerek Tuğrul Bey idaresinde Büyük Selçuklu Devleti'ni kurmaları ile Oğuzlar, devletlerinden de destek alarak, Doğu Anadolu'ya geri dönmek üzere akıyordu.

Mâverâünnehr coğrafyasından Horasan'a gelen Türkmenler burada yerleşme imkânı bulamadı. Onlar da daha batıya Rey, el-Cibâl ve Hemedân bölgesine, diğer bir ifadeyle Tuğrul Bey'in anne bir kardeşi İbrahim Yınal'ın faaliyet sahasına gitmek zorunda kaldı. Ancak onların burada da barınması mümkün olmadı. İbrahim Yınal yanına gelenlere: *"Sizin burada kalmanız ve ihtiyaçlarınızı buradan karşılamanızdan dolayı ülkem sıkıntı içine girdi. Bana kalırsa yapacağınız en doğru iş Rumlara karşı gazâyâ çıkıp Allah yolunda cihad etmenizdir. Böylece ganimet de elde edersiniz. Ben de sizin izinizden gelip yapacağınız işlerde size yardımcı olacağım."* dedi. Bunu kabul eden Türkmenler de Doğu Anadolu'ya doğru yola çıktı.

1048'de İbrahim Yınal'ın yurt arayan büyük bir Türkmen kitlesini Anadolu cihadına göndermesi ve arkasından onun Selçuklu ordusu ile gelip Doğu Roma İmparatorluğu'na karşı Hasan-Kale (Pasinler) zaferini kazanması ve Erzurum'un fethi ile Trabzon'a ve Orta Anadolu'ya kadar topraklar Oğuzlara açıldı.

Tuğrul Bey 1054 yılında Erciş'i aldıktan sonra aynı yıl Ahlât'ı da fethetti. Bölgedeki en güçlü ve en büyük Doğu Roma kalesi olan Malazgirt'i almak için bir süre Ahlât'ta kalıp, üs bölgesi oluşturduktan sonra Malazgirt Kalesi'ni kuşattı. Tuğrul Bey, kaleyi alamayınca yaklaşan kış dolayısıyla ünlü komutanlarını ve ordusunun yarısını Ahlât'a gönderip kendisi de Adilcevaz'ı alarak Azerbaycan'a gitti.

Selçuklular Doğu Anadolu'ya akınlar yaparken, Oğuz göçü de durmaksızın bu bölgeye devam etti. Özellikle, Kars, Eleşkirt, Erciş, Ahlât, Adilcevaz, Muş, Hınıs ve Van civarına gelen Türkmen aşiretler nüfus açısından sayıca bölgede yaşayanları geçerek, yörede ana unsur durumuna geldi.

Ahlât, Adilcevaz, Erciş ve Van Gölü bölgesini yurt tutan Oğuz (Türkmen) Aşiretleri; Süphan Dağı, Rahva Ovası ve Nemrut Dağı'nı yaylak olarak kullanıyor, kışların sert geçtiği zamanlarda ise Musul, İran, Erzen ve Cizre bölgesine göç ediyor, yazları ise yine bu bölgelere geliyordu.

1059 yılında Türklerin Sivas ve Malatya vilayetlerini işgali, 1064'te Sultan Alp Arslan'ın Kafkasya ve Doğu Anadolu seferi ile Kars'ın fethi, 1067 yılında Selçuklu fetihlerinin Orta Anadolu'ya kadar yayılması ile Kayseri, Niksar ve Konya şehirleri Oğuzlara açılıyordu.

1068 yılında Afşin Bey'in Anadolu'yu istila edip Öküz Geçidi'ne (Bosphorus/İstanbul Boğazı) kadar ilerlemesi, Oğuzları bu topraklarda yerleşmeye cesaretlendiriyordu.

1071 yılında Sultan Alp Arslan'ın Şîi Fâtîmîlere karşı Suriye seferi sırasında Malazgirt ve Halep'i Selçuklu idaresine alması ile de Fırat-Dicle arası Oğuzlara açılıyordu.

Sultan Alp Arslan'ın Doğu Roma İmparatorluğu ordusunu yenerek, 26 Ağustos 1071 Cuma günü Büyük Malazgirt Zaferi'ni kazanması, İmparator Romanos Diogenis'i esir edip Doğu Roma'yı Selçuklu tabiiyetine almasıyla, Anadolu'nun kapıları bir daha geri dönmek üzere Oğuzlara açılıyor ve ileride Anadolu'nun Türk yurdu olacağı tarih sahnesinde kesinleştiriliyordu.

KAYIHÂNOĞULLARI

Kayı Han Oğulları'nın Ahlât'a yerleşmesi

Selçukoğulları 1040 yılında Mâverâünnehr'den Horosan'a kesin şekilde geçtikleri zaman Kayı Alp'in babası Çalış Han'ın (Togar/Tuğrul) başında bulunduğu Kayı boyundan bir oymak da Merv yakınlarından Horasan sahasına inip, Selçuklularla beraber yaşamaya ve onlarla hareket etmeye başladı.

1048'de İbrahim Yınal'ın yurt arayan büyük bir Türkmen kitlesini Anadolu cihadına göndermesiyle birlikte grubun içinde bulunan Kayı Aşireti de Doğu Anadolu'ya doğru yöneldi.

Tuğrul Bey 1054 yılında Erciş'i aldıktan sonra aynı yıl Ahlât'ı da feth edip, burayı Anadolu'ya akınlar yapmak için üs bölgesi yaptıktan sonra, bölgeyi Kayı boylarının denetimine bıraktı.

Sultan Alp Arslan, 1071 yılında Malazgirt Zaferi'nin kazanılmasında Ahlât yöresindeki Kayı boylarının da payı olduğundan Kayı Alp'e (Ay Kutluğ/Ay Kulluk) (d.1024) Ahlât dışındaki otlakları dirlik olarak verdi.

Yazları Ahlât'ta, kışları ise Kayı boylarından olan Mardin Artukluları'nın bölgesinde geçiren Kayihânoğulları, Sarkuk Alp (Baytemir/Bayıntur), Gök Alp (Kızıl Buga), Kaya Alp ve Gündüz Alp (Süleyman Şah) zamanlarında bu minval üzere yaşadı.

Kayı Han Oğlu Süleyman Şah

Gündüz Alp muhtemelen 1160 Ahlât doğumlu olup, Hayme Ana ile evlenip, Gündoğdu, Sungur Tekin, Ertuğrul (d.1191-Ahlât) ve Dündar adlarında oğulları oldu.

Ahlât, 1100-1207 yılları arasında Ahlât Şahlar (Ermen-Şahlar) denen Türkmen hanedanı tarafından yönetildi. Bölgenin hâkimiyeti 1208-1230 seneleri arasında Eyyubîler'in bir kolunda iken de Kayihânoğulları, Anadolu Selçuklu Sultanı'na tabi olan bu beylerle de yaşamaya devam etti.

1226 yılında Celâleddin Harzem-Şâh, Malazgirt yoluyla Ahlât'a ulaştı ve civar bölgelerde meydana gelen Harzem-Eyyubî savaşlarında halk büyük zararlara uğradı. Harezm askerleri aynı yıl içinde Erzurum, Bingöl ve Amid (Diyarbakır) bölgelerine yağma

akınları yaptı. Bu yörelerde yaşayan Türkmen boylarının bir kısmı Harzem akınlarından daha fazla zarar görmemek ve onların zulümlerinden kaçmak için Suriye taraflarına göç etti. Kayıhanoğulları beyi Gündüz Alp de aşiretini korumak için kışlak olarak da kullandığı, Kayı boylarından olan Mardin Artukluları'nın bölgesindeki Halep taraflarına göçtü.

Celâleddin Harzem-Şâh, 1229 yılının ağustos ayı sonlarında Ahlât'ı beşinci kez kuşatmaya başlayınca kadar civar halka eziyetler yaparak mallarına el koydu. Moğollara ve Gürcülere karşı kazandığı zaferlerle bölgede efsaneleşen Celâleddin'in bu baskıcı ve yağmalayıcı tavrı nedeniyle bölgedeki Türkmen aşiretlerinin çoğu ondan yüz çevirdi ve onun hiddetinden kaçınmak için civar illere kaçtı.

Celâleddin Harzem-Şâh, şiddetli ve acımasızca on ay süren bir kuşatmanın ardından Mayıs 1230'da Ahlât Kalesi'ni ele geçirdi ve üç gün boyunca şehri yağma ettirdi. Yağma öyle şiddetliydi ki Ahlât'ın bütün zenginlikleri ve değerleri kayboldu.

Anadolu Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubâd ve Mısır Eyyûbî hükümdarı El-Melik Kâmil, Celâleddin Harzem-Şâh'ın kendi ülkelerine karşı harekete geçmesinden endişe ederek güçlerini birleştirdi.

Sultan Alâeddin Keykubâd Konya'dan hareketle tüm beylik güçlerine haber verip, onları kendi ordusunda toplayarak Sivas'a vardı.

Kayı Han Oğulları Yassı Çimen Savaşı'nda

Sultan Alâeddin'in çağrısına uyan Kayıhanoğulları beyi Gündüz Alp de oğulları Gündoğdu, Sungur Tekin ve Ertuğrul ile birlikte bir Kayıhanoğulları birliği oluşturup Selçuklu ordusuna katılmak üzere Halep'ten yola çıktı.

El-Melik Eşref de Şam ve Cezire askerlerini toplayıp Sivas'a vararak Sultan Alâeddin Keykubâd ile buluştu. İki ordu birleşerek Erzincan'a doğru hareket etti.

Anadolu Selçuklu-Eyyubî ordusu ile Celâleddin Harzem-Şâh güçleri Erzincan yakınlarındaki Yassı Çimen'de karşılaştı. 10-12 Ağustos 1230 tarihleri arasında üç güç süren savaşta kâh Selçuklular kâh Harzem-Şâhlar birbirine üstün geldi. Çatışmaların

Selçuklular aleyhine döndüğü bir zamanda Kayıhânoğulları birliğinin üstün cesaret ve atılganlıkları sayesinde savaş Selçuklular lehine döndü ve Ertuğrul'un akıllıca hamleleri muharebeyi Selçuklu-Eyyubî ittifakının kazanmasını sağladı. Askeri birlikleri her cephede imha edilen Celâleddîn, ordusu bozulmuş bir şekilde bütün her şeyini savaş alanında bırakıp kaçarak canını zor kurtardı.

Kayıhânoğulları birliğinin Yassı Çimen'de Selçuklu saflarında vurularak büyük yararlılıklar göstermesi Sultan Alâeddîn Keykubâd'ın dikkatini çekti. Savaşın kaderini değiştiren Ertuğrul'u yakından görmek ve onu ödüllendirmek için yanına çağırttı.

Ertuğrul'un Sultan Alâeddin Keykubâd'dan Batı Uc'unda yurt istemesi

Ertuğrul, Sultan'ın huzuruna çıkmak için hazırlandığı sırada aklında yeni fikirler vardı. Moğolların baskıcı ve yağmalayıcı gücü her geçen gün Doğu Anadolu'da kendini hissettiriyordu. Ertuğrul, Celâleddîn Harzem-Şâh'ın yenilmesiyle bu toprakların Moğollara açık hale geldiğini biliyordu. Bir gün buraların, hatta Halep'in de Moğollar tarafından istila edileceğini tahmin ediyor ve aşiretini bu tehlikeden korumak için batıda yurt edinmeleri gerektiğine inanıyordu. Ertuğrul'un aklında tek bir şey vardı: Sultan Alâeddin Keykubâd'ın huzurunda Batı Uc'unda yurt istemek.

Ertuğrul, Sultan'ın huzuruna çıktığında Kayıhânoğulları'nın durumunu anlatıp her daim Selçuklu hizmetinde olduklarını söyledi. Sultan da Kayı boyunun kendilerine en yakın boy ve her zaman destekçileri olduğunu ve bundan sonra da birlikteliklerinin devam edeceğini belirtti. Sultan Alâeddin Keykubâd, Kayıhânoğulları'nın gösterdiği kahramanlıklara karşı ödül olarak ne istediklerini sorunca Ertuğrul, bugüne kadar Müslümanlarla savaştıklarını ve artık kâfirlerle gaza etmek için dirlik olarak Batı Uc'unda bir yerin kendilerine yurtluk olarak verilmesini istedi. Sultan, Kayıhânoğulları'nın savaştaki maharetlerini, cesaretlerini ve Selçuklulara bağlılıklarını gördüğü için onları gerektiğinde yardım alabilmek, Batı Uc'unun ve Konya'nın güvenliğini sağlayabilmek için, payitahta yakın bir yere yerleştirmesi

gerektiğini düşündü. Ayrıca, Celâleddin Harzem-Şâh'ın boşluğunda doğu sınırlarında doğabilecek bir Moğol tehlikesini karşılamak için Kayıhanoğulları'nın bölge sakinleşene kadar Erzincan bölgesinde ikamet etmesi yerinde bir karar olacaktı. Tüm bunları düşünüp hesaba katarak Sultan, Kayıhanoğulları'na Ankara-Konya arasındaki Karacadağ bölgesini dirlik olarak verdi. Ancak şart olarak Harzem-Şâh tehlikesi ortadan kalkana ve Ahlât alınana kadar Erzincan bölgesinde konaklamalarını istedi. Ertuğrul ise bu teklifi kabul edip Kayıhanoğulları'nın her koşulda Selçuklu sultanının yanında olduğunu belirtti.

Gündüz Alp, oğlu Ertuğrul'un bu isteğini önce garipsedi. Atalarının yurdunu bırakıp adını sanını duymadıkları ve bilmedikleri yer olan Batı Uc'unda bir dirlik sahibi olmanın Kayıhanoğulları'na ne fayda sağlayacağını anlamlandıramadı. Ancak, Ertuğrul babasına düşündüklerini ve Batı Uc'unun nimetli topraklarını anlattı. Elbet bir gün Kayıhanoğulları'nın Konstantinopolis'i fethedip Peygamber Efendimizin müjdesine nail olacağına inandığını söyledi. Gündüz Alp, Ertuğrul'un bu düşüncesini çok beğendi ve Allah'u Teâlâ'ya o günleri soyundan gelenlere göstermesi için dua etti.

Gündüz Alp Kayıhanoğulları birliklerini toparlayıp, aşiretini bıraktığı Halep yakınlarına doğru yollandı. Mevsim kışa yaklaşmış olduğundan ve yağmurların ardı arkası kesilmediğinden Fırat kabarmıştı. Gaziler, Fırat'tan yol bulabilmek için Caber Kalesi önlerine kadar indi. Herkes azgın Fırat sularını nasıl geçeceklerini düşünüp ailelerine kavuşamadıkları için üzüldükçe, oğullarının karşı çıkmasına rağmen Gündüz Alp (Süleyman Şah) nehri geçmek için, daha önce de geçit yeri olarak kullanılan sığ suya atını sürdü. Bir süre azgın sulara ilerledikten sonra atının ayağı sürçüp atından düştü. Gündoğdu, Sungur Tekin ve Ertuğrul babaları Gündüz Alp'i kurtarmak için can havli ile suya atıldılarsa bile ona yetişemediler.

Gündüz Alp, Kayıhanoğulları'na yeni yollar ve hedefler açmak için Allah'ın rahmetine kavuşmuştu. Oğulları Gündüz Alp'i sudan çıkarıp Caber Kalesi'nin önüne defnetti. Gaziler büyük bir üzüntü ile Fırat'ı geçip büyük bir hüznün içinde obaya vardı. Gündüz Alp'in vefatı üzerine tüm aşiret yas tuttu.

Kayı Han Oğulları Hanı Hayme Ana

Gündüz Alp ölünce beyliğe aday olarak Gündoğdu, Sungur Tekin, Ertuğrul ve Dündar aday olarak gösterilse de oğullarının isteği ve ileri gelen aşiret beylerinin de oluru ile Kayıhanoğulları'nın beyliğine Hayme Ana seçildi. Hayme Ana aşiret işlerini oğulları arasında paylaştırdı. Ticaret işlerine Gündoğdu, göç işlerine Sungur Tekin, Alp başılığa Ertuğrul ve iç güvenliğe Dündar atandı.

Kayı Han Oğulları Erzincan Ovası'nda

1231 yılı yazı göç zamanı gelince Kayıhanoğulları rahmetli Gündüz Alp'in eşi Hayme Ana önderliğinde Fırat'ın batısından yürüyüp Sultan Alâeddin Keykubâd'a verdikleri söz doğrultusunda Erzincan yöresine göç etti.

1231 yılında Cormagon Noyan komutasında bir Moğol birliği Doğu Anadolu'ya girerek Eyyubî ve Artuklu şehirlerini istila ve tahrip ederek Sivas'a kadar ilerledi ve geçtikleri her yeri yağmalayarak geri çekildi. Kayıhanoğulları, bu Moğol akınına karşı bulundukları Erzincan yöresini Alp başı Ertuğrul önderliğinde başarıyla savundu.

Alp başı Ertuğrul Gürcü Seferinde

1232 yılında Sultan Alâeddin Keykubâd, vezir Kemâleddin Kâmyâr'ı durumu yakından tespit etmesi ve gerekli önlemleri alması için Sivas'a gönderdi. Durumu Erzurum kumandanı Mübârizüddin Çavlı ile değerlendiren Kâmyâr, Moğolları Gürcülerin kışkırttığına kanaat getirip Sivas-Erzurum-Erzincan dolaylarında bulunan Şark ordusu ile Gürcistan'a sefer düzenledi. Ertuğrul da Kayıhanoğulları birliği ile Sultan Alâeddin Keykubâd'a verdiği söz doğrultusunda Gürcü seferine katıldı. Selçuklu ordusu Gürcü sınırında otuza yakın kale fethedince çaresiz kalan Gürcü Kraliçesi barış yapmak istedi. Kâmyâr Gürcüler ile barış yapıp müjdeyi Sultan'a gönderdi. Kemâleddin Kâmyâr seferine devam ederek, Ertuğrul komutasındaki Kayıhanoğulları birliğinin de içinde bulunduğu ordu ile kısa zamanda Ahlât, Van, Bitlis ve Adilcevaз çevrelerini Türkiye Selçuklu Devleti sınırları içine kattı.

Kemâleddin Kâmyâr Harzem ve Moğol istilaları ile harap olan, halkı dağılan Ahlât ülkesinde nizam ve asayiş sağladı. Civar illere dağılan ahaliyi yurtlarında yeniden iskân etti. Olası bir Moğol saldırısına karşı da bütün sınır kalelerini tahkim etti.

Kayı Han Oğulları'nın Karacadağ yolunda ayrışması

1232 yılı sonunda bölgede asayişin sağlanması ile Ertuğrul, Sultan Alâeddin Keykubâd'a verdiği sözü yerine getirdiğine hükmederek, Sultan'ın da iznini alarak, kedisine dirlik olarak verilen Ankara-Konya arasındaki Karacadağ bölgesine göç etme kararı aldı. Ancak ağabeyleri ile aralarında tartışma çıktı. Gündoğdu ve Sungur Tekin güvenliği sağlanan eski yurtları Ahlât'a göçmelerinin, bilmedikleri topraklarda yaşamaktan daha iyi olacağını savunarak Ertuğrul'un bu görüşüne karşı çıktı. Ertuğrul ise kararının kesin olduğunu söyleyip isteyenin kendisi ile gelebileceğini isteyenin de Ahlât'a gidebileceğini söyledi.

1233 yılı ilkbaharında Kayıhanoğulları bir ayrımın eşiğindeydi. Bir kısım Karacadağ'a doğru gidip kâfilerle gazalara tutuşalım derken, bir kısım ise Ahlât'a ata yurdumuza yerleşip huzur içinde yaşayalım diyordu. Ertuğrul, şimdilik Ahlât'ta güvenliğin sağlanmışsa da ileriki zamanlarda bu civarın Moğol istilalarına maruz kalacağını ve Kayıhanoğulları'nın varlıklarını sürdürebilmelerinin tek yolunun batıya göçmek olduğunu savunsa da Gündoğdu ve Sungur Tekin'in tarafını tutanlar Ahlât'a göç etme kararı aldı. Ertuğrul ise göç yolunun Karacadağ tarafına olduğunu belirtip, isteyenlerin peşinden gelebileceğini ve istemeyenlerin de ağabeyleri ile gidebileceğini söyledi. Bu çağrıya Kayıhanoğulları'ndan kardeşi Dünder ve dört yüz çadır halkı uydu. Hayme Ana ise tereddütte kalıp hangi evladını seçeceğini bilemedi. Ancak, rahmetli Gündüz Alp'in kendisine Ertuğrul'u övüp Kayıhanoğulları'nın geleceğini onda gördüğünü ve ne olursa olsun onunla hareket etmesini vasiyet ettiğinden Hayme Ana en sonunda Ertuğrul'un safını seçti. Baharla birlikte Gündoğdu ve Sungur Tekin taraftarları ata yurtları Ahlât'a göç ederlerken Kayıhanoğulları'nın bir kısmı Hayme Ana, Ertuğrul ve Dünder önderliğinde dört bin kişi olarak Erzincan'dan yeni yurtları olan Karacadağ'a göç etti.

Kayı Han Oğulları Hanı Ertuğrul Bey

Hayme Ana Karacadağ bölgesine göçen Kayıhanoğulları'na yeni yurtlarında yeni bey gerektir deyip beylikten çekildi. Toplanan beylik toyunda bütün önde gelen beyler Ertuğrul'un Kayıhanoğulları'nın Beyi olması konusunda anlaştı. Kayıhanoğulları'nda Ertuğrul Bey idaresinde yeni bir dönem başlıyordu.

Ertuğrul Bey, Sultan Alâeddin Keykubâd'a Karacadağ bölgesine gelip yerleştiğini haber verince usul gereği onu Kayı boylarından olan Kastamonu-Çankırı-Ankara yöresinin Uc Beyi Hüsameddin Çoban Bey'in emrine verdi. Ertuğrul Bey artık Çoban Bey'e bağlı bir Bey idi ve onun ordusu altında gazalara katılacaktı.

Ertuğrul Bey Güney Anadolu seferlerinde

1234 yılında Ertuğrul Bey Kayıhanoğulları birliği ile Emir Hüsameddin Çoban Bey'in safında yüz bin kişilik Selçuklu ordusuna katıldı. Kemâleddin Kâmyâr'ın komuta ettiği Selçuklu ordusu, Halep-Kayseri yolu üzerinden Anadolu'yu istila etmeye kalkan Eyyubîleri savaşıarak Harput Kalesi'ne kadar sürdü. Eyyubî-Artuklu egemenliğindeki Harput Kalesi kuşatılıp fethedildi. Ertuğrul Bey komutasındaki Kayıhanoğulları birliği kalenin zapt edilmesinde büyük yararlılıklar gösterdi.

1235 yılında Anadolu birliğinin kurulması amacıyla Kayseri subaşı Kemâleddin Kâmyâr kumandasındaki elli bin kişilik Selçuklu ordusu Eyyubîlerin elinde bulunan Amid dışında Urfa, Siverek, Harran, Rakka şehir ve kalelerini kısa sürede fethetti. Ertuğrul Bey yine Emir Hüsameddin Çoban Bey safında orduya katılıp savaşlarda yararlılıklar gösterdi.

Sefer dönüşü Ertuğrul Bey'in yanında savaşan Kayıhanoğulları beyleri durumdan rahatsızlanmıştı. Ertuğrul Bey onları bu topraklara kâfirler ile gaza etmek vaadi ile getirmişti ancak onlar yine doğu seferlerine katılıp Müslüman din kardeşleri ile cenk ediyordu.

Sefer dönüşü toplanan toyda Kayıhanoğulları beyleri Ertuğrul Bey'e rahatsızlıklarını söylediler. Doğru seferlerine katılıp Müslüman din kardeşlerine karşı savaş yapmak istemediklerini ve bu durumun değişmesini aksi halde daha huzurlu ve güvenli

yaşayabilecekleri Ahlât'a dönmek istediklerini belirttiler. Ayrıca bölgenin, kışın soğuk yazın ise sıcak geçmesinden dolayı bunalдықlarını, yaylak ve kışlakları olmadığı için hayatlarını devam ettirmelerinin zorlaştığını, yaylak ve kışlaklara sahip bir yurt istediklerini ilettiler. Ertuğrul Bey tüm bu şikâyetleri dinledikten sonra kendisinin de durumdan rahatsız olduğunu ve durumu Sultan Alâeddin Keykubâd'a bildirip çözeceğini söyledi.

Ertuğrul Bey, Sultan Alâeddin Keykubâd huzurunda

Ertuğrul Bey, kendilerine hem kışlağa hem de yaylağa sahip bir yurt verilmesini talep etmek için Sultan'ın huzuruna vardı. Sultan Alâeddin Keykubâd ile görüşüp Kayıhanoğulları için kışlağa ve yaylağa sahip bir yurt istedi. Ayrıca daha Batı Ucu'nda kendilerine yurtluk verilirse kâfirler ile gaza yapabileceklerini ve Selçuklu sınırını her türlü tehlikeye karşı koruyabileceklerini belirtti.

Ertuğrul Bey'in Konya'da gördüğü rüya

Ertuğrul Bey, Konya sarayında gecelediğinde bir rüya gördü. Sabah kalkınca Sultan Alâeddin Keykubâd'ın veziri devrin ünlü astronomu Abdülaziz'e rüyasını anlattı. Ertuğrul Bey, *“Rüyamda bir pınar ocağımdan taşı ve deniz gibi dünyayı kapladı.”* deyince Abdülaziz, usturlabına ve kitaplarına bakarak, rüyayı şöyle tabir etti: *“Allah sana bir oğlan verecek ve onun soyundan gelenler dünyaya hükmedecek”*. Gördüğü bu rüyanın etkisi ve sevinci ile Ertuğrul Bey, Sultan Alâeddin 'in huzuruna çıktı.

Ertuğrul Bey'e Söğüt ve Domaniç'in yurt verilmesi

Sultan Alâeddin Keykubâd, Amid seferinin hazırlıkları ile meşguldü. Büyük bir ordu toplayıp, Amid'i de ele geçirip, Anadolu'daki Eyyubî egemenliğine tamamen son vermek istiyordu. Ertuğrul Bey'in daha Batı Ucu'nda yurt isteğini, kendisi seferdeyken batı sınırının korunması için makul buldu. Otuz iki yıldan beri bölgede hüküm süren Doğu Roma İmparatorluğu vârisi İznik Rum İmparatorluğu'na bağlı İnegöl, Bilecik ve KaracaHisar tekfurları kendisine tabi olarak vergi veriyordu. Anlaşmaya göre ise bu bölge Türkmen yerleşimlerine açık tutulacak ve onlara

tekfurlar zarar vermeyecekti. İznik Rum İmparatorluğu toprağı olmasına karşın Selçuklu hâkimiyet alanında olan bu bölgede Türkmen obaları bulunsa da henüz bir sahibi yoktu. Hiçbir Bey, tekfurlardan çekindiğı ve zamanı gelince onlarla savaşmak istemediğinden dolayı dirlik olarak bu bölgeye talip olmuyordu. Eğer bu bölgeyi Ertuğrul Bey dirlik olarak kabul ederse kendisi seferdeyken Konya'ya olası bir Rum saldırısı, Uc bölgesinde engelleyebilirdi. Her savaşta maharetlerini ve cesaretlerini gösteren Ertuğrul Bey önderliğindeki Kayıhânoğulları sınır koruma görevini başarıyla yerine getirebilirdi. Sultan Alâeddin Keykubâd geleceğ e dair tüm planlarını yaptıktan sonra, Ertuğrul Bey'e Söğüt'ü kışlak ve Domaniç'i yaylak olarak verdi.

Ertuğrul Bey, Sultan Alâeddin Keykubâd'ın huzurunda aldığı dirlik beratı ile Karacadağ'a döndü. Topladığı büyük toyda Sultan'ın Söğüt'ü kışlak ve Domaniç'i ise yaylak olarak Kayıhânoğulları'na yurtluk verdiğini ilan etti. Ertuğrul Bey 1237 baharında yaylakları olan Domaniç'e göç edeceklerini duyurdu. Bu haberi duyan beyler çok sevindi ve obada şenlikler yapıldı.

Kayı Han Oğulları'nın Söğüt ve Domaniç'e yerleşmesi

1237 yazı itibarı ile Kayıhânoğulları yeni yurtlarının yaylağı olan Domaniç'te idi. Ertuğrul Bey bir birlik çıkartıp kışlakları olan Söğüt'e de göz atmıştı. Ertuğrul Bey Allah'u Teâlâ'ya Kayıhânoğulları'na böyle verimli topraklar bahşettiğı için dualar edip şükranlarını sundu. Artık Türk Türk'ü, Müslüman Müslüman'ı kırmayacaktı. Alpler gazilik yolunda kâfirlerle savaşacak İslam dinini ulaşabildiğı yerlere kadar yayacaktı. Artık yeni hedefi Söğüt ve Domaniç etrafını İznik Rum İmparatorluğu askerlerinden temizleyip buraları Türk İslam yurdu yapmaktı.

Haziran 1237 itibarı ile Sultan Alâeddin Keykubâd, Melik Kâmil'e bir darbe vurup onu yeryüzünden silmek üzere Kayseri'de büyük ordu topladı. Ramazan Bayramı dolayısı ile yaptırdığı askeri geçitten sonra verdiğ i bir ziyafette yedığı kuş etinden zehirlenerek vefat etti. Sultan Alâeddin Keykubâd yerine küçük oğlu İzzeddin Kılıç Arslan'ı veliâht bırakmışsa da Saadettin Köpek'in girişimleri ile büyük oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev Kayseri'deki Keykubâdiye Sarayı'nda Selçuklu tahtına oturdu.

Ertuğrul Bey'in II. Gıyaseddin Keyhüsrev'e biati

Ertuğrul Bey, Sultan Alâeddin Keykubâd'ın vefatına çok üzüldü ve kendisine dirlik vererek obasının bu günlere gelmesini sağlayan sultanının oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev'e biatlerini bildirip Kayıhânoğulları olarak her zaman yanında olduklarını bildirdi.

Haziran 1237 sonbaharı ile Kayıhânoğulları'nın Domaniç'ten kışlakları olan Söğüt'e göçü başlamıştı. Göç yolu üzerinde Ermenipazarı (Pazaryeri) bulunuyordu. Ertuğrul Bey göç yolunda kabilelere kâfirlerden bir zarar gelmemesi için buranın fethedilmesini uygun gördü. Söğüt'e dört yüz çadır halkı olarak yerleşen Kayıhânoğulları'nın gelecek göçteki fethi Ermenipazarı olacaktı.

Ertuğrul Bey'in ilk fethi: Ermenipazarı

1238 baharında, Ertuğrul Bey Söğüt'ten Domaniç'e göç ederken Ermenipazarı'na da hâkimiyetini kabul ettirdi. Böylece Söğüt-Domaniç göç yolunu güvence altına almış oldu. Fethin müjdesini ve hediyelerini Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev'e gönderdi. Sultan ise Ertuğrul Bey'e hediyeler gönderip Doğu seferlerine çıkacağını ve bölgesini ve de Konya'yı olası Rum saldırılara karşı korumasını tembihledi.

Saadetin Köpek ve oyunları

Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in gençliğinden ve tecrübesizliğinden yararlanan Saadetin Köpek devlet yönetimini ele aldı. Kendisine muhalif duruma geçen Selçuklu devlet adamlarını tek tek ortadan kaldırmayı planlıyordu. Köpek, Genç Sultanı da etkileyerek Harzemlerin başı durumunda olan Kayır Han'ı zindana attırdı. Zindandaki ağır koşullara dayanamayan Kayır Han orada vefat etti. Başsız kalan Harzem birlikleri Selçuklu yönetimine küserek Urfa'ya çekildi ve bütün bu bölgeyi yağma etti. Harzem askerlerinin baskınlara ve yağmalamalarına engel olmaya giden Kemâleddin Kâmyâr başarılı olamayınca Saadetin Köpek, Sultan'ı etkileyerek onunda idam fetvasının verilmesini sağladı. Sırayla Şemseddin Altunaba, Hüsameddin Kaymerî ve Taceddin Pervane gibi devletin en üst düzey yöneticilerini ortadan

kaldırmayı başaran Köpek, şehzade İzzeddin Kılıç Arslan ile şehzade Rükneddin'i de hapse atırıp öldürttü ve anneleri Adiliyye Hatun'u da Ankara'da yayın kirişi ile boğdurttu. Saadettin Köpek'in hedefinde tek başına kalan Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev vardı.

Temmuz 1238'de Eyyubîlere karşı kazandığı Samsat zaferinden sonra Saadettin Köpek, Selçuklu hanedanına mensup olduğunu bir tertip ve düzenle ileri sürerek tahta geçmeyi planladı. Durumu geç de olsa anlayan Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev Sivas subaşı Hüsameddin Karaca yardımı ile Saadettin Köpek'i öldürttü. Böylece Selçuklu ülkesinde fitne fesat ortadan kalkıp yeniden düzen kurulmuş oldu. Tüm bu olaylar sırasında Ertuğrul Bey, Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafında olup merhum Sultan Alâeddin Keykubâd'a verdiği sözü yerine getirdi.

Moğol tehlikesi ve Ertuğrul Bey'in siyaseti

Ortalık giderek karışıyordu. Doğudan Moğollar Anadolu'ya doğru akın ederken ve Selçuklu devlet adamları kendi çıkarları için uğraşıp devletin geleceğini tehlikeye atarken, vaziyetin kötüleştiğini gören Ertuğrul Bey Kayıhânoğulları'nın güvenliğini sağlamayı ve bu topraklarda tutunmayı kendine ilk vazife edindi. Artık, Selçukluya bağlı olmakla birlikte devlet işlerinde hangi kişi olursa olsun taraf tutmayacak, sadece meşru Selçuklu sultanının isteklerini yerine getirecekti. Bölge tekfurlarına karşı bir cihada başlarsa arkasında bir devlet gücünü bulamayacağından emin olduğu için Kayıhânoğulları'nın günü geldiğinde devlet kuracak güce erişmesine kadar barış siyaseti izleyecekti. Bunun için İnegöl, Bilecik ve KaracaHisar tekfurları ile iyi geçinecek, mümkün olduğunca onlarla savaş etmeyecekti.

1239 yılında Moğollar Gürcistan'ı istila, Kars ve Ani şehirlerini zapt ederken Selçuklular da Amid'i (Diyârekir) kuşatıp 1240'da fethetti.

Baba İlyas İsyanı

Batı yönünde ilerlemekte olan Moğol istilasını nedeniyle Türkmenler hızla Güney Doğu Anadolu ve Suriye bölgesine akıyordu. Bölgeye gelen yarı İslam ve Şamanî inançları koruyan

göçebe Türkmenler arasında, Samsat yörelerinde Horasanlı Baba İlyas adlı, daha çok Şamanî inançlara bağlı bir Türk şeyhi dini ve siyasi amaçları doğrultusunda peygamberlik iddiasında bulularak göçebe Türkmenleri etrafında topladı. Ülkedeki haksız ve adaletsiz yönetim olduğunu savunarak göçebeleri Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev'e karşı cihada sevk etti. İsyancılar Sumeysat (Samsat), Kâhta, Adıyaman, Harput ve Malatya bölgelerini istila ve yağma ederek Sivas'a kadar yürüyüp, üzerlerine gönderilen Selçuklu askerlerini bozguna uğratarak Tokat ve Amasya taraflarını da işgal ederek büyük bir yıkım yaptılar. Durumun ciddiyeti karşısında Kubadâbad'a giden Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev, asilere karşı Amasya subaşılığına atadığı Mubarizüddin Armağanşah'ı gönderdi. Armağanşah Baba İlyas'ı öldürmeyi başardı ise de *“Tanrı Peygamberi”* olduğuna inandıkları Baba İlyas'ın *“hiçbir fani insan tarafından öldürülemeyeceğine ve onun göğsüne çıkıp meleklerin yardımını sağlayacağına”* inanan Türkmenler, hayatı hiçe sayarcasına çarpışıp Armağanşah'ı öldürdüler. Daha sonra Baba İlyas'a bağlı oldukları için Babaî adını alan bu Türkmenler, Baba İshak'ın komutasında Konya yönünde ilerlemeye başladılar. Çok geçmeden onlar, Necmeddin Behramşah kumandasındaki altmış bin kişilik Selçuklu ordusu karşısında, Kırşehir'e bağlı Malya ovasında, kesin bir yenilgiye uğratılıp Baba İshak'la birlikte tamamen yok edildiler. Böylece, 1240 yılı sonu itibarı ile Türkiye Selçuklu Devleti'ni ciddi şekilde sarsan bu tehlikeli dinî, siyasî ve ekonomik hareket bastırılmış ve dolayısıyla ülke sükûna kavuşturulmuş oldu.

Moğolların Erzurum'u yağmalaması

Türkiye sınırlarına yaklaşmış olan Moğol ordusu kumandanlığına 1241 yılında atanan Baycu Noyan, Babaî isyanı dolayısıyla Selçukluların zayıf düşmesini fırsat bilerek 1242 sonbaharında, Erzurum üzerine yürüyerek şehri şiddetle kuşattı ve çok geçmeden de subaşı Sinaneddin Yakut'un savunduğu şehri işgal ile tahrip edip tüm halkı kılıçtan geçirdi. Böylece Moğollar, Türkiye'yi istilâya başladılar.

Ertuğrul Bey'in Moğollara karşı siyaseti

Ertuğrul Bey, tüm bu gelişmeleri duydukça beylerine Ahlât'tan Söğüt'e göçmelerinin ne kadar isabetli bir karar olduğunu anlatıyordu. Bir yandan Moğol zulmünden Kayıhanoğulları'nın bir kısmını kurtarmanın sevincini yaşarken Ağabeyleri Gündoğdu ve Sungur Tekin'in Moğollar karşısında iyi mi olduklarını bilememenin üzüntüsünü yaşıyordu. Ertuğrul Bey İnegöl, Bilecik ve KaracaHisar tekfurlarına Moğolların vahşiliğini anlatarak olası bir Moğol saldırısına birlikte karşı koymak için onlarla çeşitli anlaşmalar yaparak aşiretini barış içinde yaşatmaya ve halkını çoğaltmaya çalışıyordu. Moğol zulmünden kaçıp gelen Türkmenlere ise kucak açıyor, onları topraklarında barındırıyordu. Gelen Türkmenler ile Kayıhanoğulları nüfusu gittikçe artıyordu.

1243 Köseadağ Bozgunu ve Moğolların Anadolu'yu yağması

1243 yılında Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev, Moğol ilerleyişini ve tahribatını durdurmak üzere seksen bin kişilik büyük bir ordu ile Sivas'a vardı. Deneyimli Selçuklu devlet adamları ve kumandanları tarafından “*Silâh ve yiyecek maddelerinin çok olduğu Sivas'ta kalınması, buraya kadar gelip yorgun düşecek olan Moğol ordusuyla savaşa girilmesi*” önerilmişse de herhangi bir savaşa katılmamış olan bir takım emir ve kumandanların heyecanlı ve ısrarlı istekleri üzerine, sultanın emri gereğince, ordu Sivas'tan hareketle Zara-Suşehri arasında, savunma bakımından uygun bulunan Köseadağ'a ulaşarak buradaki ovada konakladı. Öte yandan Baycu Noyan komutasındaki Moğol ordusu da Köseadağ'a yakın olan Akşehir yöresindeki ovaya gelmiş bulunuyordu. Yine burada da deney sahibi devlet adamlarının ve kumandanların savunmada kalınması önerisi reddedilerek II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından yirmi bin kişilik bir Selçuklu öncü kuvveti, Moğollara karşı saldırıya geçirildi. Göçebe Türklerin savaş taktiğini uygulayan Moğollar, önce sahte bir kaçış yaptılarsa da sonradan süratle geri dönüp karşı saldırıya geçerek Selçuklu öncü kuvvetlerini yok ettiler. Bu durum, ovaya inmekte olan bütün Selçuklu ordusunda da büyük bir telâş ve panik yarattı. Bazı Selçuklu kumandanları ordu saflarını terk ettikleri gibi, Sultan II.

Gıyaseddin Keyhüsrev de ağlayarak Tokat’a kaçtı. Başsız kalan Selçuklu ordusu, Moğollarla savaşmaksızın dağıldı. Böylece, Moğollar savaşmadan Köseadağ’da 4 Temmuz 1243 tarihinde kolay bir zafer kazandı. Selçuklu ordusunun ortada olmadığını anlayan Moğollar, Selçuklu ordugâhından sayısız ganimetler ele geçirdi. Bu kolay zaferden sonra Baycu Noyan, Sivas’a yöneldi. Sivas kadısı Necmeddin Moğolların ne denli acımasız olduğunu gördüğü için, şehir ileri gelenleriyle birlikte değerli armağanlarla şehri Baycu Noyan’a teslim ettiler. Halk kıyımdan kurtuldu ancak umdukları gibi şehir yıkımdan kurtulamadı ve Noyan’ın emri ile şehir üç gün yağma edildi. Daha sonra Kayseri üzerine yürüyüp kuşatan Moğol ordusu, kahramanca direnen şehri işgal edip geniş çapta yıkım ve kıyımlarda bulundu. Bu sırada Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev Ankara üzerinden Antalya’ya kaçıyordu. Moğollar mevsim kışa dönmeden Azeybaycan’a dönme kararı alıp yola koyuldukları için Orta Anadolu Moğol tahribatından şimdilik kurtulmuş oldu. Baycu Noyan, Sivas’tan Azerbaycan’a dönerken Erzincan halkından istediği altınları rızaları ile alamadığı için şehri tahrip edip, yörede büyük kıyımlar yaptı. Artık Anadolu Moğol istilalarının merkezi haline geldiğinden bu korkunç ve dehşet verici Moğol istilâsı karşısında, Anadolu halkının bir kısmı batıya doğru göç etmeye, bir kısmı da Halep civarlarına kaçmaya başladı.

Selçuklular ve Baycu Noyan’ın anlaşması

Bu sırada Amasya’da bulunan vezir Mühezzibüddin Ali, şehir kadısı ile birlikte değerli armağanlarla Azerbaycan’da Mugan ordugâhına dönmüş bulunan Baycu Noyan’a gidip, *“Türkiye’de yüz binden fazla bir askerî kuvvetin ve daha pek çok sağlam kalelerin bulunduğunu, oysaki bu kuvvetlerin Köseadağ’da savaşmadıklarını, bu bakımdan bütün Türkiye’nin istilâ ve ele geçirilmesinin çok zor olduğunu ve uzun yıllara gerek bulunduğunu”* ifade ile *“Moğolların barışı kabul etmelerinin isabetli olacağını”* bildirdi. Bunun üzerine Baycu Noyan ile *“Moğollara yıllık üç yüz altmış bin gümüş para, on bin koyun, bin sığır ve deve”* verilmesi şartlarıyla bir barış imzalandı. Öte yandan Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev, Moğollarla barış yapıldığını haber alınca Antalya’dan Konya’ya geldi. Sultan, Baycu Noyan ile imzalanan bu barışın Batı-

Moğollarının başı olan Batu Han'ın da onaylaması amacıyla naip Isfahanlı Şemseddin Muhammed başkanlığında bir heyeti Batu Han'a gönderdi ve söz konusu barış anlaşması, sağlam esaslara bağlanarak yeniden düzenlenip tasdik edildi. Bu anlaşma ile Anadolu Selçukluları Moğollara tabi bir devlet durumuna geliyordu.

Ertuğrul Bey'in Moğollara karşı Tekfurlar ile iş birliği

Ertuğrul Bey, Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in Köseadağ'da Moğollara karşı yenildiğini ve Moğolların Anadolu şehirlerini yağmalayıp kıyımlar yaptığını duyunca çok üzüldü. Moğolların Kayseri'ye kadar gelmesi Ertuğrul Bey'i çokça endişelendirdi. Bugün Kayseri'ye kadar gelen yarın Konya'ya hatta Söğüt'e kadar rahatlıkla gelebilirdi. Moğolların nerede duracağını kestiremiyordu. Ertuğrul Bey'in bundan sonraki tek amacı; ne olursa olsun Kayıhanoğulları'nı Moğol istilalarından koruyarak bir arada tutmaya çalışmaktı. Bunun için bölge tekfurları ile arasını iyi tutmaya çalışıyor, onlara her yayla dönüşü hediyeler göndererek gönüllerini hoş tutmaya çalışıyordu. Olası bir Moğol saldırısında hep birlikte hareket etmelerinin gerektiğini vurguluyordu. Ertuğrul Bey, Selçukluların Köseadağ'daki bozgun ve de Moğolların Anadolu şehirlerinde nasıl katliamlar yaptıkları haberlerinin etkisi ile İnegöl, Bilecik ve KaracaHisar tekfurları ile Moğollara karşı askeri iş birliği anlaşmasını imzalamayı başarmıştı. Olası Moğol saldırısında Kayıhanoğulları kalelere alınacak ve düşmana karşı hisarlar birlikte savunulacaktı. Böylece Ertuğrul Bey Kayıhanoğulları'nın geleceğini güvence altına alıyordu.

Ertuğrul Bey'in Batı Ucu Sınır Beyi Berati

Ertuğrul Bey'in düşünmesi ve halletmesi gereken bir konu daha vardı: O da Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in bir Moğol saldırısında tüm Kayıhanoğulları birliklerini savaş alanında istemesi idi. Böyle bir durumda eğer savaş kaybedilirse, Alplerin çoğu şehit olacağından savaş gücünü kaybeden Kayıhanoğulları varlıklarını koruyamayacak duruma düşecek ve yeryüzünden silinme tehlikesiyle karşı karşıya gelecekti. Bunu önlemek için ise Ertuğrul Bey, Selçuklu Sultanına elçi gönderip “*Her daim*

hizmetinde olduğunu, doğudaki Moğol baskısı ile bölge tekfurlarının cesaretlenip Selçuklu topraklarına saldıracabileceklerini, kendisinin ve Alplerinin her ne olursa olsun bu bölgede kalıp, bu saldırılara karşılık vermesi gerektiğini” iletti. Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev, Ertuğrul Bey’in görüşünü uygun bulup, Kayıhânoğulları birliklerinin Moğollar ile olan savaflara katılmayacağını ve de Ertuğrul Bey’in ömrü boyunca Batı Ucu’nda sınır güvenliğini sağlamakla görevlendirildiğinin beratını verdi. Ertuğrul Bey, Konya’dan gelen bu haber ile sevindi. Artık, türlü tehlikeler karşısında Kayıhânoğulları’nın varlıklarını sürdürmesini garanti altına almış oluyordu.

Selçuklu’da Üçlü Saltanat ve Celâleddin Karatay Dönemi

1246 yılında Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev’in Alâiye’de (Alanya) ani olarak ölmesi ile Selçuklu taht kavgaları başlıyordu. II. Gıyaseddin Keyhüsrev’in ölümünden sonra Selçuklu tahtına aday Izzeddin Keykâvus, Rükneddin Kılıç Arslan ve Alâeddin Keykubad adlarında, henüz küçük yaşlarda üç erkek çocuğu vardı. Keyhüsrev, daha sağlığında, Gürcü Hatun’dan olan Alâeddin Keykubad’ı veliaht atamışsa da vezir Isfahanlı Şemseddin, Celâleddin Karatay, Fahreddin Ebûbekir gibi ileri gelen devlet adamları, eski Türk töresine uyararak büyük çocuk olan II. Izzeddin Keykâvus’u görkemli bir törenle tahta çıkardılar. Isfahanlı Şemseddin vezirlik, Celâleddin Karatay saltanat naipliği, Şemseddin Has Oğuz beylerbeyilik ve Fahreddin Ebûbekir de pervane makamlarına atandılar.

1246 yılında Güyük Han’ın Moğol tahtına çıkması dolayısıyla Moğolistan’da yapılacak törene Sultan II. Izzeddin Keykâvus davet edildi. Fakat yeni sultanın ülke dışına çıkması durumunda, iç ve dış huzursuzlukların çıkabileceği öne sürülerek yerine, kardeşi Rükneddin Kılıç Arslan Moğolistan’a gönderildi.

1249 yılında Selçuklu sultanlığının Moğol büyük hanı Güyük Han tarafından kendisine verildiğini ve II. Izzeddin Keykâvus’un azlini bildiren bir ferman ile Moğolistan’dan dönen IV. Rükneddin Kılıç Arslan Sivas’ta saltanatını ilan etti. Ülkede yeni bir karışıklık ve huzursuzluğun ortaya çıkmasını istemeyen

Celâleddin Karatay, “Üç kardeşin, yani II. İzzeddin Keykâvus, IV. Rükneddin Kılıç Arslan ve II. Alâeddin Keykubad’ın birlikte saltanat tahtına geçmelerini, adlarının yaşça büyüklüklerine göre, hutbe, sikke ve kitabelerde okunup yazılmasını” önerdi ise de kabul görmedi. Bunun üzerine, IV. Rükneddin Kılıç Arslan ve II. İzzeddin Keykâvus’un kuvvetleri, Konya’ya bağlı Ruzbe ovasında, Haziran 1249’da savaşa tutuştular. II. İzzeddin Keykâvus’un galip gelmesi üzerine, Celâleddin Karatay’ın önerisi olan üç kardeş saltanatı yürürlüğe kondu. Celâleddin Karatay da saltanat naipliğinden ayrıılıp her üç sultanın atabeği görevini üstlendi. Böylece devlet yönetimindeki buhran bir süreliğine sona ermiş oldu.

Ertuğrul Bey, Türkmen boylarına yurdunu açması

Ertuğrul Bey tüm bu gelişmeleri tarafsızca izliyor ve Söğüt-Domaniç arasında Kayıhânoğulları’nı barış ve güven içinde yaşatıyordu. Merhum Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev’den aldığı berat doğrultusunda kimse kendisinden bir talepte bulunamıyordu. Saltanat çekişmelerinden ve Moğol baskılarından bunalan Sivas, Kayseri civarındaki Alkaevli, Bayat, Karaevli ve Dodurga boylarının bazı oymakları barış içinde yaşayan Ertuğrul Bey’in namını duyup Söğüt’e akıyordu. Ertuğrul Bey gelen aşiretlere bölgeler gösteriyor aralarında anlaşmazlık çıkmasın diye elinden geleni yapıyordu. Dört yüz çadırılık halk yeni gelenlerle neredeyse bin çadıra ulaşıyordu. Ertuğrul Bey yönetimindeki Kayıhânoğulları giderek güçleniyordu.

Söğüt’te bayram: Müjdelenen Osman’ın doğumu

1252 yılında Kayıhânoğulları’nın kaderini belirleyecek kişi yeryüzüne teşrifediyordu. Ertuğrul Bey ile Halime Hatun’un, ilerleyen yaşlarına rağmen, Söğüt’ü yurt edindikten sonra doğacağı müjdelenen erkek evladı doğdu. Oğulları Gündüz ve Saru Yatı Savcı’dan sonra doğan bu bebeğe Ertuğrul Bey, yıllar önce gördüğü rüyanın da etkisiyle Osman adını verdi. Bir gün Osman’ın bir devlet kurup Kayıhânoğulları’nın dünyaya hükmedeceğine inanan Ertuğrul Bey, oğlunun doğumunu her tarafa müjdeleyip, bölgesinde yurt verdiği Alkaevli, Bayat, Karaevli ve Dodurga

oymaklarının da katıldığı, büyük bir toy topladı ve kurbanlar kestirip fakir fukaraya dağıttı. Yıl boyu Söğüt ve Domaniç'te bayram havası vardı.

Celâleddin Karatay'ın ölümü ve Selçuklu taht kavgası

Moğol İmparatoru Möngke Han, Selçuklu sultanı olarak II. İzzeddin Keykâvus'u, bizzat itaat arz etmek üzere Karakorum'a çağırdı. Bunun üzerine Keykâvus, Kayseri'den Moğolistan'a doğru hareket ettiği sırada yolda Celâleddin Karatay'ın Kasım 1254'te vefat haberi geldi. Karatay'ın ölümü ile devlet yönetimindeki buhran yeniden başlıyordu. II. İzzeddin Keykâvus, IV. Rükneddin Kılıç Arslan'ın tek başına saltanata getirilmesini önlemek amacıyla, Karatay'ın ölümünü ileri sürerek Moğolistan seyahatinden vazgeçip Konya'ya döndü ve yerine, kardeşi II. Alâeddin Keykubad'ı gönderdi. Bununla birlikte *“Alâeddin Keykubad'ın Moğolistan'dan sultan olarak döneceği”* haberi, II. İzzeddin Keykâvus ve IV. Rükneddin Kılıç Arslan'ı endişeye düşürdü. Bunun sonucu olarak Erzurum'a ulaşan II. Alâeddin Keykubad, lalası hâdim Musih vasıtasıyla zehirlenerek öldürüldü. Böylece saltanatta iki kardeş kaldı. Ağabeyinin tahakkümü altında ezilen ve tek başına sultan olmak isteyen IV. Rükneddin Kılıç Arslan, kıyafet değiştirmek suretiyle, yakın adamlarıyla birlikte Kayseri'ye gelerek sultanlığını ilan etti. Artık Anadolu'da Konya ve Kayseri'de olmak üzere iki sultanlık oldu. Kayseri ve Konya sultanları arasında yapılan birçok müzakerelerde anlaşma sağlanamayınca, iki taraf kuvvetleri arasında, 1254 yılı sonu itibarı ile Ahmethisar yöresinde yapılan savaşta IV. Rükneddin Kılıç Arslan, yenilgiye uğradı ve II. İzzeddin Keykâvus tarafından tutsak alınarak önce Amasya, daha sonra da Burgulu Kalesi'ne gönderilerek hapsedildi. Böylece II. İzzeddin Keykâvus tek başına Türkiye Selçuklu tahtına oturmuş oldu.

Mevlânâ'nın Konya'yı Baycu Noyan'ın yağmasından kurtarması

1255 yılı itibarı ile Hülâgu'nun İran ve batı ülkelerine genel vali olarak atanması üzerine, Baycu Noyan, Mugan ordugâhından ayrılmak zorunda kaldı. Kendisine yaylak ve kışlak bulmak

amacıyla, ikinci kez, 1256 yılında Anadolu'ya bir sefer düzenledi. Selçuklulardan kışlak ve yaylak isteyen Baycu Noyan, ordusuyla Aksaray'a geldiği zaman Selçuklu devlet adamlarından bir kısmı Baycu'nun isteğinin yerine getirilmesini, diğer bir kısmı ise *"Hülâgu'nun batıya atanması sebebiyle, onun durumunun zayıfladığını ileri sürerek Baycu ile savaşa girişilmesini"* önerdiler. Vezir Kadı İzzeddin kumandasındaki Selçuklu ordusu, Ekim 1256'da Aksaray yakınlarındaki Sultan Han'ı yörelerinde, Baycu Noyan ile yaptığı savaşta ağır bir yenilgiye uğradı. Bunun üzerine Sultan II. İzzeddin Keykâvus, Konya'dan ayrılıp Alâiyye'ye (Alanya) kaçtı. Moğol ordusunun Konya'yı işgal ve tahrip etmek üzere şehir surlarına dayandığı sırada, Saray Kâhyası (Ustaddâr) Nizameddin Ali, büyük çabalar gösterip halktan toplamayı başardığı altınları, Baycu Noyan'a götürüp şehrin yağmalanmamasını istedi. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin Konya'da bulunması ve onun da etkisi ile Baycu Noyan Konya'yı yağmalamaktan vazgeçti. Ancak şehri çevreleyen surları yıktırdı. Sonra, kendisi Moğol ordusu ile kışı geçirmek için Aksaray'a giderken, yanında getirdiği Moğol-Tatar aşiretlerini de Uc bölgelere doğru yurt edinmek için gönderdi.

Ertuğrul Bey'in Moğol-Tatar aşiretlerine karşı Tekfurlar ile iş birliği

Ertuğrul Bey, Baycu Noyan'ın Selçuklu ordusunu yenip Konya önüne kadar gelmesi ile telaşlandı. Ancak onu asıl endişelendiren şey ise Noyan'ın Anadolu'da kışlak ve yaylak edinmek için yanında Moğol-Tatar aşiretlerini de getirmesi idi. Baycu Noyan'ın Orta Anadolu'da kalıp, yerleşim yerleri bulmak için Moğol-Tatar aşiretlerini Uc'lara gönderdiğinin haberini alan Ertuğrul Bey, bundan sonra Söğüt-Domaniç arasına yerleşen Kayıhanoğulları ve diğer Türkmen boylarını Moğol-Tatar istilalarından korumak ve bölgede tutunmak için KaracaHisar, Bilecik ve İnegöl tekfurları ile daha iyi geçinmek zorundaydı.

Ertuğrul Bey'in ordu-millet kararı

Ertuğrul Bey ani Moğol-Tatar baskınlarına karşı koyabilmek için boydaki herkese savaş eğitimi vermeye başladı.

Kayıhânoğulları bundan sonra Söğüt-Domaniç yöresinde tutunabilmek için kadın-erkek çoluk-çocuk tüm bireyleri ile düşmanlara karşı savaşa hazır olacaktı.

Şeyh Edebâli

Baycu Noyan'ın Moğol ordusu şehir merkezlerini, beldeleri ve yol üstünde bulduğu her yerleşimi yağmalamıştı. Köylüler canlarını kurtarabilmek için surlarla çevrilmiş şehir merkezlerine kaçarken, konargöçer Türkmenler ise Batı Uc'una göçüyordu. Bunun yanında tekke ve zaviyeleri olan şeyhler ile tasavvuf ehli de kendilerini daha güvende hissedecekleri batıya doğru yöneliyordu. Gittikleri Batı Ucu'nda kendi imkânları ile tekke ve zaviyelerini yeniden kurmaya çalışıyorlardı. Bunlardan biri de Şeyh Edebâli idi. 1206 yılında Kırşehir'in Mucur İlçesi İnanç Köyü'nde doğan Şeyh Edebâli'nin asıl künyesi İmadüddin Mustafa b. İbrahim b. İnanç el-Kırşehri idi. Şeyh Edebâli ilk tahsilini Karaman'da yaparken Hanefi hukukçusu Necmeddin ez-Zahidi'nin öğrencisi olmuştu. Daha sonra Dimaşk'a (Şam) giderek Sadreddin Süleyman b. Ebül-iz ve Cemalettin el-Hasiri gibi dönemin tanınmış âlimlerinden dini ilim tahsil etmişti. Tefsir, hadis ve İslam hukuku alanlarında uzmanlaşmıştı. Kırklı yaşlarda Şam'dan Kırşehir'e dönünce tasavvufa yönelmiş, 1247'de Kırşehir'e yerleşen Ahi Evran ile Ahiyan-ı Rum teşkilatını geliştirmeye çalışmıştı. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî ve Hacı Bektaş-ı Veli gibi dönemin ünlü âlimleri ile sohbet edip hem bilgisini genişletirken hem de Ahilik teşkilatı işlerini yürütmüştü.

Ahi şeyhi unvanına sahip olan Şeyh Edebâli, Karaman-Kırşehir bölgeleri Moğol istilalarından bunalınca, Ahi Evran ile görüşüp, Türklere batıda yeni yurtlar açmak ve insanları İslam ile tanıştırmak ve de oradaki Müslümanların imanını yüceltmek için Batı Ucu'na gitmeye karar verdi. 1256 yılı sonlarında Şeyh Edebâli, Söğüt ile Eskişehir arasındaki Selçukluların tam Uc noktasında bulunan Eşkisehir Beyi'ne bağlı İtburnu (Uludere) mevkiine gelip, kendine bir zaviye kurmaya başladı.

Kerimüddîn Karaman Bey ve Karamanoğulları

II. İzzeddin Keykâvus'un Konya'dan ayrılması ile Anadolu başsız kaldı. Baycu Noyan'ın baskıcı ve yıkıcı tavrı halkı umutsuzluğa düşürüyor, aşiret beyleri kendi başlarının çaresine bakmalarının gerektiğini düşünüyordu. Otorite boşluğunun ilk etkileri Konya'ya yakın olan Larende'de (Karaman) ortaya çıkıyordu. I. Alâeddin Keykubad tarafından 1225 yılında fethedilerek Selçuklu ülkesine dâhil edilen Larende bölgesine ilk vali olarak Kamerüddîn adlı bir kişiyi atayarak, Moğol zulmünden kaçan Karaman aşiretini de bölgeye yerleştirmişti. Karaman aşireti Nure Sûfî reisliğinde Şeyh Baba İlyas'ın yanında yer alarak Selçukluya baş kaldırmış, isyan bastırılınca da Nure Sûfî aşireti ile birlikte Ermenek dağlarına kaçmıştı. O ölünce arkasında Karaman, Zeyn el-Hâc, Bonsuz, Oğuz Han ve Timur Han adında beş oğlu kalmıştı. Kardeşlerin en büyüğü Kerimüddîn Karaman ise aşiret beyi olmuştu. Karaman Bey ve aşireti Toroslar'dan elde ettiği odun kömürünü Lârende'ye getirip satarak geçinirken, Moğol Kumandanı Baycu'nun 1256 yılında Anadolu'ya gelip II. İzzeddin Keykâvus'u Konya'dan kaçırması ile başsız kalan Anadolu'da yaşanan karmaşadan istifade ederek aşireti ile birlikte yol kesmeye ve yağmacılık yapmaya başlamıştı. Kısa zamanda Larende ve Ermenek arasında sözü geçer bey olmuş, hâkimiyet sahasını sahillere kadar genişletmişti.

Alâiyye'de bulunan II. İzzeddin Keykâvus tarafından Ermenek bölgesi Uc beyliği, bölgede hâkimiyet kuran Kerimüddîn Karaman Bey'e verildi. Keykâvus, böylece Moğollara karşı Karaman Bey'in desteğini sağlayarak tahtını yeniden elde etmeyi planlıyordu.

II. İzzeddin Keykâvus'un İznik'e kaçması

1257 başlarında Baycu Noyan, II. İzzeddin Keykâvus'u yanına çağırttı. Ancak Keykâvus hayatından endişe ettiği için Noyan'ın yanına gitmedi. Bunun üzerine Noyan peşine bin atlı gönderdi. Moğol askerlerinin kendisini aradığını duyan II. İzzeddin Keykâvus kaçarak İznik'e sığındı.

Konya'da Selçuklu sultanının bulunmaması ve Moğolların Anadolu'daki baskısı Türkmenlerde huzursuzluk ve karamsarlık

oluşturdu. Artık herkes kendi başının çaresine bakmaktaydı. Ortada bir karmaşa vardı ve bu karışıklık yeni oluşumlara gebe idi.

Ertuğrul Bey'in tarafsızlık kararı

Ertuğrul Bey, bu karmaşada çok akıllıca davranması gerektiğini iyi biliyordu. Yapılacak bir hata Kayıhanoğulları'nın sonunu getirebilirdi. Uc'ta bulunması dolayısı ile kendini şanslı sayıyordu çünkü Moğol istilalarına maruz kalmıyordu. Bu hengâmeden sağ sağlam çıkma yolunun yok olmak olduğunu iyi biliyordu. Bundan sonra Kayıhanoğulları kendi başlarına kimseyle bağları olmayan bir aşiretti. Ertuğrul Bey, Moğol tehlikesi geçene kadar bölge tekfurları ile iyi geçinip Söğüt ve Domaniç'i her türlü tehlikeye karşı koruyacaktı çünkü gidebilecek başka yurtları kalmamıştı.

Selçuklu'da taht kavgaları

II. İzzeddin Keykâvus'u yakalayamayan Baycu Noyan'ın emri ile Mart 1257'de IV. Rükneddin Kılıç Arslan, Burgulu'daki hapisten çıkarılarak Konya'ya getirilip Selçuklu tahtına oturtuldu. İleri gelen Selçuklu devlet adamları, Aksaray yörelerinde ordugâh kuran Baycu Noyan'a giderek onunla barış antlaşması imzaladı.

IV. Rükneddin Kılıç Arslan'ın tek başına sultanlığı pek uzun sürmedi. Çünkü Moğol-İlhanlı hükümdarı Hülâgu Han'ın Bağdat seferine çıkarken Baycu Noyan'ı birlikte götürmesini fırsat bilen II. İzzeddin Keykâvus, İznik Rum İmparatoru II. Theodoros Laskaris'ten askerî yardım sağlayarak, Mayıs 1257'de Konya'ya yürüyerek Selçuklu tahtına oturmayı başardı. IV. Rükneddin Kılıç Arslan ise vezir Muineddin Süleyman ile birlikte önce Kayseri, daha sonra da Tokat'a çekilmek zorunda kaldı.

Selçuklu ülkesi iki parça

1258'de II. İzzeddin Keykâvus cihat ilan edip Moğolları ve IV. Rükneddin Kılıç Arslan'ın askerlerini Yulduz-dağ'da mağlup edip, onları Erzincan'a kadar çekilmeye mecbur bıraktı. Orta Anadolu'yu kendine bağladıktan sonra Keykâvus, vezir Ali Bahâdır vasıtasıyla Doğu Anadolu'yu da kendine bağlayarak Anadolu'da birlik sağladı. Böylece Hülâgu Han'a başvurarak

Selçuklu tahtının kendisine verilmesini istedi. Ancak Hülâgu Han daha önceden kendisine başvuran IV. Rükneddin Kılıç Arslan'a da Selçuklu tahtını vermişti. Nasıl bir karar vermesi gerektiğini düşünürken Hülâgu Han, II. Alâeddin Keykubad ile birlikte Karakorum'a giden Selçuklu beylerinin devleti Keykâvus ve Kılıç Arslan arasında bölen bir ferman ile dönmeleri sonucunda, Moğol büyük hanı Mengü Kaan'ın emri gereği, Selçuklu ülkesini iki kardeş arasında taksim etti. Hülâgu Han, Ağustos 1258'de, Selçuklu ülkesini Konya merkez olmak üzere Sivas'tan Doğu Roma sınırına kadar olan memleketleri II. İzzeddin Keykâvus'un, Tokat merkez olmak üzere Sivas'tan Erzurum'a Moğolların sınırına kadar olan yerlerin de IV. Rükneddin Kılıç Arslan'ın olmak üzere ikiye ayırdı. Ayrıca, Sultanlar ile her yıl Moğollara iki yüz bin altın, beş yüzer at ve katır vergi vermeleri hususunda anlaştı.

Şeyh Edebâli'nin ününü artırması

Şeyh Edebâli'nin ünü, kısa zamanda bölgede yurt tutan Kayıhanoğulları başta olmak üzere Alkaevli, Bayat, Karaevli ve Dodurga Türkmenleri arasında arttı. Şeyh Edebâli bir yandan Ahiyan-ı Rum teşkilatı örgütlenmesini Türkmenler arasında yayarken bir yandan da tasavvuf ehli ile öğrencilerine İslami bilimleri öğretiyordu. Bölge halkının destekleri ile zaviyesini tamamlamış, fakir fukaraya ve de yolculara hizmet vermeye başlamıştı. Nerde bir fakir bir düşkün varsa Şeyh Edebâli'nin yanına gidiyor hem karnını doyuruyor hem de İslami ilim öğreniyordu.

Ertuğrul Bey'in Şeyh Edebâli zaviyesinde gördüğü rüya

Ertuğrul Bey, Domaniç'ten Söğüt'e dönerken namını ve ilmini duyduğu Şeyh Edebâli ile tanışmak için İtburnu'na gitti. Şeyh Edebâli bir sohbet üzere iken Ertuğrul Bey ve yanındakiler de sohbet halkasına usulca katıldı. Şeyh Edebâli, Kur'an-ı Kerim ve ahkâmı üzerine, ayetlerin hayatımızdaki yeri ve Kur'an'a gösterilmesi gereken saygı hakkında ve de İslamiyet'in yeryüzüne yayılması ve Allah yolunda cihat edilmesi konularında gece

ilerleyen saatlere kadar sohbet etti. Sohbetten sonra Şeyh Edebâli ile tanışan Ertuğrul Bey her zaman destekçisi olacağını ve de her ihtiyaçlarının tarafından karşılanacağını belirtti. Şeyh Edebâli memnuniyetlerini dile getirip, saat ilerlemiş olduğundan Ertuğrul Bey ve yanındakilere zaviyede kalmalarını teklif etti. Ertuğrul Bey ve yanındakilere mütevazı birer oda gösterildi. Ertuğrul Bey, tam yatağa yatıp istirahat edeceği zaman duvarda asılı olan Kur'an-ı Kerim'i gördü. Sohbetin etkisinde kaldığından ve Kur'an-ı Kerim'e saygı gösterilmesi gerektiği aklına yer ettiğinden dolayı, alıp sabaha kadar okudu. Ancak sabaha karşı Kur'an elinde kendinden geçip, bir yere hafif yaslanarak uyuyakaldı. Bu kısacık uykusunda bir rüya gördü. Rüyasında şöyle bir ses işitti: *“Mademki sen Kelamı Kadim'e bu kadar hürmet ettin; evlat ve ailen, nesilden nesile, insanlar arasında izzet ve şerefe nail olacak, hürmet göreceklendir.”* Sabah ezanı ile uyanan Ertuğrul Bey, Allah'ı Teâlâ'ya verdiği ihsanlar için şükredip secde etti. Sonra sabah namazını kıldı ve yıllar önce görmüş olduğu rüyayı hatırladı. Şeyh Edebâli Ertuğrul Bey'in rüyasını, Rabbinin kendinse bir oğlan vereceği ve onun soyundan gelenlerin dünyaya hükmedeceği, şeklinde yorumladı. Söğüt'e yerleştikten sonra ilerleyen yaşına rağmen rüyasındaki oğlu Osman doğmuştu ve şimdi ise altı yaşındaydı. Gördüğü bu rüya ile oğlu Osman'ı eğitmesi için Şeyh Edebâli'ye teslim edecekti. Çünkü bir devlet kurabilmenin ilk şartının engin bir ilme sahip olmak gerektiğini iyi biliyordu. Güneş doğup, yemekler yenilince Ertuğrul Bey, Şeyh Edebâli'ye her zaman zaviyesine uğrayacağını ve oğullarını ve de aşiretinin ilim sahibi olması için ona göndereceğini söyleyip, veda ettikten sonra Söğüt'e doğru arkadaşları ile yola çıktı.

Selçuklu'da taht çekişmeleri

Yıl 1259'a geldiğinde Anadolu'daki huzur ortamı sağlanmış görünüyordu. Moğollara verilen ağır vergiler dışında Anadolu biraz nefes alıyordu. Ancak Sultan kardeşler arasındaki çekişme gizliden gizliye sürüyordu. Durumun rahatlığından faydalanan II. İzzeddin Keykâvus gayri Müslim dayılarıyla Kubadâbad ve Antalya'da eğlence âlemleri yapıyordu. Öte yandan IV. Rükneddin Kılıç Arslan bütün yönetim işlerini Pervane Muineddin

Süleyman’a bırakmıştı. Pervane Muineddin Süleyman ise tüm Anadolu’yu kendi egemenliği altında toplamak istiyordu. Bunun için Moğollarla iş birliği yapıp iyi ilişkiler kurmak suretiyle onları, II. İzzeddin Keykâvus aleyhine fitneliyordu.

Memlûklülerin Moğollara karşı Ayn Câlût Zaferi

3 Eylül 1260 tarihinde Memlûk Sultanı Kutuz ve Baybars’ın önderliğindeki Memlûk ordusu, Ketboğa komutasındaki Hülâgu Han’ın Moğol ordusunu Ayn Câlût mevkiinde perişan etti. Müslüman Türklerin kazandıkları bu zafer kısa zamanda başta İslam coğrafyası olmak üzere Asya’ya, Afrika’ya ve Avrupa’ya yayıldı. Böylece dünyada “*Moğollar mağlup olmaz*” efsanesi yine Türkler tarafından yıkılmış oldu. Bugün Haçlılar ve Moğollar arasında ezilen Türk-İslam dünyasının bayram günü oldu.

Ayn Câlût’ta Moğollara karşı zafer kazanıldığını duyan Ertuğrul Bey çok sevindi. Civardaki bütün Türkmen beylerini Söğüt’e davet edip şenlikler düzenledi. Moğollara ve diğer tehlikelere karşı hep birlikte hareket etmelerinin gerektiğini beylere vurguladı.

II. İzzeddin Keykâvus Ayn Câlût’ta Moğolları kesin bir bozgun ve yenilgiye uğratan ve daha sonra Mısır Türk Memlûklü Devleti’nin hükümdarı olan Sultan Baybars’ın yardımını sağlama yolunda çabalar sarf etti ise de bir sonuç alamadı.

Sınır boyları ve Anadolu’da Türkmen aşiret yerleşimi

1261 yılına gelindiğinde Kastamonu-Kütahya-Denizli-Dalaman hattı Selçuklunun Uc sınırını teşkil ediyor ve bu sınır hattı Uc beyleri tarafından korunuyordu. Denizli-Dalaman arasındaki bölgede Mehmed Bey Uc beyliğinde iki yüz bin çadıra yakın Türkmen bulunuyordu. Eskişehir-Kütahya bölgelerinde ise Germiyanlı Kerimüddin Ali-Şîr Uc beyliğinde ise üç yüz bin çadır civarında Türkmen bulunuyordu. Kastamonu bölgesinde ise I. Alâeddin Keykübâd zamanında Uc beyi olan Hüsâmeddin Çoban Bey’in oğlu Uc Beyi Alp-Yürük ve oğlu Yavlak Arslan emrinde yüz bin bin çadır Türkmen yaşıyordu. Ertuğrul Bey önderliğindeki Kayıhanoğulları ise Söğüt-Domaniç bölgesinde, Uc sınırları dışında bağlı olan İnegöl-Bilecik-KaracaHisar tekfurlukları

arasındaki bölgede, bin çadır olmak üzere bulunuyordu. Larende (Karaman) bölgesinde ise Kerimüddin Karaman Bey emrinde iki yüz bin çadıra yakın Türkmen bulunuyordu. Böylece Anadolu'nun Uc bölgelerindeki konar-göçer Türk sayısı beş milyona yaklaşıyordu.

Doğu Roma İmparatorluğu'nun yeniden kuruluşu

1261 yılında Doğu Roma topraklarında önemli bir gelişme oluyordu. İki yıldır İstanbul'u alabilmek için Cenevizlilere büyük bedeller ödeyerek hazırlık yapan İznik Rum İmparatoru VIII. Mikhail Palaiologos nihayet emellerine ulaşarak 15 Ağustos 1261'de düzenlenen büyük bir törenle Konstantinopolis'e girdi. 13 Nisan 1204 tarihinde Haçlı ordularının Doğu Roma başkenti Konstantinopolis'i ele geçirmelerinden sonra kurulan Latin Krallığı, elli yedi yıl sonra ortadan kaldırılıyor ve Konstantinopolis yeniden kurulan Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti oluyordu. Yönetim merkezinin İznik'ten Konstantinopolis'e taşınmasıyla, 1206 yılında I. Theodoros Laskaris tarafından İznik merkez olmak üzere kurulan İznik Rum İmparatorluğu ise tarihe karışıyordu.

Selçuklu tahtında tek sultan: IV. Rükneddin Kılıç Arslan

1261 yılında Pervane Müineddin'in Moğolları Sultan II. İzzeddin Keykâvus'a karşı kışkırtmaları sonuç verdi. Hülâgu Han hem zamanında vergisini vermediği için hem de Sultan Baybars ile Moğollara karşı müttefiklik arayışı içinde olduğu için II. İzzeddin Keykâvus'u huzuruna çağırdı. Ancak Keykâvus, Hülâgu Han'ın davetine icabet etmedi. Bunun üzerine Hülâgu Han, Alıncak Noyan'ın komutasında kalabalık bir orduyu Anadolu'ya gönderdi. Alıncak Noyan Erzincan'da IV. Rükneddin Kılıç Arslan ve Pervane Müineddin'in birlikleri ile birleşip hızlıca Aksaray'a doğru ilerledi. II. İzzeddin Keykâvus ise Moğol ordusunun Aksaray'a yöneldiğini haber alınca ülkenin savunmasını kumandanlarına bırakarak derhal Antalya'ya gitti. Süratle Konya üzerine yürüyen Moğol ordusu, Altunaba kervansarayı yörelerinde, Selçuklu ordusunu ağır bir yenilgiye uğrattı. Moğol ordusunun

zulmünden kurtulabilen beyler askerleri ile birlikte Uc'lara doğru kaçtı. Böylece Moğol birliklerin yardımını ve Pervane Müineddin'in zekâsı ile IV. Rükneddin Kılıç Arslan Konya'daki Selçuklu tahtına oturdu.

Selçuklu-Moğol yönetimine karşı Türkmen ayaklanmaları

Denizli-Antalya yöresindeki Türkmen gruplarının başı olan Mehmed Bey ve kardeşi İlyas, damadı Ali Bey, emirleri Sevinç ve Salur ile Moğollara karşı durmaya ve bölgelerini savunmaya devam edip IV. Rükneddin Kılıç Arslan'ın Moğollara dayanan saltanatını kabul etmeyeceklerini ve Moğollara karşı savaştan II. İzzeddin Keykâvus'u Selçuklu sultanı olarak bildiklerini beyan edip bağımsız hareket etmeye başladılar. Yine Kerimüddin Karaman Bey de Moğollara itaat etmiş gibi gözükse de içten içe II. İzzeddin Keykâvus'u Selçuklu sultanı olarak tahtta görmek istiyordu.

1262 yılında tüm çabalarına karşın Moğollara ve IV. Rükneddin Kılıç Arslan'a karşı hiçbir şansı kalmadığını anlayan II. İzzeddin Keykâvus, aile bireyleri ve yakın emirleriyle birlikte Antalya'dan bir gemiye binerek Konstantinopolis'e, üç yıl önce İznik Rum İmparatorluğu tahtına çıkmasına yardım ettiği eski dostu VIII. Mikhail Palaiologos'un yanına sığındı. İmparator vefa borcu nedeniyle eski dostu Keykâvus'u ve yanındakileri elinden geldiğince iyi ağırlamaya çalışıyordu.

Ahi Evran ve Fatma Bacı: Ahiyan-ı Rum ve Bacıyan-ı Rum Teşkilatları

Nisan 1262'de Kırşehir'de Ahiler ve Türkmenler, Moğollara karşı II. İzzeddin Keykâvus'un tahta kalması için savaştı. Bu savaşta ahilerin reisi Ahi Evran şehit oldu.

Ahi Evran, 1171 yılında İran'ın Batı Azerbaycan tarafında bulunan Hoy kasabasında doğmuştu. Ahi Evran'ın çocukluğu ve ilk tahsil devresi Hoy'da geçmişti. Gençliğinde Horasan ve Mâverâünnehr'e giderek, o yöredeki büyük üstatlardan ders almıştı. Asıl adı Mahmut olan Ahi Evran, babasının adına ve doğum yerine nispetle Mahmut bin Ahmet el-Hoyi (Hoylu

Ahmet'in oğlu Mahmut) olarak tanınmaya başlamıştı. Burada tanıştığı âlim Fahrettin Razi'den aklı (fen) ve nakli (dini) ilimleri öğrenmişti.

Ahi Evran, muhtemelen 1204'te yaptığı bir Hac yolculuğu sırasında evliyadan Şeyh Evhadüddin Kirmani ile tanışmış ve onunla Bağdat'a gitmişti. Kirmani'nin tavsiyesiyle Abbasi halifesi Nasır Lidinillah'ın kurmuş olduğu Fütüvvet Teşkilâtı'na katılmış ve bu teşkilatın önde gelen şeyhleriyle temas kurmuştu. Başta Kirmani olmak üzere birçok üstadın ilminden istifade etmiş ve onlardan tefsir, hadis, fıkıh, kelâm ve tıp alanında dersler alarak derin bir âlim, tasavvuf yolunda yüksek makam sahibi bir veli olmuştu.

Selçuklu Sultanı I. Gıyâseddin Keyhüsrev döneminde Muhyiddin Arabî ve hocası Evhadüddin Kirmani ile birlikte Anadolu'ya gelen Ahi Evran, Kayseri'de bir debbağ (deri işleme) atölyesi kurmuştu. Çalışkanlığı, bilgeliği ve dürüstlüğü ile sanat sahibi kimseler arasında çok sevilmişti. Kısa sürede Kayseri'de mesleğinde bilgeliği ile ünlenen Ahi Evran Fütüvvet Teşkilâtı'ndan esinlenerek ilk Ahi Teşkilâtı'nı burada kurmuştu. Bu zamanlarda hocası Evhadüddin Kirmani'nin kızı Fatma Bacı ile evlenmişti. Anadolu'da özellikle esnafa İslâmiyet'i anlatarak dünya ve ahret işlerini düzenli hâle getirmeleri için nasihatte bulunmaya devam ederken, hocasının vefatından sonra onun vekili olmuştu.

Ahiliğe kadınlar giremediği için, erkek esnaflar arasında Ahiyan-ı Rum örgütlenmesini oluşturan Ahi Evran aynı örgütlenmeyi eşi Fatma Bacı vasıtasıyla kadınlar arasında da gerçekleştirmek istemişti. Eşi Fatma Bacı önderliğinde Bacıyan-ı Rum (Anadolu Kadınları) teşkilatını kurmuş olan Ahi Evran kadınların da ekonomik, kültürel ve askeri olarak toplum hayatında aktif rol üstlenmelerini sağlamaya çalışmıştı. Bacıyan-ı Rum üyeleri, Ahi Evran'ın Kayseri'de kurduğu sanayi sitesi içerisinde Debbağlar (dericiler) Çarşısı'nın yanında Kûlahduzlar (örgücü-dokumacı) Çarşısı'nda mesleklerini icra ederek ekonomik hayatın içinde yer almışlardı. Ahiyan-ı Rum'un sloganı *“Eline, diline, beline sahip ol”* iken, Bacıyan-ı Rum örgütünün sloganı ise *“İşine, aşına, eşine sahip ol”* idi.

1227 yılında Sultan Alâeddin Keykubâd'ın arzusuyla Konya'ya yerleşen Ahi Evran ve Fatma Bacı burada da sanatını icra etmişti. Fakat Ahilerin en büyük hamisi olan Sultan Sultan Alâeddin Keykubâd'ın 1237 yılında zehirlenerek öldürülmesi üzerine sultanla gönül bağı bulunan Ahiler, II. Gıyaseddin Keyhüsrev ve vezir Saadettin Köpek'e karşı koymuşlardı. Saadettin Köpek'in oyunları sonucu suikasttan sorumlu tutulan Ahi Evran ve Ahilerin önde gelenleri, II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından cezalandırılıp hapsedilmişlerdi.

Ahi Evran'ın hapsedilmesinden sonra Kayseri'ye geçen Fatma Bacı kocasına vekâleten hem Ahiyan-ı Rum hem de Bacıyan-ı Rum örgütleri çalıştırmaya devam ederken devlet baskısına ve Moğol zulümlerine karşı ayakta durmaya çalışmıştı. 1243 yılında alınan Kösedağ yenilgisi sonrası Moğollar Anadolu'yu işgale başlamıştı. Moğollar tarafından kuşatılan Kayseri Ahiler ve Bacıyan-ı Rum mensuplarının yardımı ile uzun süre işgale direndi. Ancak ihanet sonucu şehri ele geçiren Moğollar başta Ahiler olmak üzere halkı kılıçtan geçirmişti. Birçok erkek ve Fatma Bacı'nın da arasında bulunduğu kadınlar esir edilip İran'a götürülmüştü.

1246'da II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in ölümünden sonra II. Izzeddin Keykâvus'u tahta çıkaran Celâleddin Karatay saltanat naipliği görevine atandıktan sonra, Ahi Evran'ı ve Ahileri zindandan çıkarmıştı ve Ahilik teşkilatının yeniden canlanmasına çalışmıştı. Bundan sonra kısa bir dönem Denizli'ye giden Ahi Evran tekrar Konya'ya dönmüştü.

1247'de, Mevlâna'nın oğlu Alâeddin Çelebi, Ahi Evran'ın Konya'da bulunduğu sırada Şems-i Tebrizi ile arasında çekişmeler olduğundan, Mevlâna'nın hocası Şems-i Tebrizi'nin öldürülmesinde Ahi Evran'ın parmağı olduğu iddiasını yaymıştı. Dedikodular ve kendine atılan iftiralar ile uğraşmak istemeyen Ahi Evran 1247'de Kırşehir'e gitmiş ve yerleşmişti. Buraya geldikten sonra Ahiyan-ı Rum teşkilatı işlerine ağırlık vermişti. Ahi Evran, kaynağını Yesi'den alan kutlu bir davanın gönül erleri ile birlikte bu toprakları vatan yapmanın, Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasının öncülüğünü yapmak için kurduğu Ahilik sistemi

ile Anadolu'ya göç eden Türkmenlere hem aş hem iş vermiş, onları tekke ve zaviyelerde iyi bir Müslüman ve vasıflı bir meslek sahibi üretici insan hâline getirmek için çalışmıştı.

Celâleddin Karatay'ın 1254'te ölümünden sonra IV. Rükneddin Kılıç Arslan, Kayseri'ye gelip sultanlığını ilan edince Konya'da bulunan kardeşi II. İzzeddin Keykâvus ile taht mücadelesine başlamıştı. Türkmenler ve Ahiler II. İzzeddin Keykâvus'u Mevlâna ve çevresi ise IV. Rükneddin Kılıç Arslan'ı desteklemiş ve Selçuklu tahtına sahip olması için çalışmıştı. 1260 yılına gelene kadar Ahi Evran, 32 çeşit esnafı Kırşehir merkez olmak üzere teşkilatlandırmayı başarmıştı. IV. Rükneddin Kılıç Arslan'ın Selçuklu tahtına tek başına oturabilmesi için vezir Müineddin Süleyman, Beylerbeyi Hatîr oğlu Şerefeddin ve Sâhib Ata Fahreddin Ali yardım ve siyâsî destek almak üzere Hülâgu Han'a gittikleri zaman Moğollar elinde esir bulunan Şeyh Evhadüddin'in kızı Fatma Bacı'nın serbest bırakılmasını da istemişlerdi. Hülâgu Han, Fatma Bacı'yı serbest bırakınca, onu alıp Kayseri'ye getirmişlerdi. O da Kırşehir'e Ahi Evran'ın yanına gitmiş yirmi üç yıllık ayrı düşmüşlük son bulmuştu.

Nisan 1262'de Kırşehir'de Ahiler ve Türkmenler ile birlikte II. İzzeddin Keykâvus'un tahta kalması için Moğollara karşı savaşı Ahi Evran şehit oldu.

İki yıllık birliktelikten sonra Ahi Evran'ı kaybeden Fatma Bacı ise Ahi Evran'ın arkadaşı olan Hacı Bektaş-ı Veli'nin yanına Nevşehir Hacıbektaş'a gidip onun himayesine girip Bacıyan-ı Rum teşkilatını yeniden canlandırmaya çalışıyordu.

Selçuklu'da Pervâne Muineddin Süleyman Devri

1262 yılı sonu itibarı ile Anadolu'da tek başına kalan IV. Rükneddin Kılıç Arslan, Pervâne Muineddin Süleyman'ın Moğollar katındaki büyük çaba ve etkinlikleri sonucu Hülâgu Han tarafından Selçuklu tahtına oturtuldu. Sultan, bu başarısından dolayı Mühezzibüddin Ali'nin oğlu Muineddin Süleyman'ı ülkenin her alanda tek yetkili kişisi olarak atadı. Muineddin Süleyman uzun uğraşlar sonucu istediği makamı elde etmiş oldu. Bundan sonra devletin yüksek makamlarına kendi yandaşlarını atayıp devletin her alanında hâkimiyet kurmak için çalışmalara başlayacaktı.

Görünüşte sultan IV. Rükneddin Kılıç Arslan olarak görünse de aslında Selçuklunun tek hâkimi kendisi olacaktı.

Ertuğrul Bey'in Sultan IV. Rükneddin Kılıç Arslan'a biati

Ertuğrul Bey Anadolu'daki gelişmeleri takip edip duruma göre adımlarını atıyordu. Selçuklu tahtının tek bir elde toplanmasıyla birlikte bağılıklarını Sultana bildirip, daha önce elde etmiş olduğu batı sınırını koruma görevinin kendisinde olduğunu ve Selçuklu ordusuna her ne olursa olsun asker yollamama imtiyazını hatırlattı. Sultan IV. Rükneddin Kılıç Arslan ise Moğollara ödenen yıllık verginin Kayıhanoğulları payına düşen miktarının ödenmesi koşulu ile imtiyazların geçerli olacağını bildirdi. Ertuğrul Bey de istenilen verginin her yıl düzenli olarak ödeneceğini ve yanında Sultana ve de Muîneddin Pervâne'ye değerli hediyeler gönderileceğinin teminatını verdi. Böylece Ertuğrul Bey aşiretinin güvenliğini Sultan IV. Rükneddin Kılıç Arslan devrinde de korumayı güvence altına alıyordu.

Muîneddin Pervâne'nin Türkmenleri sindirmesi

Muîneddin Pervâne, Kastamonu Uc beyi Hüsâmeddin Çoban Bey'in oğlu Uc Beyi Alp-Yürük'ün de Sultana koşulsuz bağılılığını temin etmişti. Ertuğrul Bey'den de bağılılık yemini aldıktan ve kuzey Uc'unda emniyeti sağladıktan sonra kendi başlarına hareket etmeye başlayan diğer Uc beylerini de itaat altına almak istiyordu.

İlk seferin Denizli yöresindeki Keykâvus taraftarı olan Uc gazisi Mehmed Bey'in üzerine yapılmasına karar verildi. Selçuklu-Moğol kuvvetlerinden oluşan ordu karşısında Mehmed Bey, cesurane savaşmışsa da damadı Ali Bey'in Türkmen Beyliği'nin Moğollar tarafından kendisine verilmesi sözüyle ona ihaneti sonucunda, Moğollara esir düştü. Moğollar, bir daha ayaklanma çıkmaması için esir düşen Mehmed Bey ve birçok Türkmen aşiret beyini Uluborlu'da idam etti. Muîneddin Pervâne, Moğolların tüm isteklerini yerine getireceğini ve IV. Rükneddin Kılıç Arslan'ı Selçuklu Sultanı olarak tanıyacağını taahhüt eden Ali Bey'i Mehmed Bey'in yerine Uc beyi olarak görevlendirdi.

Kerimüddîn Karaman Bey, Konya’da olan olayları kardeşlerinden haber alıyor ve Selçuklu-Moğol ordusunun Denizli’deki Mehmed Bey üzerine sefere çıkmasından dolayı endişeleniyordu. Eğer Mehmed Bey yenilirse Muîneddin Pervâne’nin bir sonraki hedefi kendisinin olacağını tahmin ediyordu. Selçuklu-Moğol ordusunun Denizli taraflarında seferde olmasını fırsat bilen Karaman Bey kardeşleri Zeyn el-Hâc ve Bonsuz ile birlikte yirmi bin kişilik bir orduyla II. Izzeddin Keykâvus’u yeniden tahta çıkarmak amacıyla yöredeki Türkmen aşiretlerini de yanına alıp Konya’ya yürüdü. Konya halkının Karaman Bey’i desteklemesine rağmen Muîneddin Pervâne tarafından Gâvele Kalesi önünde Karamanlılar ağır bir yenilgiye uğratıldı. Zeyn el-Hâc ve Bonsuz yakalanıp, kale kapısı önünde asıldı. Kerimüddîn Karaman Bey kaçmayı başardı ise de ağır yarısından dolayı vefat etti. Karaman Bey’in oğulları da yakalanıp hapsedildi. Böylece Muîneddin Pervâne, Karamanlıların isyanını da bastırılmış oldu.

Bu olaydan sonra Muîneddin Pervâne, II. Izzeddin Keykâvus taraftarı ne kadar kişi varsa peşine düşüp, onları yakalayıp, Alıncak Noyan’a gönderip, şehit edilmelerine sebep oldu. Bunlar arasında Necibeddin Müstevfî (Maliye nazırı), Sivrihisârlı Kadıasker Celâleddin, Seyfeddin Has Kayı-aba, Germiyanlı beyi Kerimüddin Ali-Şîr, Bedreddin Güher-taş ve Eminüddin Yakut gibi önemli devlet adamları ve Türkmen aşiret beyleri II. Izzeddin Keykâvus taraftarı olmakla ve bizzat Karamanlıları Konya’ya davet ve teşvik etmekle suçlandırılıp idam edildi.

VIII. Mikhail Palaiologos’un Moğol korkusu

1263 yılı itibarı ile Hülâgu Han’ın yoğun baskıları sonucu korkan ve ülkesini bir tehlikeye atmak istemeyen VIII. Mikhail Palaiologos, II. Izzeddin Keykâvus’u ve oğullarını Meriç Nehri ağzında bulunan Enez Kalesi’ne hapsetti. Maiyetindeki kişileri ise Hristiyanlığa davet etti, kimse din değiştirmek istemeyince hepsi idam edildi. Böylece Anadolu’da Hülâgu Han’ın boyunduruğu altındaki Sultan IV. Rükneddin Kılıç Arslan, bütün rakiplerini alt ederek ve çıkan Türkmen isyanlarını bastırarak yönetimi tek elde toplamış oldu.

Hayme Ana'nın vefatı

Kayihânoğulları obasında Domaniç'ten Söğüt'e dönüştü hüzün vardı. Tüm obanın anası Hayme Ana vefat etmiş, tüm gözler yaşla dolmuştu. Ertuğrul Bey ve Dündar başta olmak üzere tüm Kayihânoğulları son görevlerini yerine getirmek için Domaniç'in güney batısında kalan Çarşamba Köyü'nde toplandı. Cenaze namazı kılınıp, helallikler alındıktan sonra dualar eşliğinde Hayme Ana, Anadolu'yu Kayihânoğulları'nın anayurdu yapmak için toprağa verildi. Ertuğrul Bey, anasından ayrılmamak için göçü yavaşlatıyor ve bekletiyordu ancak, dünya işleri de devam etmeliydi. Gözü yaşlı bir şekilde istemeye istemeye Söğüt'e dönen Ertuğrul Bey, göç işlerini büyük oğlu Gündüz'e ve ticaret işlerini de oğlu Saru Yatı Savcı'ya bıraktı. Dündar'ı ise bir süreliğine kendine vekil tayin etti. Ertuğrul Bey, kışı inzivaya çekilip geçirmek üzere küçük oğlu Osman ile İtburnu (Uludere) köyünde dergâhı bulunan Şeyh Edebâli'nin yanına gitti. Hem dünya hayatının dertlerinden kurtulup ahret hayatına yönelecek hem de Osman'ı yetiştirmesi için tamamen Şeyh Edebâli'ye teslim edecekti.

Osman, Şeyh Edebâli'nin eğitiminde

Ertuğrul Bey, kış boyunca günlerini zikir ile geçirirken Osman da her gün Şeyh Edebâli'nin sohbetlerine katılıyor İslam ilimlerini öğreniyordu. Aynı zamanda Ahilik teşkilatına da aşına oluyor ve Hoca Ahmed Yesevî'nin öğretileri ile cihat ruhu kalbine işliyordu. Şeyh Edebâli de Osman üzerine titriyor, bir cihan hâkimi olması için ona bildiği her şeyi öğretmeye çalışıyordu.

Sultan Baybars ile Bereke Han'ın Hülâgu Han'a karşı ittifakı

1264 yılında önemli gelişmeler oluyordu. İki Müslüman emir olan Memlûk sultanı Baybars ile Altun-Ordu hükümdarı Bereke Han, İlhan hanı putperest Hülâgu Han'a karşı ittifak etmişlerdi. II. İzzeddin Keykâvus'un çabaları Bereke Han huzurunda sonuç verdi. Bereke Han, Konstantinopolis'te tevkif edilen Memlûk elçilerini ve de II. İzzeddin Keykâvus'u kurtarmak için Balkanlara yirmi bin kişilik ordu gönderdi. Bu ordu Doğu

Roma'nın Balkan şehirlerini yıkarak Enez'e kadar ilerledi ve kaleyi basıp II. İzzeddin Keykâvus'u ve oğullarını kurtardı. Doğu Roma İmparatoru bu ordunun Konstantinopolis taşrasını yağmalamaması için ise Memlûk elçilerini de serbest bıraktı. Serbest kalan elçiler ile II. İzzeddin Keykâvus, Bereke Han'ın huzuruna getirildi. Bereke Han, II. İzzeddin Keykâvus'a çokça ihsanlarda bulundu ve oğulları ile birlikte ona Suğdak ve Solhad şehirlerini dirlik olarak verdi.

Moğol İlhanlı yeni Hanı Abaga

1265 yılında Hülâgu Han öldü, yerine Abaga Han geçti. Moğol İlhanlı yönetimi gereği hanlık kurultayında bütün bağlı beylerin kurultayda olması gerektiğinden Sultan IV. Rükneddin Kılıç Arslan ve Muîneddin Pervâne tahta çıkış kurultayında Abaga Han'ı tebrik etmek için Tebriz'e gitti. Muîneddin Pervâne, Abaga Han'dan altı yıl önceki karışıklıkta Trabzon Rum İmparatorluğu'nun işgal etmiş olduğu Sinop'u kurtarmak için izin istedi ve aldı.

Muîneddin Pervâne'nin Sinop'u fethi

1266 yılında gerekli izinleri alıp askeri hazırlıkları yapan Muîneddin Pervâne Sinop'u karadan ve denizden muhasara etti. Zorlu geçen çarpışmalar esnasında Tâceddin Kılıç'ın Rum valisini öldürmesiyle şehri savunanlar, savaşı kazanamayacaklarını anlayıp teslim oldular. Muîneddin Pervâne, savaşmaları için Tokat civarından beraberinde getirdiği Çepni Türkmenlerine, başarılarından dolayı, Sinop-Ordu arasını yurt edinmeleri için izin verdi. Muîneddin Pervâne Sinop'u fethederek kazandığı bu mühim zaferi başta Abaga Han olmak üzere fetihnamelerle her tarafa ilan etti. Böylece kudret ve şöhetini büsbütün yükseltti.

Selçuklu tahtının hâkimi: Muîneddin Pervâne

Muîneddin Pervâne Sinop'un fethinden sonra Sultan IV. Rükneddin Kılıç Arslan'dan şehrin mülk olarak kendine verilmesini istedi. Fakat Kılıç Arslan hiçbir padişahın bir şehri kimseye bağışlayamayacağını, Pervâne'nin gittikçe atalarının devletini kendi elinden aldığını, saltanatının artık hükümsüz

kaldığını söyledi. Ancak, Sultanın elinden gelen bir şey yoktu. Moğollara dayanarak devleti ele geçiren Muîneddin Pervâne'ye istemeye istemeye Sinop'u temlik verdi.

Muîneddin Pervâne Sinop'u fethettikten sonra iktâ olarak kendisine ait Tokat'a gelince Sultan IV. Rükneddin Kılıç Arslan'ı kendi iktidarına engel sayarak bertaraf etmeye karar verdi. Abaga Han'ı, Kılıç Arslan'ın Memlûk Sultanı Baybars ile birleşmek istediğine ve Moğollar aleyhine çalıştığına inandıran Pervane, ondan Kılıç Arslan'ın idamı için izin aldı.

Muîneddin Pervâne aldığı izin ile Aksaray'da, 1266 yılında, bir şölen sırasında, Sultan IV. Rükneddin Kılıç Arslan'ın yemeğine zehir koydurttu ve çok geçmeden de yayının kirişiyle boğdurarak öldürttü. Kılıç Arslan'ın çocuk yaştaki oğlu III. Gıyâseddin Keyhüsrev'i tahta çıkarıp devletin hâkimiyetini tamamıyla eline alan Muîneddin Pervâne, devletin önemli makamlarını adamları Sâhib Fahreddin Ali, Eminüddin Mikâil, Erzicanlı Mecdeddin Muhammed, Celâleddin ve Hatîr oğlu Şerefeddin arasında paylaştırdı. Kendisi de Pervâne unvanı ile emîrlik mevkiinde devletin sultanı olarak hüküm sürmeye başladı.

Ertuğrul Bey'in Kayı Han Oğulları'nı barış içinde yaşatması

Söğüt-Domaniç arasında yaşamlarını sürdüren Kayıhanoğulları, Ertuğrul Bey yönetiminde Anadolu'daki Moğol baskılarına maruz kalmadan yaşıyorlardı. Moğollara verilmesi gereken vergiyi her yıl vaktinde ödeyen Ertuğrul Bey, Selçuklu taht kavgalarının dışında kalarak kim sultan olursa ona tabi olma siyaseti izliyor, Kayıhanoğulları'nın sahip olduğu hakları koruyup, halkını huzur içinde yaşıtıyordu. On beş yaşına basan Osman ise Şeyh Edebâli'nin yanında hem dini hem de akli ilimler tahsil ederken bir yandan da savaş eğitimleri alıyor, aklı geçilmez ve bileği bükülmez bir cengâver olmaya başlıyordu. Ertuğrul Bey, Osman'ı böyle gördükçe kendinden sonra Kayıhanoğulları'nın geleceğinden emin oluyordu.

Anadolu’da huzurun sağlanması

1271 yılına gelindiğinde Moğollara ağır vergiler ödemek suretiyle Anadolu’da huzur sağlanmıştı. Muîneddin Süleyman Pervâne, devletin yüksek yönetim makamlarına kendi yakınlarını atadığı için, bu devirde de eski yetki ve kudretini korumaktaydı. Bununla birlikte, kendi adamı olmasına rağmen kendine yakın hissetmediği ve rakip gördüğü Selçuklu vezirlerinden Sâhib Fahreddin Ali’yi, vaktiyle Kırım’da bulunduğu sırada, kendisinin görevlendirmesine rağmen, II. İzzeddin Keykâvus’la ilişki kurup ona yardım etmesini ihanet sayarak görevinden alıp Osmancık Kalesi’nde hapse attırdı.

Yağız bir delikanlı: Osman

Osman hem Şeyh Edebâli’nin bilgeliği hem de Alplerin cesaretlerini alarak on dokuz yaşında bileği bükülmez yağız bir delikanlı oldu. Ertuğrul Bey seksen yaşına vardığından Kayıhânoğulları’nın her ihtiyacına eskisi gibi yetişemiyordu. Göç işlerini elli dört yaşındaki büyük oğlu Gündüz ve ticaret işlerini de elli bir yaşındaki ortanca oğlu Saru Yatı Savcı sekiz yıldan beri yürütüyordu. Ertuğrul Bey, kardeşi Dündar’a kendisine vekâlet yetkisi vermişti ancak yaptığı bazı hatalardan sonra onu bu görevinden alıp, beyliği her durumda kendisi yönetiyordu. Son birkaç yıldır Ertuğrul Bey her gittiği yere Osman’ı götürüyor, her yaptığı toplantıda onu da bulunduruyordu. Kayıhânoğulları’nın geleceğini onda görüyor ve onu bir Bey gibi yetiştiriyordu. Genç yaşına rağmen Osman da aşiretler ve beyler arasındaki edep erkânı ve nerde ne yapacağını, nasıl hareket edeceğini gittikçe öğreniyor, halk ve Alpler arasında sevilen bir kişi olarak, Kayıhânoğulları’nın gelecekteki beyinin kendisi olacağı izlenimini uyandırıyor.

Hacı Bektâş-ı Velî

1271 yılında, sonradan Hacı Bektâş-ı Velî namıyla şöhret bulacak Hacı Bektaş, yetiştirdiği müritlerini Anadolu’ya ve Balkanlara gönderdikten sonra vefat etti. Cenazesi dokuz yıldır yanında bulunan merhum Ahi Evran’ın eşi Fatma Bacı önderliğinde defnedildi.

1209 yılında Nişabur'da doğmuş olan Hacı Bektaş, Lokman Perende'nin himayesinde ve Yesevîlik öğretisinin etkin olduğu bir ortamda yetişmişti.

Yesevîlik ile Kalenderîliğin karışımından oluşan Haydarîlik tarikatının bir mensubu olarak kardeşi Menteş ile Baba İlyas'a katılmak için Anadolu'ya gelmişti. İki kardeş Anadolu'ya gelince Baba İlyas-ı Horasânî çevresine girerek Vefâîlik tarikatına intisap etmişti.

Kısa sürede Hacı Bektaş ve kardeşi Menteş, Baba İlyas'ın altmış halifesi arasında yer almıştı. Ancak Hacı Bektaş 1239 yılında, Baba İlyas'ın Selçuklu devletine karşı başkaldırısını tasvip etmeyip Babaîlerden ayrılıp Sulucakarahöyük'e (Hacıbektaş) gelmişti. Kardeşi Menteş ise isyana Baba İlyas'ın yanında katılıp, 1240 yılında Babaîler Kırşehir'e bağlı Malya ovasında Selçuklu ordusu karşısında yenilgiye uğrayınca Baba İshak ile birlikte öldürülmüştü.

Selçuklu yönetiminin Babaîleri takiplerinden Sulucakarahöyük civarında saklanarak kurtulan Hacı Bektaş, 1250 yılında ortaya çıkıp, zaviyesini burada kurarak, kendi öğretilerini civardaki insanlara anlatmaya başlamıştı. Kısa sürede etrafta ünlene Hacı Bektaş zaman içinde Seyyid Mahmûd-ı Hayrânî, Ahi Evran gibi Anadolu'nun önde gelen velileri tanışıp Mevlânâ Celâleddin Rumî ile mektuplarla ilmi konularda tartışır olmuştu. Ahi Evran ile her ay birleşip, Ahiyan-ı Rum teşkilatının Anadolu'da daha iyi örgütlenmesi için uğraşmıştı.

1262 yılında Ahi Evran'nın Kırşehir'de Moğollara karşı şehit olmasıyla eşi Fatma Bacı, Hacı Bektaş'ın yanına gelmişti. Bundan sonra Hacı Bektaş ile Fatma Bacı hem Ahiyan-ı Rum hem de Bacıyan-ı Rum teşkilatlarını Anadolu'da yaymak için çalışmıştı. Hacı Bektaş, velileri aracılığı ile çevredeki gayri Müslimlerin ve tanıştığı Moğol otoritelerinden bir kısmının Müslüman olmasını sağlamıştı.

1271 yılına gelindiğinde öleceğini anlayan Hacı Bektâş-ı Velî, başta Abdal Mûsâ olmak üzere yetiştirdiği birçok halifesine icazetnamesini vererek Anadolu'nun bir yöresine kendi öğretilerini yayması için gönderdi ve kendisi de kerametine yakışır bir şekilde

Haydarî zaviyesi olan Sulucakarahöyük'teki (Hacıbektaş) dergâhında vefat etti.

Muîneddin Pervâne'nin Sultan Baybars ile gizlice mektuplaşması

1273 yılına gelindiğinde Muîneddin Süleyman Pervâne Moğolların artan isteklerinden ve ağır vergi yükünden bıkmış halde devletin Moğol baskısı altından kurtulması için çareler arıyordu. Memlûk Sultanı Baybars ile gizliden gizliye mektuplaşıyor, onu Anadolu'ya davet ediyordu. Moğollara pek güvenemeyen Muîneddin Pervâne, Anadolu halkının Moğollara karşı âdeta kendilerini bir kurtarıcı olarak gördükleri Sultan Baybars'a bir elçi heyeti gönderip, III. Gıyâseddin Keyhüsrev'in hükümranlığına dokunmamak şartıyla, Moğollara karşı Anadolu'ya bir ordu göndermesini istedi. Eğer bir sefer yapılacaksa Selçuklunun tüm gücü ve bütün Türkmen aşiretleri ile Moğollara karşı birlikte savaşacaklarının vaadini verdi. Sultan Baybars ise şu anda Anadolu'ya bir sefer yapamayacağını ancak birkaç yıl sonra tüm kuvvetleri ile Moğollara karşı savaşabileceğini belirtiyor ve o zaman kadar hazırlık yapıp beklenilmesi gerektiğini söylüyordu.

Mevlânâ Celâleddîn Rumî

Mevlânâ Celâleddîn Rumî ebediyete intikal ettiği için Konya ağlıyordu. 17 Aralık Pazar günü Hakk'ın rahmetine kavuşan Mevlânâ'nın cenaze namazını vasiyeti üzerine Sadreddin Konevî kıldıracaktı. Ancak Sadreddin Konevî çok sevdiği Mevlânâ'yı kaybetmeye dayanamayıp cenazede bayıldığı için cenaze namazını Kadı Sıraceddin kıldırdı. Mevlânâ ölüm gününü yeniden doğuş günü olarak kabul ediyor, O öldüğü zaman sevdiğine yani Allah'na kavuşacağı için ölüm gününe düğün günü veya gelin gecesini manasına gelen “Şeb-i Arûs” diyordu ve dostlarına ölümünün ardından ah-ah, vah-vah edip ağlamayın diyerek vasiyet ediyordu.

Mevlânâ, dönemin İslâm kültür merkezlerinden Belh kentinde hocalık yapan ve Sultan-ül Ulema (Alimlerin Sultânı) lakabıyla anılan Bahaeddin Veled'in oğlu olarak, 30 Eylül 1207

tarihinde Horasan'ın Belh bölgesindeki Vahş kasabasında doğmuştu.

Bahaeddin Veled, Harzemşâh hükümdarı Alâeddin Muhammed Tökiş ile arasında geçen bir olaydan sonra aile fertlerini ve yakın dostlarını yanına alarak 1212 yılında ülkesini terk etmişti. Şöyle ki; Bahaeddin Veled bir gün dersinde, felsefeye ve felsefecilere şiddetle çatmış, onları İslâm dininde var olmayan bidatlerle uğraşmakla suçlamıştı. Ünlü felsefeci Fahrettin Razî buna çok kızmış ve onu Sultan Muhammed Tökiş'e şikâyet etmişti. Sultan, Razî'yi çok sayıp, ona özel olarak itibar edeceğinden, onun uyarıları ve halkın Bahaeddin Veled'e gösterdiği ilgi ve saygı da bir araya gelince, kendi yerinden kuşkuya düşmüştü. Sultan Tökiş, Bahaeddin Veled'e şehrin anahtarlarını göndererek şöyle demişti: *“Şeyhimiz eğer Belh ülkesini kabul ederse bugünden itibaren padişahlık, topraklar ve askerler onun olsun bana da başka bir ülkeye gitmem için müsaade etsin. Ben de oraya gidip yerleşeyim, çünkü bir ülkede iki padişahın bulunması doğru değildir. Allah'a hamdolsun ki ona iki türlü saltanat verilmiştir. Birincisi dünya ikincisi ahiret saltanatıdır. Eğer bu dünya saltanatını bize verip ondan vazgeçselerdi, bu çok geniş bir yardım ve büyük lütuf olacaktı.”* Bahaeddin Veled de cevap olarak: *“İslam Sultanına selam söyle bu dünyanın fani ülkeleri, askerleri, hazineleri, taht ve talihleri padişahlara yaraşır biz dervişiz bize ülke ve saltanat uygun düşmez.”* deyip Belh'den ayrılmaya karar vermişti.

Ülkesinden ayrılan Bahaeddin Veled'in ilk durağı Nişâbur olmuştu. Şehirde onu tanınmış mutasavvıf Ferîdüddin Attâr karşılamıştı. Celâleddin burada küçük yaşına rağmen Ferîdüddin Attâr'ın ilgisini çekmiş ve takdirlerini kazanmıştı. Attâr, Esrarname (Sırlar Kitabı) adlı ünlü kitabını Celâleddin'e hediye etmişti ve yanlarından ayrılırken onu kastederek yanındakilere, *“Bir deniz bir ırmağın ardına düşmüş gidiyor.”* demişti. Bahaeddin Veled'e de *“Umarım yakın bir gelecekte oğlunuz âlem halkının gönlüne ateş verecek ve onları yakacaktır.”* diye bir açıklama yapmıştı.

Bahaeddin Veled, Nişabur'dan Bağdat'a ve daha sonra Kûfe yolu ile Kâbe'ye hareket etmişti. Hac farızasını yerine getirdikten

sonra, dönüşte Şam'a uğramıştı. Şam'dan sonra Malatya, Erzincan, Sivas, Kayseri, Niğde yolu ile 1222 yılında Lârende'ye (Karaman) gelip, Subaşı Emir Mûsâ'nın yaptırdığı medreseye yerleşmişti.

Celâleddîn, 1225 yılında Lârende'de Semerkantlı Şerefeddin Lala'nın kızı Gevher Hatun ile evlenmiş ve bu evlilikten Celâleddîn'nin Sultan Veled ve Alâeddin Çelebi adlı iki oğlu olmuştu.

Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubâd, Sultânü'I-Ulemâ Bahaeddin Veled'i ve Celâleddîn'i Lârende'den Konya'ya davet etmiş ve Konya'ya yerleşmesini istemişti. Bahaeddin Veled Sultan Alâeddin Keykubâd'ın davetini kabul etmiş ve Konya'ya 3 Mayıs 1228 yılında ailesi ve dostları ile birlikte gelmişti. Sultan, kendilerini muhteşem bir törenle yolda karşılamış ve Altunapa (İplikçi) Medresesi'ni ikametlerine tahsis etmişti.

Kısa sürede başta Sultan Alâeddin Keykubâd olmak üzere saray adamları, ordu ileri gelenleri, medreseliler ve halk, Bahaeddin Veled'e büyük bir saygıyla bağlanıp onun müridi olmuş ve sohbetlerinin hepsine katılır olmuşlardı.

Sultânü'I-Ulemâ Bahaeddin Veled, 12 Ocak 1231 yılında Konya'da vefat etmiş ve mezar yeri olarak, Selçuklu Sarayının Gül Bahçesi seçilmiş ve oraya defnedilmişti. Sultan Alâeddin Keykubâd yas tutarak bir hafta tahtına oturmamış ve kırk gün imarethanelerden onun için yemek dağıttırmıştı. Sultânü'I-Ulemâ ölünce talebeleri ve müritleri Celâleddîn'nin çevresinde toplanmış ve onu babasının tek varisi olarak görmüşü.

Gerçekten de büyük bir ilim ve din bilgini olmuş olan Celâleddîn, bir yıl boyunca İplikçi Medresesi'nde vaazlar vermiş ve vaazları kendisini dinlemeye gelenlerle dolup taşmıştı.

1232 yılında Konya'ya gelen ve babasının eskiden müridi olan Seyyid Burhaneddin ile tanışmıştı. Burhaneddin, Konya'daki bu buluşmada genç Celâleddîn'i o çağda geçerli İslam ilim dallarında sınava sokmuş, gösterdiği başarıdan sonra, *"Bilgide eşin yok; gerçekten seçkin bir ersin. Ne var ki, baban hal ehli idi; sen kal (söz) ehlisin. Kal'i bırak, onun gibi hal sahibi ol. Buna çalış, ancak o zaman onun gerçek varisi olursun, ancak o zaman Güneş gibi âlemi aydınlatabilirsin."* demişti. Bu uyarıdan sonra,

Celâleddîn dokuz yıl kadar Seyyid Burhaneddin'e müritlik etmiş, seyr-û sülûk denen tarikat eğitiminden geçmişti. Bu süre içerisinde Halep ve Şam medreselerine gidip öğrenimini tamamladıktan sonra dönüşte Konya'da hocası Seyyid Burhaneddin'in gözetiminde art arda üç kez çile çıkartmıştı.

1241 yılında Seyyid Burhaneddin Kayseri'ye gidince, Celâleddîn de aldığı eğitimler sonrasında edindiği bilgiler ile Konya'da medresede fıkıh ve din bilimleri okutup vaazlar vererek irşatlarını sürdürmüştü.

1244 yılında Konya'nın ünlü Şeker Tacirleri Hanı'na baştan ayağa karalar giyinmiş Şemseddin Muhammed Tebrîzî (Tebrizli Şems) adında; genç yaşlarında Tebrizli Ebubekir Sellaî'a mürit olmuş, ününü duyduğu bütün meşhur şeyhlerden feyz almaya çalışan, bu sebeple diyar diyar dolaşan ve aradığını Konya'da bulacağını inanan ve de bir tüccar olduğunu söyleyen gezgin bir derviş gelmişti.

Şems-i Tebrîzî, ders saatinin bitiminde İplikçi Medresesi'ne doğru yola çıkmış ve Celâleddîn'ni atının üstünde öğrencileriyle birlikte gelirken bulmuştu. Atın dizginlerini tutarak Celâleddîn'e "*Ey bilginler bilgini, söyle bana, Muhammed mi büyüktür, yoksa Beyâzîd Bistâmî mi?*" diye sormuş, Celâleddîn de yolunu kesen bu garip yolcudan çok etkilenmiş ve sorduğu sorudan ötürü şaşırılmıştı. Celâleddîn "*Bu nasıl sorudur?*" diye kükreyip "*O ki peygamberlerin sonuncusudur; O'nun yanında Beyâzîd Bistâmî'nin sözü mü olur?*" demişti. Bunun üstüne Şems-i Tebrîzî "*Neden Muhammed "Kalbim paslanır da bu yüzden Rabb'ime günde yetmiş kez istiğfar ederim" diyor da, Beyâzîd, "Kendimi noksan sıfatlardan uzak tutarım, cüppemin içinde Allah'tan başka varlık yok" diyor; buna ne dersin?*" demişti. Bu soruyu Celâleddîn ise şöyle cevaplamıştı: "*Muhammed her gün yetmiş mâkam aşıyordu. Her mâkâmın yüceliğine vardığında önceki mâkam ve mertebedeki bilgisinin yetmezliğinden istiğfar ediyordu. Oysa Beyâzîd ulaştığı mâkâmın yüceliğinde doyuma ulaştı ve kendinden geçti, gücü sınırlıydı; onun için böyle konuştu*". Şems-i Tebrîzî bu yorum karşısında "*Allah, Allah*" diye haykırarak, aradığı kişiyi bulduğuna emin olarak Celâleddîn'i kucaklamıştı. Oradan Şems-i

Tebrîzî ve Celâleddîn, seçkin müritlerinden Selâhaddîn Zerkûb'un medresedeki odasına gitmişler ve halvet (iki kişilik kesin bir yalnızlık) olmuşlardı. Bu halvet süresi kırk günden altı aya kadar sürmüştü.

Bu süre içerisinde Celâleddîn'in yaşamında büyük bir değişme olmuş ve yepyeni bir kişilik, yepyeni bir görünüm ortaya çıkmıştı. Celâleddîn artık vaazlarını, derslerini, görevlerini, zorunluluklarını, kısaca her davranışı, her eylemi terk etmişti. Her gün okuduğu kitapları bir yana bırakmış, dostlarını, müritlerini aramaz olmuştu. Celâleddîn artık Mevlânâ olmuştu.

Konya'nın hemen her kesiminde, bu yeni duruma karşı bir itiraz, bir isyan havası esmişti. Kimdi bu gelen derviş? Ne istiyordu? Celâleddîn ile müritleri arasına nasıl girmiş, ona bütün görevlerini nasıl unutturmuştu. Şikâyetler, ayıplamalar o dereceye vardı ki, bazıları Şems-i Tebrîzî'yi ölümle bile tehdit etmişti.

Olaylar böyle üzücü bir görünüm kazanınca, bir gün canı çok sıkılan Şems-i Tebrîzî, Mevlânâ'ya Kur'an'dan bir ayet okumuştur. Ayet: *"İşte bu, sen ile ben'in arasındaki ayrılıktır. (Kehf Suresi, 78. Ayet)"* anlamına geliyordu. Bu ayrılık gerçekleşti ve Şems-i Tebrîzî 1245 yılında bir gece habersizce Konya'yı terk etmişti.

Şems-i Tebrîzî'in gidişinden son derece etkilenen Mevlânâ kimseyi görmek istememiş, kimseyi kabul etmemiş, yemeden içmeden kesilmiş, sema meclislerinden, dost toplantılarından büsbütün ayağını çekmişti. Özlem ve aşk dolu gazeller söylüyordu. Gidebileceği her yere gönderdiği ulaklar aracılığıyla Şems-i Tebrîzî'yi aratmıştı. Müritlerin bazıları pişmanlık duyup Mevlânâ'dan özür dilerken, bazıları da Şems-i Tebrîzî'ye büsbütün kızıp kinlenmişti. Şems'in varlığını kabullenememiş kimseler, Mevlânâ'ya ileri geri laflar etmişti. Mevlânâ Celâleddîn Rumî'nin bu kimselerden birine verdiği cevap ise şöyle olmuştu: *"Onun ışığı vurmazdan önce ölü bir nakıştım sadece taş duvarlarınızda. O, elindeki yay ile vurmazdan önce tellerime; hep aynı nameyi çalıp söyleyen, kendi sesine yabancı bir kuru rebaptım. Ben onun avucunda bağlar, bahçeler ağaçlar görür; deryalar gibi geniş, deryalar kadar berrak sular görürüm. Onun avucunda çıkan*

ağaçların gölgesinde dinlenirim. Lâkin siz bunların hiçbirini göremezsiniz.”

Uzun uğraşlar sonucunda Şems-i Tebrîzî'nin Şam'da olduğu öğrenilmişti. Sultan Veled ve yirmi kadar arkadaşı Şems-i Tebrîzî'yi alıp getirmek üzere Şam'a gitmişti. Mevlânâ'nın onun geri dönmesi için yanıp yakardığı gazelleri ona sunmuşlar, Şems-i Tebrîzî de Sultan Veled'in ricalarını kıramamış ve Konya'ya dönmüştü.

Şems-i Tebrîzî Konya'ya dönünce aleyhinde olanlar gelip özür dilemişti. Mevlânâ, bir daha şehirden ayrılmasın diye Şems-i Tebrîzî'yi evinde evlatlık olan Kimyâ Hatun ile evlenmeye ikna etmişti. Kimyâ Hatun'a gizliden âşık olan, Mevlânâ'nın küçük oğlu Âlâeddin, bu durumu hazmedememiş ve gizliden gizliye Şems aleyhtarlarının yanında yer almaya başlamıştı.

Mevlânâ ile Şems-i Tebrîzî yine eski düzenlerini sürdürmüştü. Ancak bu durum pek fazla uzun sürmemişti. Dervişler, Mevlânâ'yı Şems-i Tebrîzî'den uzak tutmaya çalışmaya başlamıştı. Halk da Şems-i Tebrîzî geldikten sonra ders ve vaaz vermeyi bıraktığı, sema ve raksa başladığı, fıkıh bilginlerine özgü kıyafetini değiştirip Hint alacası renginde bir hırka ve bal rengi bir külah giydiği için Mevlânâ'ya kızmıştı. Sonunda sabrı tükenen Şems-i Tebrîzî *“Bu sefer öyle bir gideceğim ki, nerde olduğumu kimse bilmeyecek”* deyip, 1247 yılında bir gün ortadan kaybolmuştu. Ahi Evran ve aralarında Mevlânâ'nın oğlu Âlâeddin'in de bulunduğu bir grup tarafından öldürüldüğü ileri sürülmüştü. Bu durum karşısında Mevlânâ adeta deliye dönmüştü. Bir süre onun döneceğini umut ederek beklemişse de sonunda onun geleceğinden umudunu keserek yeniden derslerine, dostlarına, işlerine dönmüştü.

Bu aralarda ilk eşi Gevher Hatun ölünce, Mevlânâ ikinci kez Gera Hatun ile evlenmiş ve ondan Muzafferettin Âlim Çelebi adında bir oğlu ve Fatma Melike Hatun adında bir kızı olmuştu.

Bu dönemde Mevlânâ, Şems-i Tebrîzî ile kendi benliğini özdeşleştirme deneyimini yaşamıştı. Aynı zamanda Mevlânâ kendine en yakın hemhal olarak (aynı hali paylaşan dost) Selâhaddîn Zerkûb'u seçmişti. Şems'in yokluk acısını onunla

özdeşleştirdiği Selâhaddîn Zerkûb ile gidermeye çalışmıştı. Aradan geçen kısa bir zaman içerisinde müritler de Şems yerine erdemli ama okuması yazması olmayan bir kuyumcu olan Selâhaddîn'i hedef edinmişti. Ne var ki Mevlânâ ve Selâhaddîn kendilerine karşı duyulan tepkiye aldırılmamış, Selâhaddîn'in kızı Fatma Hatun ile Sultan Veled evlendirilmişti.

1256 yılında ise Moğol ordusu Konya'yı işgal ve tahrip etmek üzere şehir surlarına dayanmıştı. Saray Kâhyası (Ustaddâr) Nizameddin Ali, büyük çabalar gösterip halktan toplamayı başardığı altınları, Baycu Noyan'a götürüp şehrin yağmalanmamasını istemişti. Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'nin de üstün gayretleri ile Baycu Noyan Konya'yı yağmalamaktan vazgeçirilmişti.

1258 yılında Mevlânâ'dan ayrı kalan halk tarafından Selâhaddîn'i öldürme girişimleri olmuştu ve Selâhaddîn Zerkûb aralık ayında ölmüştü. Selâhaddîn'in cenazesi vasiyeti üzerine ağlayarak değil, neyler ve kudümler çalınarak, sevinç ve şevk içinde kaldırılmıştı. Mevlânâ bu ölümün ardından yine kendi içine çekilmiş, halka vaazlar vermeye devam etmişti.

Selâhaddîn'in ölümünden sonra yerini, 1263 yılında, babası Konya yöresi ahilerinin reisi ve kendisi de Vezir Ziyaeddin tekkesinin şeyhi olan Hüsâmeddin Çelebi almıştı. Varlıklı bir kişiydi ve Mevlânâ'ya mürit olduktan sonra bütün servetini onun için harcamıştı. Bir gün Hüsâmeddin Çelebi, bir konudan yakındı ve “*Müritler, tasavvuf yolunda bir şeyler öğrenmek için ya Hâkim Senai'nin "Hadika" adlı kitabını okuyorlar ya da Attâr'ın "İlâhînâme"sini ve "Mantık-ut-Tayr"ını (Kuş Dili) okuyorlar. Oysa bizim de eğitici bir kitabımız olsaydı herkes bunu okuyacak ve ilâhi gerçekleri ilk elden öğrenecekti.*” demişti. Hüsâmeddin Çelebi sözünü bitirirken, Mevlânâ sarığının katları arasından bükülmüş bir kâğıt uzatmıştı genç dostuna; Mesnevî'nin ünlü ilk on sekiz beydi yazılmıştı ve Mevlânâ, müridine şöyle demişti: “*Ben başladım, gerisini sen yazarsan ben söylerim.*” Böylece Mevlânâ ile Hüsâmeddin Çelebi İslâm tasavvufunun en önemli ve en büyük yapıtı kabul edilen Mesnevî-i Manevî'yi yazmaya başlamıştı.

Mesnevî bittiğinde Mevlânâ yorgun düşmüş, ayrıca sağlığı da bozulmuştu. Mevlânâ 17 Aralık 1273'te vefat etmişti.

17 Aralık 1273 Pazar günü Hakk'ın rahmetine kavuşan Mevlânâ'nın cenaze namazını vasiyeti üzerine Sadreddin Konevî kıldıracaktı. Ancak Konevî çok sevdiği Mevlânâ'yı kaybetmeye dayanamayıp cenazede bayıldı. Bunun üzerine, Mevlânâ'nın cenaze namazını Kadı Sıraceddin kıldırdı.

Sâhib Fahreddin Ali'nin kurtuluşu

1274 yılında adalet yerini buluyordu. Sâhib Fahreddin Ali'nin küçük oğlunun üç yıllık uğraşı sonuç verdi. Abaga Han, Sâhib Ata'yı huzuruna getirip yargıladıktan sonra affetti ve Selçuklu vezirlik makamına yeniden atadı. Fahreddin Ali samimiyeti ve Toku Noyan'ın aracılığı ile vezirlik makamını tekrar kazandığı gibi oğullarına da Karahisâr, Denizli (Lâdik) ve Honas sü-başlıklarını temin etti. Sâhib Ata Konya'ya vardığında halk hem sevinci hem de hüznü bir arada yaşıyordu. Mevlânâ'nın peşinden gidercesine, Konya'nın önde gelen din ve bilim adamlarından Sadreddin Konevî temmuz ayında rahmeti rahmana kavuşuyordu.

Muîneddin Pervâne'nin oyunları

Muîneddin Süleyman Pervâne, Sâhib Ata'nın Abaga Han tarafından affedilmesini ve göreve iade edilmesini hazmedemedi. Kendisinin giderek gözden düştüğünü hissediyor, yeniden ülkenin tek hâkiminin kendisi olduğunu hatırlatmak istiyordu. Anadolu'daki Moğolları bertaraf etmek için adımlarını daha belirgin atıyor ve Sultan Baybars ile ilişkilerini geliştiriyor ve onu her fırsatta Moğollara karşı bir savaşa teşvik ediyordu. Sultan Baybars ise her seferinde daha zamanın gelmediğini söylüyor ve beklemesini öğütlüyordu. Muîneddin Pervâne'nin bekleyecek zamanı yoktu ve kendi planını kendisi yapıp idareyi tamamen kendi elinde toplamaya çalışacaktı. Anadolu'nun Moğol idarecileri Acay ve Samagar'ı Abaga Han ile birbirine düşürmek için istediği fırsat ayağına geldi. Memlûk elçilerinin Konya'ya gelişinde halkın cuma günü Sultan Baybars için dua etmesi ve tezahüratta bulunması Muîneddin Pervâne için kaçırılmayacak fırsattı. Acay ve

Samagar'ın Sultan Baybars ile ilişkiler içinde olup, Selçuklu tahtında kendilerine yeni bir devlet kuracaklarını Abaga Han'a iletmişse de Han bu dedikoduya itibar etmedi. Aksine Mu'ineddin Pervâne'nin bir işler çevirdiğinden şüphelendi.

Ertuğrul Bey ve Şeyh Edebâli'nin Molla Hünkâr'ı anması

Ertuğrul Bey, göç dönüşü Şeyh Edebâli'nin tekkesine gittiği zaman, halka medreselerde dersler verdiği için Molla Hünkâr diye anılan Mevlânâ'nın ve Konya âlimlerinin şahı olarak ünlenen Sadreddin Konevî'nin vefatlarını duyunca çok üzüldü. Şeyh Edebâli, Ertuğrul Bey'in bu etkilenmiş halini görünce ona ve Osman'a Mevlânâ'nın beyitlerinden okudu. Hep birlikte Mevlânâ ve Sadreddin Konevî ile ilim sahipleri anılıp dualar edildi.

Ertuğrul Bey'in Söğüt'te mescit yaptırması

İtburnu'ndan Söğüt'e dönen Ertuğrul Bey, Söğüt'ün de ilim yuvası olmasını istediğinden ve de artık bu topraklarda kalıcı olduklarını göstermek için, Karacadağ'dan Söğüt'e göçtüklerinde ilk çadır kurdukları Söğüt Deresi'nin yanına bir mescit yapılmasını emretti.

Abaga Han'ın Selçuklu yönetimine el koyması

1275 yılında Abaga Han, kardeşi Acay Noyan'ı Anadolu'daki görevinden alıp yerine, Toku Noyan'ı atadı ve *“Başta Mu'ineddin Pervâne olmak üzere, bütün Selçuklu devlet adamlarının Toku Noyan'ın iznini almadıkça herhangi bir konuda karar vermemelerini”* bildirdi. Böylece artık Türkiye Selçuklu Devleti'nin ve dolayısıyla Mu'ineddin Pervâne'nin devlet yönetimi üzerindeki yetkileri sona ermiş oluyordu.

Bir süre sonra Abaga Han'ın buyruğuyla harekete geçen otuz bin bin kişilik Moğol ve Selçuklu ordusu, Memlûk Devleti'ne ait Bîre kentini kuşattıysa da ele geçiremedi.

Abaga Han, oğlu Argun'u Selçukî Hatun ile evlendirmek istemesi

1276 yılında Abaga Han, Anadolu'daki Moğol-Türkmen çatışmalarını önleyebilmek ve Anadolu'da Moğol hâkimiyetini

daha çok kuvvetlendirebilmek için merhum Sultan IV. Rükneddin Kılıç Arslan'ın kızı Selçukî Hatun ile oğlu Budist Argun'un evlendirilmesini emretti. Halk ve bazı devlet adamları Müslüman bir kızın Budist biri ile evlenmesinin dinen uygun olmadığını savunsalar da Muîneddin Pervâne, Moğol katındakini itibarını kurtarabilmek için canla başla bu evliliğin gerçekleşmesi için çalışmalara başladı.

Muîneddin Pervâne'nin Sultan Baybars'ı Anadolu'ya daveti

Diğer taraftan Muîneddin Pervâne, Moğollara pek güvenmediği için diğer Selçuklu devlet erkânıyla anlaşıp Sultan Baybars ile yeniden ilişki kurdu ve onun, *“Moğollara karşı ordusuyla Anadolu'ya gelmesini”* istediye de Sultan Baybars *“Bu seferi ancak gelecek yılsonunda yapılabileceğini”* bildirdi.

Muîneddin Pervâne'nin Moğollara sadakatini ispatı

Muîneddin Pervâne, Eminüddin Mikâil ve vezir Fahreddin Ali, Selçukî Hatun ile birlikte mayıs ayında Tebriz'e giderek, gelini saraya teslim etti. Muîneddin Pervâne Moğol katındaki itibarını kurtarabilmek ve bu başarısından mükâfatlar alabilmek için Abaga Han'ın huzuruna çıktı. Hâtır oğullarının Sultan Baybars ile birleşmek ve genç Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev'i ona götürmek niyetinde olduğunu, Memlûklerin de Anadolu'ya girerek Selçukî Hatun'u almak istediklerini ve bunlara kendisinin mâni olduğunu belirterek Abaga Han'a sadakatini ispata çalıştı.

Hatîr oğlu Şerefeddin'in Moğollara karşı isyanı

Muîneddin Pervâne ile Moğol beyleri, Abaga Han'a giderken fırsattan istifade etmek isteyen Niğde iktâına sahip olan Hatîr oğlu Şerefeddin, elçilerini Anadolu'ya davet için Sultan Baybars'a gönderdi. Kendisi de Karaman oğlu Mehmed Bey'e elçi gönderip askeri ile Niğde'ye gelmesini istedi. Mehmed Bey'in olurunı alan Şerefeddin, Haziran'da Kayseri'ye varıp orada bulunan Atabey Mecdeddin Muhammed, beylerbeyi Seyfeddin Toruntay, Müstevfi Celâleddin Mahmud, Nureddin Caca'nın oğulları ile diğer beylere, Sultan Baybars'ın büyük bir ordu ile

Anadolu'ya geldiğini bildirip, onları Moğollara karşı mücadeleye davet etti ve kabul gördü. Hatîr oğlu Şerefeddin bütün isyan hazırlıklarının tamam olduğuna emin olduğunda ilk emrini verdi: *“Şehirdeki Moğollar öldürüp mallarını yağmalayacaktı.”* Muîneddin Pervâne'nin adamları ile Moğollar öldürüldükten sonra Şerefeddin, Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev'i yanına alarak anlaştığı devlet adamları ile birlikte Niğde'ye gitti.

Hatîr oğlu Şerefeddin'in son gönderdiği elçi, Sultan Baybars ile Hums'da görüşüyordu. Sultan Baybars, *“Şerefeddin'in acele ettiğini, Muîneddin Pervâne ile Tebriz'e gitmeden önce haberleştiğini ve askerlerinin çoğunun Mısır'da olduğu için bu sene Anadolu'ya gelemeyeceğini bildirip, ancak seneye gelebileceğini söylediğini ve Muîneddin Pervâne'nin bundan haberi olduğunu”* söyledi. Bunu duyan elçi gizli konuşmak isteyip, Memlûk ordusunun gelmeyecek olması durumunda Şerefeddin'in bir şansı olmadığını ve hiç olmazsa Moğollara isyan eden beylerin kurtarılıp Mısır'a getirilmesi için bir birlik gönderilmesini istedi. Bunun üzerine Sultan Baybars elçi ile Seyfeddin Balaban komutasında altı bin kişilik birliği Anadolu'ya gönderdi.

Altı bin kişilik bir Memlûk kıtasının Elbistan'a vardığının haberi gelmesi üzerine Sultan Baybars'ın Anadolu'ya sefer üzerinde olduğuna hükmeden Hatîr oğlu Şerefeddin, Moğollara karşı cihadını açıkça ilan etti. Karaman oğlu Mehmed Bey bu cihada uyup, Hatîr oğlu Şerefeddin ile ittifak yaptı. Bu ittifak doğrultusunda Hatîr oğlu, batı sınırına kadar olan bütün sahilleri Kamereddin-iline ilave ederek Karamanlılara bıraktı. Karaman oğlu Mehmed Bey, kardeşleri ve Türkmenler ile birlikte kendi sınırları dâhilinde ve sahillerde bulunan bütün Moğolları temizledi. Bundan böyle Selçuklulara ve Moğollara vergi ödemeyeceğini ilan edip istiklalini ilan etti. Hatîr oğlu Şerefeddin'e Karamanlıların Moğollara baskın yapıp sahilleri ellerine geçirdiklerinin ve bunu Sultan Baybars'a bildirdiklerinin haberleri de geldi. Karaman oğlu Mehmed Bey, Lûlûve madeni (Ulu-kışla) bölgesini muhafazaya memur iki yüz Moğol askeri ile reisleri Urla'nın kellelerini Niğde'ye gönderdi. Şerefeddin, bu başarı üzerine tüm Anadolu'yu Moğollara karşı tek yürek yapıp cihat yapmak için her tarafa bu

başarısını anlatan fetihnameler gönderdi. Artık her yerde Moğol askerleri öldürülüyor ve Sultan Baybars'ın gelip Moğolları tümünden yok etmesi bekleniyordu.

Ertuğrul Bey'in, Hatîr oğlu Şerefeddin isyanında tarafsız kalması

Hatîr oğlu Şerefeddin'in Moğollara karşı cihat için birleşme çağrısı Ertuğrul Bey'e de ulaşmıştı. Ertuğrul Bey, bu durum karşısında ne yapılacağını konuşmak için toyu topladı. Bir kısım beyler, Sultan Baybars'ın Anadolu'ya sefer üzerinde olduğu haberlerinin de geldiğini göz önüne alarak cihada katılmak gerektiğini ileri sürdüler. Ancak Ertuğrul Bey her ne olursa olsun meşru Selçuklu sultanının emri dışında hareket etmemeleri gerektiğini söyleyince, Osman dışındakilerin hepsi, Moğol zulmünden kurtulmak için bu cihat çağrısına uyulması gerektiğini savundular. Ertuğrul Bey'i savunmak toyda Osman'a düşmüştü. Osman, Kayıhanoğulları'nın en fazla iki bin nefer çıkarabileceğini ve bir yenilgi durumunda Moğollara karşı Alplerin hepsinin şehit olması durumunda obanın savunmasız kalacağını ve ersiz kalan Kayıhanoğulları'nın Söğüt'te tutunamayacağını, söyledi. Bugün dost görünen İnegöl, Bilecik ve KaracaHisar tekfurlarının, Alpsiz kalan Kayıhanoğulları'na düşmanlık edeceklerini de ekledi. İsyana başarıya ulaşsa bile Moğolların tamamının ne kadar sürede Anadolu'dan temizleneceğinin bilinmediğini ve bu süre içinde savunmasız kalan Söğüt'ün Moğol boylarının taarruzuna maruz kalacağını da belirtti. Osman'ın söylemlerinden sonra tüm Kayıhanoğulları beyleri Hatîr oğlu Şerefeddin'in cihat çağrısına uyulmayıp tarafsız kalınması gerektiğinde anlaştı. Ertuğrul Bey, Osman'ın bu ince siyaset anlayışını ve ileri görüşlülüğünü çok beğendi ve oğluyla iftihar duydu. Gözlerini kapatsa bile artında Kayıhanoğulları'nı geleceğe taşıyacak bir beyin olduğundan artık emindi.

Moğol ordusunun Anadolu'ya gelmesi

Abaga Han, Hatîr oğlu Şerefeddin'in isyan hareketinden haberdar olduktan sonra Muineddin Pervâne'nin Sultan Baybars'ın bu yıl Anadolu'ya sefer yapmayı düşünmediğini bildirmesiyle

birlikte; Muîneddin Pervâne, vezir Fahreddin Ali, Eminüddin Mikâil ve Tâceddin Mutez ile Kongortay, Toku, Tudavun ve Mengü-timür noyanlar ile otuz bin Moğol askerini Anadolu'ya gönderdi.

Otuz bin kişilik Moğol ordusu Eylül ayında Sivas'a vardı. Sultan Baybars'ın gelmeyeceği, sadece öncü birlik gönderdiği, anlaşıldıktan sonra isyancılar üzerine Niğde'ye gidildi. Moğol birliklerini ansızın karşısından gören Hatîr oğlu Şerefeddin, dört bin kişilik birliği ile otuz bin kişilik Moğol ordusuyla savaşmaya niyetlendiyse de yanındakilerin önerisi ile birliklerini dağıtıp, kendisi de dağlara kaçtı. Sivas-Kayseri arasındaki Gedük'te Moğol ve Selçuklu kuvvetleri, isyancıları yakalayıp öldürdükten sonra ayaklanmayı kısa zamanda bastırdı. Hatîr oğlu Şerefeddin kaçmayı başararak Lûlûve (Ulu-kışla) Kalesi'ne sığınmak istedi, ancak kale muhafızı onu yakalayıp Muîneddin Pervâne'ye teslim etti.

Hatîr oğlu Şerefeddin'in yakalanıp idam edilmesi

Yakalanan Hatîr oğlu Şerefeddin, Ekim ayında muhakeme edildikten sonra bazı emirler ve birçok Türkmen beyleriyle birlikte idam edildi. Hatîroğlu, muhakemesi sırasında, *“Bu ayaklanmanın Muîneddin Pervâne'nin kıskırtması yüzünden başladığını ve onun, Memlûk hükümdarı Sultan Baybars ile mektuplaştığını”* açıklamışsa da yine de ölümden kurtulamadı. Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev ise çocukluğundan dolayı neler olup bittiğini anlamadığını ifade edip idam edilmekten kurtuldu. Şerefeddin'in cesedi parçalar halinde Konya, Ankara ve Erzincan'a gönderildi. Böylece Hatîr oğlu Şerefeddin isyanı bastırılmış oldu. Bu olaydan sonra Moğollar, güvensizlikleri sebebiyle Selçuklu devlet erkânını gözaltında tutmaya başladı.

Hatîr oğlu hareketi bastırılınca Selçuklu devletinin Ermenek valiliğine tayin ettiği Kadı Hutênî'nin oğlu Bedreddin İbrahim'in ısrarı ile Muîneddin Pervâne, Moğol noyanları Toku ve Tudavun'un müsaadesini alarak Karamanlı seferine karar verdi.

Karaman oğlu Mehmed Bey'in Moğol-Selçuklu ordularına direnmesi

Bedreddin İbrahim, Muîneddin Pervâne'ye taraftar olmamasına rağmen, Selçuklu-Moğol ordusu başında Lârende'ye yürüdü. Karamanlıların barış ve itaat isteklerini reddeden İbrahim, dağlara çekilen Karamanlılar ile giriştiği savaşı kayıp edip esir düştü.

Delüce kışlağında (Kırşehir-Yozgat arası) bulunan Moğollar, bu mağlubiyet haberi üzerine Bedreddin İbrahim'i kurtarmak ve Karamanlıları ortadan kaldırmak için Konya'da bulunan saltanat naibi Eminüddin Mikâil'i yeni bir kuvvetle Lârende'ye gönderdi. Eminüddin Mikâil, Bedreddin İbrahim'i kurtardı ise de son anda bozguna uğrayarak Konya'ya çekildi.

Bu sırlarda Uc Türkmenleri Antalya'dan Konya'ya giden bir Frenk kervanına baskın yapıp mallarına el koydu. Muîneddin Pervâne'nin dayısı Hoca Yunus Antalya'ya sahiller beyi olarak bulunuyordu. Frenk kervanının mallarını kurtarmak için Türkmenlerin peşine gitmişse de ağır bir yenilgi alarak Konya'ya kaçtı.

Sultan Baybars'ın Anadolu seferi

1277 yılı olduğunda Sultan Baybars, başta Muîneddin Pervâne'nin davet mektupları ve Selçuklu beylerinin verdikleri söz, Türkmenlerin Moğol düşmanlığı ve kendisine sığınan Anadolu devlet adamlarının teşviklerine göre onlara verdiği Anadolu'ya sefer yapma sözü doğrultusunda ordusunu hazırladı. Anadolu'dan gelen haberler de Müslüman Türklerin kendisini nasıl bir ümitle bekledikleri Sultan Baybars'ın şevkini artırıyor, Haçlılara ve Moğollara karşı kazandığı zaferleri ile İslam dünyasının yegâne ümidi olmuş olması ile Anadolu'nun da yardımına koşmak istiyordu.

Sultan Baybars, tüm konularda Muîneddin Pervâne ile gizlice anlaştıktan sonra Kahire'den hareket edip Halep'te otuz bin kişiden oluşan ordusunu topladıktan sonra Nisan ayında Antep'e geldi ve oradan ilerleyerek Elbistan yönüne hareket etti.

Bu sırada Ermeniler, Memlûk ordusunun ilerlemekte olduğunu Kırşehir’de kışlağı bulunan Toku ve Tuvadun Noyan’a bildirdi.

Muîneddin Pervâne kış boyunca Uc bölgelerini kurtarmak ve Türkmenleri temizleyip Lârende’yi almak için Konya’da bir ordu toplamıştı. Ancak Toku Noyan’ın Muîneddin Pervâne’yi Memlûk ordusu ile yapılacak savaş için yanına çağırması ile Pervâne askerleri ile birlikte Kayseri’ye doğru yola çıktı.

Moğol askerleri ve Muîneddin Pervâne’nin başında bulunduğu Selçuklu askerleri Kayseri’de toplanıp, Sultan Baybars ile savaşmak için Elbistan’a doğru yola çıktılar.

Sultan Baybars’ın Moğollara karşı 1277 Elbistan zaferi

14 Nisan’da Akçaderbend’de Memlûk ve Moğol kuvvetleri arasında yapılan öncü savaşında, Moğollar bozguna uğratıldı. Moğollar, Selçukluların Memlûklüler tarafını tuttuklarını ve Muîneddin Pervâne’nin Sultan Baybars ile mektuplaşıp, onlarla anlaştığını tahmin ettiklerinden Türk askerini savaşa dâhil etmeyip yedekte tuttular. 15 Nisan günü Elbistan ovasında asıl ana kuvvetler arasında yapılan savaşta ise Moğollar ağır ve kesin bir yenilgiye uğradılar; çok sayıda tutsak alındığı gibi, pek çok Moğol askeri de öldürüldü.

Bu karşılaşmada savaşmayan Selçuklulardan bir kısmı Sultan Baybars’ın ordusuna katıldı ve bir kısmı da gönüllü olarak ona esir oldu. Memlûklülere iltihak eden Selçuklu beyleri şunlar idi: Pervâne’nin oğlu beylerbeyi Mühezzibüddin Ali, damadı Atabey Mecdeddin Muhammed’in kardeşi ve Erzincan valisi Kutbeddin Mahmud, hemşirezadesi ve Hoca Yunus’un oğlu, Sivas sü-başısı Seyfeddin Sungurca, Emiri dâd Seyfeddin Çalış, Arî zül-çeyş (Milli Müdafaa nazırı) Emir Kemaleddin, Türkmen Ali-şîr Seyfeddin, Müşrif (teftiş nazırı) Zahîreddin Mütevevec, Hatîr oğlu Şerefeddin oğlu Hüsâmeddin, Malatya sahibi Reşîdeddin’in oğulları, Sivas ve Sinop valileri Nusretüddin Behmen ve Mikâil, Tâceddin Giv’in kardeşi, Nureddin Mancinikî...

Karaman oğlu Mehmed Bey'in Konya üzerine yürümesi

Sultan Baybars, Elbistan'da Moğolları müthiş bir mağlubiyete uğrattığı zaman Karaman oğlu Mehmed Bey önce Aksaray'ı kuşattı ancak alamayacağını anlayınca vakit kaybetmeden, Eşref ve Mentеше beylerini de yanına alarak, büyük bir ordu ile Konya üzerine yürüdü. Karaman oğlu Mehmed Bey, Konya yakınlarındaki Filobâd köşküne geldiğinde, köşte ikamet eden Siyâvuş'u da yanına alıp yürüyüşüne devam etti.

Muîneddin Pervâne'nin devlet erkânı ile Tokat'a çekilmesi

Moğolların savaş meydanında müthiş bir bozguna uğramaları üzerine Muîneddin Pervâne canını kurtarmak için savaş meydanından kaçarak 17 Nisan günü Kayseri'ye vardı. Muîneddin Pervâne, Elbistan'da bozguna uğrayan Moğol askerlerinin Anadolu halkından intikam alacağı ve Kayseri'de yaşayan Müslümanların değerli eşyalarını yağmalayacakları düşüncesiyle, Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev, vezir Fahreddin Ali, Atabeg Mecdeddin Muhammed, Müstevfi Celaleddin Mahmud ve ailesini ve de mevcut devlet adamlarını yanına alıp, Tokat'a götürdü.

Karaman oğlu Mehmed Bey'in Konya'yı kuşatması

Karaman oğlu Mehmed Bey, Konya önlerine gelince, Muîneddin Pervâne'nin Konya'yı savunmaları için bıraktığı vezir Sâhib Fahreddin Ali'nin oğulları, gelen Türkmen kuvvetleri ile başa çıkamayacaklarını anlayınca mülkleri olan Karahisar Kalesi'ne çekildi. Konya şehri savunmasız kaldı. Karamanlılara karşı mağlup olan naip Eminüddin Mikâil ve Bahâeddin Mehmed ellerindeki kuvvetle Karamanlılar ile savaşılamayacaklarını anlayınca surlar içine çekilerek şehrin kapılarını kapayıp şehri müdafaaya başladılar. Karaman oğlu Mehmed Bey, Sultan Baybars'ın Moğollara karşı zafer kazandığını duyunca kardeşi Ali Bey'i elçi olarak itaatlerini bildirmek üzere hemen Sultan'a gönderdi.

Sultan Baybars'ın Kayseri'de Selçuklu tahtına çıkması

20 Nisan günü, Sultan Baybars, Kayseri'ye yakın bir köyde konakladı. Memlûk ordusunun geldiğini duyan şehrin ümerası, âlimleri, zahidleri, tacirleri, halkı ve de kadınları, Sultan Baybars'ı karşılamaya çıktı. Sultan, halkın bu hareketinden memnun kalarak onlara bundan dolayı teşekkür etti. Ayrıca halktan ve yoksullardan bir topluluk, sevinçle vecde gelip mutlulukla zikir naraları attı. Sultan Baybars kadırlara ve âlimlere kendi askerlerinin yanında yer vererek onlarla tek tek ilgilendi. Sultan, atından inerek kendisi için hazırlanmış olan otağa çıktı. Selçuklu geleneğine göre saltanat otağının olduğu yerin önünde nevbet çalındı. Sultan mahşeri kalabalığın otağa doğru yaklaşmasını emretti ve kendisini görmelerine izin verdi. Halk, oyunlar ve şarkılarla bu kurtuluş gününü kutluyor, eğlenceler ve şenlikler yapıyordu. Sultan Baybars, ihsanlarda bulundu ve her mevkiye birini tayin ederek, Emir Seyfeddin Çalış'ı da kendi naibi yaptı.

Sultan Baybars, 22 Nisan günü, Kayseri şehrine girdi. Sultan, saraya gelerek kendisi için hazırlanan Selçuklu tahtına oturdu. Orada bulunanlar, Sultanı kutlamayıp elini öptüler. Bundan sonra kadılar, fakihler, âlimler, sufiler, sarıklılardan diğer mevki sahipleri hazırda bulundular ve Sultan bunların her biriyle tek tek ilgilenerek iltifatlarda bulundu. Selçukluların her cuma günü âdet olduğu gibi Emir-i Mahfil (Teşrifat Nazırı) ayakta durarak Sultanın buyruklarını yerine getirmek için önünde durdu. Kurrâlar hep birlikte Kur'an okudu. Merasim sonrasında Sultanın şerefine verilen ziyafette yemekler yenildi. Sultan, istirahataya çekilip dinlendikten sonra tekbir sesleri arasında Cuma namazına gitti. Sultan Camisi'nde birlikte namaz kılındı ve müezzin Sultan Baybars adıyla hutbeyi okudu.

Sultan Baybars, askerlerine Kayseri'de bütün ihtiyaçlarını ve hayvanlarının yemini kendi paraları ile satın almalarını sıkı sıkı tembihledi. Bu münasebetle Anadolu halkına “*Ben memleketi yağmaya değil, Selçuklu Sultanını Moğolların esaretinden kurtarmaya geldim.*” diyordu. Sultan, Kayseri'de Selçuklu tahtına çıktıktan sonra, kendi devletinin beldelerine fetihnameler gönderip

müjde haberini verdi ve bunda “*Mel’un Moğolları yendik ve Anadolu’yu bir günde aldık*” ifadesini kullandı.

Sultan Baybars’ın Karaman oğlu Mehmed Bey’e beylik fermanı vermesi

Karaman oğlu Mehmed Bey’in kardeşi Ali Bey de Kayseri’ye gelip Sultan Baybars’a itaatini arz etti. Sultan Baybars da Karamanoğullarına beylik fermanı ve sancakları verdi. Ermenek ve Lârende’den sahillere kadar bütün beldelerin hâkimiyetini Karaman oğlu Mehmed Bey’e verdi. Ali Bey, beylik fermanını ve sancaklarını alıp Konya’yı kuşatmış olan ağabeyinin yanına yollandı.

Ali Bey müjdeli haberle Konya’ya gelince Karaman oğlu Mehmed Bey, Konya halkına Sultan Baybars’ın Moğolları mağlup ettiğini, Kayseri’de tahta çıkıp kendi adına para bastırdığını, onun namına Konya’yı teslim almaya geldiklerini bildiriyor ve bu münasebetle Sultan Baybars’ın kendine, kardeşi Ali Bey ile gönderdiği sancakları tutup gösteriyordu. Aynı zamanda Moğollara karşı cihat yapan II. İzzeddin Keykâvus’un oğlu Siyâvuş’un da yanlarında bulunduğunu, Konyalılar inanmıyorsa onun sultanın oğlu olduğunu ispat edebileceklerini ve şehzadeyi Selçuklu tahtına çıkaracaklarını söylüyor, Konyalıların süratle gelip kendileri ile birlikte ona biat etmelerini bildiriyorlardı. Eminüddin Mikâil bu iddialara ve tekliflere kıymet vermeden elindeki kuvvetle müdafaaya girişti.

Sultan Baybars’ın ile Muîneddin Pervâne arasındaki anlaşmazlık

Sultan Baybars, Kayseri’ye girip Selçuklu tahtına oturunca Muîneddin Pervâne, kendisine elçi gönderip tebrik etti ve tahta geçmesini kutladı. Sultan da kendisinin gelmesini ve tekrar mevkiine geçmesini ve her türlü lütuf ve ihsana mazhar olunacağını elçiyle bildirdi.

Bu haber üzerine Muîneddin Pervâne, Sultan Baybars’dan on beş gün daha mühlet istemek için elçi gönderdi. Pervâne, hâlihazırdaki durumdan emin olmadığından, Tokat’tan çıkmadan önce Sultan Baybars’tan gelen mektupları Abaga Han’a

göndererek Moğollara sadakatini ispatlamaya ve bu esnada da zaman kazanmaya çalıştı.

Memlûk ordusu ciddi bir iâşe kıtlığında idi ve ordunun askerleri ile hayvanlarına yiyecek bir şey bulunamıyordu. Memlûk askerleri, burada bütün ihtiyaçlarını ve hayvanlarının yemini kendi paralarıyla satın almaktaydı. Nihayet Sultan Baybars, ordusunun bu durumu, Selçuklu devlet adamlarının liyakatsizliği ve uzun süre kendi payitahtından uzak düşmesi gibi nedenlerle Kayseri’de bulunmanın zorluklarını düşünerek hareket kararı aldı. Zira Memlûk ordusunun Kayseri’de bulunması nedeniyle şehirde ciddi bir kıtlık baş göstermiş ve gıda mamulleri tükenme derecesine inmişti.

Sultan Baybars, başta Muîneddin Pervâne olmak üzere Selçuklu devlet adamlarının daha önce vaat ettikleri hiçbir yardımı göremediği gibi çağrılarına verdikleri cevapla kendisini oyalamak istendiğini anladı. Sultan Baybars ordusunun başında olmak üzere kendine sığınan, Elbistan savaşına katılan ve esir edilen Selçuklu beylerini yanına alarak 25 Nisan Pazartesi günü Kayseri’den Sivas’a doğru yola çıktı.

Sultan Baybars’ın hareket ettiğini duyan Muîneddin Pervâne ve Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev kendisine Zahirreddin Tercüman adlı birisini elçi gönderip Anadolu’da kalmasını rica ettiler. Sultan Baybars, elçinin sözlerine vefa gösterdi ve kendisinin, defalarca yazdıkları ricalarını kabul ederek ülkesinin en uzak köşesinden buraya geldiği halde Pervâne ve diğerlerinin kararlaştırılan hususlara riayet etmediklerini, gönderdikleri mektuplardaki sözlerine vefa göstermediklerini söyledi ve “*Hak geldi ve batıl gitti; buna rağmen onlar fena maksatla işin kolayına gittiler. Onların küfrü tercih ettikleri açıkça görülmüştür. Moğolların istilasından beri onlar uğursuz insanlar olmuşlardır.*” diye ekledi. Sultan Baybars elçiye elini uzatarak “*Muîneddin Pervâne’ye söyle, ben şimdi Anadolu ve yollarını öğrendim. Onun anası, oğlu, kızının evlatları yanımdadır. Bize bu kadarı yeter. Allahın bize verdiklerinden ahreti istediğimiz için Anadolu halkının kanını dökmedik ve malını da yağmalamadık. Moğollara vermeyi arzu ettiğiniz mallarınıza dokunmak şerefsizliğini göstermedik.*

Cennetler pek çok mecburiyetlere katlananlar içindir. Ganimetler galip gelince alınır. Sultanınızın tahtına oturmamız Selçuklu oğullarının tahtı ile iktidarımızı artırmak maksadı ile ilgili değildi. Bu, başkalarına güç görünen işlerin bizim için kolay olduğunu göstermek, kudretimizin herkesçe tanınmasını ispat etmek, bir haftalık mesafenin bizce bir adımlık yer olduğunu bilinmesi içindi. Yoksa değerimiz Allah'ın lütfü ile kudret ve zenginlik bakımlarından bu tahtan daha büyük ve daha yüksektir. Ülkemizde ne kadar çok devlet merkezleri vardır. Elhamdülillah, bize kendi tahtımız ve Kudüs'ün fethi kâfidir.” dedi.

Sultan Baybars'ın Muîneddin Pervâne'ye kızıp Şam'a gitmesi

Sultan Baybars ordusu ile Sivas'ta kaldığı ikinci gün buradan hareket etti. 30 Nisan günü Elbistan'da savaşın vuku bulduğu mevkie geldi. Durumu görüp inceledikten sonra, buradan hareket edip, Akça Derbend'den geçip sırasıyla Göksu ve Göynük'e inip Maraş'a, oradan da Antakya'ya geçip Türkmen beyleri ile konuştuktan sonra 11 Mayıs günü Halep'e vardı. Ramazan Bayramı'nı burada geçirdikten sonra Şam'a doğru yola çıktı.

Karaman oğlu Mehmed Bey'in Konya'yı zaptı ve yağmalaması

Karaman oğlu Mehmed Bey, üç haftalık bir kuşatmanın ardından, odunları yığarak kapıları yaktıktan sonra 15 Mayıs'ta Konya surlarından içeri girdi. Kaçarken yakalanan Eminüddin Mikâil ve Bahâeddin Mehmed'in mallarına ve hazinelerine el konulduktan sonra en azılı Karamanlı düşmanı oldukları için öldürüldüler. Konya surlarından içeri giren Karamanlı Türkmenler, bu büyük ve zengin şehri yağmalamaya giriştiler; kıymetli mallar, altın, gümüş ve mücevherle dolu kervansaraylar, çarşı ve pazarlar, beylerin konakları yağmalanıp talan edildi.

Alâeddin (Gıyâseddin) Siyâvuş'un Selçuklu tahtına oturtulması

Karamanlılar Konya'ya tamamen hâkim olduktan sonra Filobâd köşkünde bulunan Alâeddin (Gıyâseddin) Siyâvuş'u, başı üzerinde Selçuklu sancakları olduğu halde şehre getirdiler. Karaman oğlu Mehmed Bey onun önünde el öpüp biat ettikten sonra, Selçuklu hanedanına bağlı bulunan Konya ileri gelenleri ve bu arada Ahi Ahmed-Şah ve kendi Ahileri ve önemli devlet adamları gelip eski sultanlarının oğluna biat ve yemin ettiler. Henüz işgal edilmemiş ana kale muhafızları da yetmiş bin dirhem karşılığında kaleyi teslim edip yeni sultan Siyâvuş'a biat ettiler.

Büyük Sultan Alâeddin Keykûbâd'a ait sancak ve çetr de sandığından çıkarılıp yeni sultanın cülusu için hazırlandı. Siyâvuş, “*Sultan, Alâüddünyaved-din, Ebul-feth*” lâkaplarıyla ve çok görkemli bir törenle Konya'da Selçuklu tahtına oturtuldu. Karaman oğlu Mehmed Bey de kendisini onun veziri ilan etti. Sonra Sultan Siyâvuş adına hutbe okutulup para basıldı.

Sultan Siyâvuş tahta çıkış merasiminden sonra ata binerek Türkmen beyleri, çavuş, candâr ve diğer muhafızları ile şehir etrafında bir gezinti yaptı. Dönüşte de Dîvân'da toplantı yapıldı.

Karaman oğlu Mehmed Bey'in Türkçe'yi tek dil yapması

Karaman oğlu Mehmed Bey sarayda, divan toplantılarında ve devlet yazışmaları ile önemli işlerde ve hatta halk arasında çarşıda ve pazarda Farsçanın kullanıldığını gördüğünden bu Dîvân'da önemli bir karar aldırdı: “*Bundan sonra dîvân'da, dergâh, bârgâh (saray ve resmi toplantılar)da, mecliste ve meydanda Türkçe'den başka dil kullanılmayacaktır.*”

Bu karara Konya halkı çok sevindi. Saray içerisinde, bütün devlet daire ve toplantılarında, meydanlarda, resmi ve ticari yazışmalarda bundan sonra Türkçe kullanılmaya başlandı.

Karaman oğlu Mehmed Bey, Sultan Siyâvuş'un meşruluğunu sağlamlaştırmak için onu amcası Kılıç Arslan'ın kızı ile evlendirmek istedi. Kızın anası Gazâlya Hatun ile görüşüp anlaştı. Ancak Gazâlya Hatun çeyiz hazırlamak için dört ay mühlet istedi. Mehmed Bey de bunu makul karşıladı.

Sâhib Ata Oğulları ve Germiyanlılar Karamanoğullarına karşı

Vezir Sâhib Fahreddin Ali'nin oğulları Tâceddin Hüseyin ve Nusretüddin Hasan, babalarına ait Karahisar'a varıp, burayı muhafazaya almışlardı. Konya'nın Sultan Siyâvuş ve Karamanlıların hâkimiyetine geçmesi üzerine Sâhib Fahreddin Ali (Sâhib Ata) oğulları, merkezleri Karahisar'dan (Afyon) ve kuzey komşuları ve de soydaşları olan Germiyanlı Türkmenlerinden asker toplayarak Konya'ya doğru hareket ettiler.

Sultan Siyâvuş ve Karaman oğlu Mehmed Bey, Sâhib Ata oğullarının kendi üzerlerine geldiklerini duyunca, süvari ve piyade ordusu ile Akşehir istikametine ilerlediler. Sâhib Ata oğulları Değirmen çayı yanında Kozağaç köyüne varınca Karaman oğulları da Altun-taş köyüne gelmişti. Tâceddin Hüseyin çayı geçerken atından düşürölüp öldürölüdü. Bu suretle başlayan savaşta Moğollara karşı daima soydaşlarının tarafını tutan Germiyanlı Türkmenleri Sâhib Ata oğullarını terk edince diğer askerler de muharebe meydanından uzaklaştı. Karamanoğulları bu savaşta Nusretüddin Hasan, Muineddin Pervâne'nin dayısı Hoca Yunus ve beylerbeyi Şemseddin Yav-taş'ın oğlu Celâleddin Hüsrev Bey gibi devlet adamlarını da öldürölüdü. Bu zaferi müteakip Sultan Siyâvuş ve Karaman oğlu Mehmed Bey Karahisar üzerine yürüdü ise de müstahkem kaleyi alamayarak, aldıkları sayısız ganimetle haziran ayının başında Konya'ya döndölüdü.

Karaman oğlu Mehmed Bey, Konya'ya gelince Sultan Siyâvuş'un Moğollara karşı Erzurum'a kadar sefer yapacağını ve Anadolu'yu kurtaracağını söyleyip büyük bir ordu hazırlamaya başladı.

Abaga Han'ın Anadolu'ya intikam seferi

Sultan Baybars'ın Anadolu'dan Şam'a gitmesiyle Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev ve diğer Selçuklu devlet adamlarıyla Tokat'a çekilmiş bulunan Muineddin Pervâne, Abaga Han'ın itimadını tekrardan kazanabilmek için, Elbistan'daki Moğol-Selçuklu ordusunun bozgun ve yenilgisini Abaga Han'a bildirdi. Bu yenilgiyi daha önce haber almış olan Abaga Han, hazırlattığı otuz bin kişilik ordu ile Azerbaycan'dan yola çıkıp, Erzincan'a

gelen Muîneddin Pervâne, Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev ve vezir Fahreddin Ali ile birleşerek Divriği yolundan haziran ayında Elbistan'a vardı.

Abaga Han, aralarında Toku ve Tudavun noyanların cesetlerinin de bulunduğu Moğol ölülerini görünce son derecede üzüldü. Buarada hiçbir Selçuklu emîr ve askerinin cesedine rastlamayınca daha da çok gazaba geldi. Abaga Han, savaş meydanını topuzuyla ölçtükten sonra Sultan Baybars'ın yanında tahmini ne kadar asker olduğunu öğrenmeye çalıştı. Bu konuda daha iyi malumat vermediğini söyleyerek Muîneddin Pervâne'ye sinirlenmesi üzerine, Selçuklu veziri, *"Her ne kadar bunların geleceklerini evelden haber almadığını ve bunların birdenbire gelmiş olduklarını"* söylediye de Abaga Han, bunları dinlemeyerek *"Mısır hükümdarı ile senin birlik olduğunu söyleyenlerin sözleri doğru imiş!"* diyerek ona karşı ne düşündüğünü açıkça beyan etti. Nitekim savaş meydanında hiç Selçuklu ölüsü görmeyen Abaga Han, Muîneddin Pervâne'nin kendisine hıyanet ettiğine iyice kanaat getirdi. Ayrıca daha önce Memlûk sultanıyla bozuşup İlhanlı Hanına sığınan İzzeddin Aybeg, Abaga Han'a: *"Muîneddin Pervâne, Sultan Baybars'a daima elçiler ve mektuplar gönderip onu Anadolu seferine teşvik ediyordu."* demekle Pervâne'yi iyice kötü duruma düşürdü. Böylece Abaga Han, Muîneddin Pervâne'nin Moğollara ihanet ettiği kanısına vardı.

Abaga Han, Elbistan'da iken askerlerinin çoğunu Şam'a doğru sevk etti. Bu sırada Abaga Han, İzzeddin Aybeg'e savaş meydanındaki sağ ve sol kolların ve merkezin bulundukları yerleri kendisine göstermesini ve bunlara birer çubuk dikmesini istedi. Bu suretle İlhanlı Hanı bu çubukların arasını dolduracak askere karşı ne kadar miktar asker ile muharebe edilebileceğini tayin ederek, yanında bulunan askerın buna kâfi gelmeyeceğini anladığından Göynük'e kadar ilerleyen bir kısım askerlerini geri çağırdı. Bunun yanında Şam'da bulunan Memlûk askerlerinin muharebeye hazırlanmakta olduğunu işitmesi üzerine, Sultan Baybars ile bizzat savaşa girişmeyi göze alamayan Abaga Han, askerleri ile birlikte Kayseri şehrine yöneldi.

Abaga Han, *“Bütün Anadolu Selçuklu kentlerinin yağma ve tahrip edilmesini, halkının, özellikle Türkmenlerin öldürülmesini”* emrederek Kayseri’ye gelene kadar bütün yerleri yağmalayıp yıktı.

Abaga Han, Kayseri’ye geldiğinde askerlerine şehirde yağma yapmalarını emredince, durum karşısında şehrin âlim, kadı ve büyükleri Han’ın huzuruna çıkıp aman dilemişlerse de şehirde genel bir katliam emri verildi. Moğollar Kayseri’de öyle bir katliam yaptılar ki taş üstünde taş omuz üstünde baş kalmadı.

Karaman oğlu Mehmed Bey’e, Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev ve vezir Fahreddin Ali ile birlikte büyük bir Moğol ordusunun Konya’ya doğru ile ilerlemekte olduğu haberi geldi. Mehmed Bey bu haberi gizli tutarak gündüz Sultan Siyâvuş ile Konya’da kalıyor, akşamları ise Filobâd köşküne gidiyordu. Karamanoğulları, Moğollar karşında payitahtı bırakma ihtimaline karşı elde ettikleri bütün ganimetleri Filobâd’a sevk etti ve bütün Karamanoğulları askerleri burada toplandı.

Kayseri’de canlı kimse kalmayınca Abaga Han, geçtiği her yeri yakıp yıkarak Sivas’a vardı. Bu arada Abaga Han’ın veziri Şemseddin Cüveynî, Han’ı şehirlerin tahrip ve halkının öldürülmesi emrinden vazgeçirmeye çalıştı ise de başaramadı. Ancak Sivas’ın bir kısmını satın alıp tahripten kurtarabildi. Abaga Han, Anadolu’nun yönetimini kardeşi Konkurtay Noyan’a bırakıp, özellikle Karamanoğulları’nı yola getirmesini emrettikten sonra, beraberinde Muîneddin Pervâne ve vezir Fahreddin Ali olduğu halde, yolu üzerinde bulunan kent ve ilçeleri yağmalaya yağmalaya Azerbaycan’a döndü.

Karaman oğlu Mehmed Bey’in Konya’yı kaybetmesi

22 Haziran’da Moğolların büyük bir ordu ile Konya’ya yaklaştığını duyan Karaman oğlu Mehmed Bey ve Sultan Siyâvuş, Filobâd’da savaş düzeni aldı. Ancak erzakları bitmek üzereydi ve Konya’dan erzak temini için gittiklerinde, Konyalılar Moğolların üzerlerine geldiğini duyduklarından kale kapılarını kapatmışlardı. Konya baş kadısı Sirâceddin Mahmud Urmev’i bütün bu belalara Karamanoğulları’nın sebep olduğunu ileri sürerek, onlara erzak verilmemesini emretti. Ok yağmuruna tutulan Karaman oğlu Mehmed Bey surlardan uzaklaşmak zorunda kaldı. Mehmed Bey,

ordusu ile Filobâd'dan gelip Konya'yı tekrar kuşatmışsa da Moğolların yaklaştığı haberi gelince, etrafı yağmalatarak Sultan Siyâvuş'u da yanına alarak Konya'dan Lârende taraflarına çekildi.

Karaman oğlu Mehmed Bey'in Moğollara karşı savaşı

Konkurtay Noyan komutasındaki Moğol ordusu Konya'ya geldiğinde Karamanoğulları'nın Lârende taraflarına gittiklerini öğrendi. Konkurtay Noyan, Konya'daki Selçuklu askerlerini de toplayarak oluşturduğu ordu ile Lârende'ye yöneldi. Yol boyunca gördüğü Türkmenleri katlederek ilerledi. Karaman oğlu Mehmed Bey ise Moğol-Selçuklu ordusunu dağlara çekip yıpratıp yenmek için müstahkem mevkilleri tutup, derbentleri kapattırarak Lârende'den Ermenek taraflarına çekildi.

Sultan Baybars'ın vefatı

Sultan Baybars'a, Şam'a girdiği sırada Abaga Han'ın Elbistan mevkisindeki manzara karşısında hiddete geldiği ve Şam üzerine yürüyeceği haberi ulaştı. Sultan, komutanlarıyla müşavere edip Abaga Han ile nerede karşılaşılırsa savaşılacağını bildirdi. Bu münasebetle otağını kurup Abaga Han'ın gelişini bekledi. Fakat kısa bir süre sonra bir Türkmen beyi, Abaga Han'ın Anadolu'dan kendi payitahtına döndüğünü haber verdi. Sultan Baybars, bundan emin olmak için gönderdiği öncü birliğin de bu haberi doğrulaması üzerine Abaga Han'ın geri döndüğüne kesin kanaat getirdi ve savaş otağını da kaldırdı. Sultan Baybars, burada âdeti üzerine içtiği kımızdan zehirlenerek 30 Haziran 1277 günü vefat etti ve Şam'da defnedildi.

Abaga Han'ın Muîneddin Pervâne'yi idam etmesi

Abaga Han, İlhanlıların Van Gölü kuzeyindeki yazlık üsleri olan Aladağ'a vardığı zaman Muîneddin Pervâne'nin durumunu görüşmek için istişare etti. Bazı Moğol beyleri kendisinin yeniden Anadolu'ya gönderilmesini ve burada bozulan nizamı yeniden kurmasını önerdiyse de bazıları kendisinin idam edilmesini istedi. Nihayetinde burada bulunan ve Elbistan muharebesinde öldürülen Moğol askerlerinin eşlerinin feryatları ve Muîneddin Pervâne'nin mutlaka öldürülmesi konusunda ısrarlar neticesinde Abaga Han,

Pervâne'nin idam kararını verdi. Bu infaz işlemi Moğolların Çukurova'da görev yapan komutanı Gökçe Bahadır'a verildi. Fahreddin Ali'nin onu kurtarma girişimlerine rağmen Muîneddin Pervâne ve yanındaki otuz iki kişi ağustos ayında idam edildi. Fahreddin Ali ise Moğollar gözünde itibarını artırmış bir vezir olarak yanına Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev'i de alarak Konya'ya döndü.

Karaman oğlu Mehmed Bey'in şahadeti

Konya'ya gelen Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev, vezir Fahreddin Ali ve Göhürge Noyan, kalan askerler ile ve etraftan topladıkları neferler ile büyük bir Moğol-Selçuklu ordusu oluşturup, Karamanoğulları'nın peşlerine düştüler. Karaman oğlu Mehmed Bey Moğol-Selçuklu ordusunun Lârende'yi yıkıp Ermenek taraflarına geldiği duyunca Mut taraflarına çekildi. Sultan Siyâvuş'u güvenli bir kalede bırakarak, Moğolların durumunu öğrenmek için kendisi, iki biraderi amcazadesi ve birkaç cesur yakını ile keşfe çıktı. Bir tepe üzerinde Moğol karakoluna rastlayınca onlara saldırdılar. Fakat Kurbağa-Hisarı'nda dar bir geçitte Moğollar tarafından ok yağmuruna tutulan Karaman oğlu Mehmed Bey ve beraberindekiler şehit oldu. Karamanoğulları başlarını kaybedince bozguna uğrayıp dağıldı. Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev, Sâhib Ata ve Moğollar, bütün Karaman ilini deniz kıyısına kadar tarayıp, buldukları herkesi öldürüp, beldeleri harap ettiler. Bu kıyımdan sadece Karaman oğlu Mehmed Bey'in kardeşi Güneri Bey ve dağ tepelerine sığınan Türkmenler kurtulabildi. Karamanoğulları'na karşı zafer kazanmış bir şekilde Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev ve vezir Fahreddin Ali Konya'ya dönerken, Moğollar da Niğde'deki Kaz-ova kışlağına döndü.

Alp başı Osman

Kayihânoğulları'nın Alp-başılığına, yirmi beş yaşına basan Osman getirildi. Sultan Baybars'ın Anadolu'ya seferinde, diğer beyler ne kadar istese de yine Osman'ın ve Ertuğrul Bey'in önerisi ile tarafsız kalınmıştı. Sultan Baybars Moğollara karşı Elbistan'da büyük bir savaş kazanmıştı, ancak Muîneddin Pervâne'nin tutumu nedeni ile bu zafer kalıcı olmamış, Abaga Han'ın zulmüne

dönüşmüştü. Karamanoğulları ve Karaman oğlu Mehmed Bey'in başına gelenler duyuldukça Kayıhanoğulları beyleri artık Ertuğrul Bey'e itiraz etmez, her dediğine uyar olmuştı. Ertuğrul Bey de bunu Osman sayesinde sağladığı için onu Alp-başı olmakla ödüllendirdi.

Osman, Alp-başı olduğuna çok sevindi çünkü kendisinin gördüğünü diğer Kayıhanoğulları beyleri göremiyordu. Moğol-Çavdar Tatar boyları Abaga Han'dan cesaret alarak Türkmen obalarını yağmalamaya başlamıştı. Domaniç'in güneyi Tatar obaları ile dolmuştu. Henüz bir saldırıya maruz kalınmamıştı ama bu olmayacağı anlamına gelmezdi. Öte yandan İnegöl Tekfuru değişmişti ve yeni tekfur Türkmenlerin bu topraklarda olmasını istemiyordu. Eline fırsat geçse Söğüt'ü basmaktan geri durmayacaktı. Alp-başı olarak tüm Kayıhanoğulları'nı artık kendisi koruyacaktı.

Osman'ın ilk aşkı

Osman, bu müjdeli haberi vermek için İtburnu'na Şeyh Edebâli'nin yanına gitti. Şeyh Edebâli bu habere çok sevindi. Ertuğrul Bey ile kurduğu düşlerin Osman'da gerçekleşeceğinden emindi. Şeyh Edebâli, Osman'dan birkaç gün daha tekkede kalmasını istedi, Osman da kabul etti.

Osman tekkede odasının penceresinden gül bahçesine bakarken bir kız gördü ve ona âşık oldu. Giyiminden, hâli ve tavırlarından bu kızın Şeyh Edebâli'nin kızı olabileceğini düşünen Osman, ne yapabileceğini bilemedi. Şeyhinin kızına bakıp âşık olarak günah mı işliyordu? Bir şey yapmamış sadece tesadüfen görmüştü, bu günah olamazdı. Ancak aşkını ve kızıyla evlenmek istediğini Şeyh Edebâli'ye nasıl diyebilirdi, onu da bilemiyordu. Aşkını kabilde saklayan Osman, apar topar toplanıp İtburnu'ndan Söğüt'e geldi.

Siyâvuş'un Türkmenler ile Moğollara karşı mücadelesi

1278 yılında Siyâvuş, Selçuklu-Moğol ordusu Karaman ilinden çekilince saklandığı kaleden kurtularak, toplayabildiği Türkmenler ile bir birlik oluşturup, Batı Uc'una gitti. Burada

Türkmenleri etrafında toplayarak Moğollara karşı mücadeleyi bizzat eline almayı düşünüyordu.

On altı yıl önce Moğollar tarafından Denizli yöresinin hâkimi atanan Ali Bey, geçen yıl Konya'yı ele geçirmek için Karaman oğlu Mehmed Bey ve Sultan Siyâvuş'a yardım etmişti. Sultan Siyâvuş da bu yardımından dolayı Denizli bölgesini kendisine beylik olarak vermişti.

Siyâvuş, kendi tarafını tutan Ali Bey'in yanına gidip, ezilen Türkmenlerin ve Karaman oğlu Mehmed Bey'in intikamını almak için Moğollara karşı savaşacağını söyleyince, Ali Bey'de onu Selçuklu Sultanı olarak kabul ettiğini ve Konya'yı ele geçirmesinde yardımcı olacağını söyledi. Böylece civar Türkmen boyları, Konya'yı ele geçirmek ve Siyâvuş'u yeniden tahta çıkarmak için hazırlık yapmaya başladı.

Ertuğrul Bey'in Şeyh Edebâli'nin kızını Osman'a istemesi

Osman'ın kalbinde bir aşk acısı vardı artık. Aşkı görmek için her zaman İtburnu'na gitmek istiyor, ancak Şeyh Edebâli'den çekiniyor, düştüğü durumdan ızdırap çekiyordu. Annesi Halime Hatun'a durumu söylemeye çalıştıysa da bir türlü cesaretini toplayamıyordu. Osman, aşkını zamana bırakacaktı.

Ertuğrul Bey, Domanınç'ten Söğüt'e göç dönüşünde Osman'ın halinde bir gariplik sezdi. Oğlunun durumunu sorunca Halime Hatun, Osman'ın yirmi altı yaşına geldiğini ve artık evlenmesi gerektiğini, halinin bundan dolayı olabileceğini, söyledi. Ertuğrul Bey de ona hayırlı bir kismet olarak Ömer Bey'in kızı Mâlhun Hatun'u düşündüğünü söyledi. Halime Hatun da Mâlhun Hatun'u tanıdığı için Osman için iyi bir eş olacağından emin olarak, durumu Osman'a açıkladı. Osman ise beyinden vurulmuş dönmüş bir şekilde bunu reddetti çünkü kalbinde Şeyh Edebâli'nin kızı Bâlâ Hatun vardı. Halime Hatun, neden istemediğini Osman'a sorunca Şeyh Edebâli'nin kızı Bâlâ Hatun'a âşık olduğunu ve onunla evlenmek istediğini sıkıla çekine söylemek zorunda kaldı.

Halime Hatun, durumu gelip Ertuğrul Bey'e anlattı. Ertuğrul Bey ise Şeyh Edebâli'nin kızını Osman'a vermeyeceğinden emindi, çünkü yerleşik hayata alışan Bâlâ Hatun'un aşiret hayatına

ayak uyduramayacağını kendisi gibi Şeyh Edebâli de biliyordu. Ancak Osman'ın Bâlâ Hatun'da gönlü kalmasın, bu işin olmayacağını görsün diye Ertuğrul Bey, Şeyh Edebâli'den kızını Osman'a istemeye gidecekti.

Osman heyecanlı bir şekilde İtburnu'na varınca hocası Şeyh Edebâli'nin isteğini geri çevirmeyeceğini umuyordu. Çünkü onun elinde büyümüş ve yetişmişti. Nasıl biri olduğunu babasından daha iyi bilirdi. Ertuğrul Bey, Şeyh Edebâli'den kızı Bâlâ Hatun'u Osman'a isterken, dışarıda Osman nefesini tutmuş heyecanlı bir şekilde bekliyordu.

Bir süre sonra Şeyh Edebâli'nin yanından çıkan Ertuğrul Bey'in yüzünde bir tebessüm göremeyince Osman'ın dünyası başına yıkılmış gibi oldu. Osman neticeyi sorunca, Ertuğrul Bey, Şeyh Edebâli'nin Osman'ın kızına uygun olmadığını düşündüğünden onu vermeyeceğini, söyledi.

Osman, deliye dönmüş, kızgın ama suskun bir şekilde hemen atına atlayıp, olabildiğince uzaklara gitmek istedi. Bir yandan at sürerken bir yandan da Şeyh Edebâli'nin Bâlâ Hatun ile evlenmesine neden izin vermediğini düşünüyordu. Kendisini neden yeterli görmüyordu? Aklında bu delice sorularla bir tepenin zirvesine çıkmış bundan sonra ne yapması gerektiğini düşünmeye başlamıştı.

Siyâvuş'un sonu

1279 yılında Ali Bey ve Siyâvuş Konya'ya yürümek için hazırды. Sadece Kayıhanoğulları beyi Ertuğrul, bu başkaldırıda tarafsız kalacağını bildirmişti. Diğer taraftan Germiyanlı Ali-şir oğlu Hüsameddin ise Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev'e bağlı kalacağını ve kendileri ile birlik olmayacağını söylemişti. Bu iki bey dışında bütün beyler, Siyâvuş'un önderliğinde toplanmış, Konya'ya doğru yürüyüşe geçmişti.

Germiyanlı Ali-şir oğlu Hüsameddin Konya'ya haber uçurup, Siyâvuş'un Türkmenler ile Konya'ya yürüdüğünü haber verdi. Bunun üzerine Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev ve Sâhib Fahreddin Ali, Kaz-ova kışlağında bulunan Moğollara haber verip, Siyâvuş üzerine yürümek için yardım istedi. Göhürge Noyan da

Anadolu'daki bağlı bütün beyleri toplayarak Konya'ya geldi ve ortaya büyük bir Moğol-Selçuklu ordusu çıktı.

Siyâvuş-Türkmen ve Moğol-Selçuklu ordusu 30 Mayıs'ta Seyitgazi-Bolvadin arasında karşı karşıya geldi. Meydana gelen savaşta Siyâvuş'un birlikleri bozguna uğradı. Siyâvuş önce kaçmayı başarmışsa da Germiyanlı Türkmenlerinin onu tanıyıp yakalaması ile esir düştü. Onunla birlikte esir düşen ve Sâhib Ata'nın oğullarını öldüren Türkmen beyi Saru'alâ diyet ile canının bağışlanmasını istemişse de idam edildi. Siyâvuş (Cimri) ise idam edilip, derisi yüzüldü. Derisinin içine saman doldurularak başta payitaht olmak üzere ve diğer şehirlerde de teşhir edilmek üzere Konya'ya gönderildi.

Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev'in Anadolu'da birliği sağlaması

Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev, savaşın kazanıldığı Pınarbaşı'ndan Borgulu (Uluborlu) ovasına inip ordugâh kurdu. Burada iken savaş alanından kaçan Lâdik (Denizli) ve Honas bölgelerinin hâkimi Ali Bey bulunup, yakalandı ve Siyâvuş taraftarı olduğu için Karahisar Kalesi'ne hapsedildi.

Sâhib Ata Oğulları ve Germiyanlı Uc Beyliklerinin berati

Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev bir müddet Karahisar, Sanduklu ve Cuhûd (Şuhud) bölgesinde kalıp Uc Türklerinin itaatlerini kabul ve cezalarını affetti. Karahisar-Denizli bölgesini, vezir Sâhib Ata Fahreddin Ali Bey oğullarına Uc beyliği olarak verdi. Eskişehir-Kütahya bölgesine ise Siyâvuş'u yakalayan Germiyanlı Ali-şîr oğlu Hüsameddin Bey'i, Uc beyi olarak atadı.

Ertuğrul Bey'in Söğüt-Domaniç Uc Beyliği berati

Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev'in nizamı sağlayıp Borgulu ovasında ordugâh kurduğunu duyan Kayıhânogulları beyi Ertuğrul, Alpbaşı Osman ile birlikte hediyeleri Sultan'a sunmak üzere geldi. Ertuğrul Bey, hediyelerini sunup her zaman Selçuklu Sultanı'nın emrinde olduklarını ve her daim devletin Uc sınırını Sultan adına koruduklarını bildirdi. Ertuğrul Bey'in hediyelerini

beğenen Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev, Söğüt ve Domaniç'in Kayıhânoğulları'na ait olduğunu tasdik edip, Ertuğrul Bey'i de bu yörelerin Uc beyi olarak atadı.

Bu sırada Sinop'a saldıran Trabzon Rum İmparatorluğu birliklerinin Sinop beyi ve Çepni Türkmenleri tarafından bozguna uğratılıp püskürtülmeleri haberi Borgulu'ya geldi. Uc Türkmenlerini itaat altına alan Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev ve vezir Fahreddin Ali büyük zaferler kazanmış olarak Konya'ya döndü.

Osman'ın İnegöl Tekfuru ve Tatar obaları ile çatışması

Alp-başı Osman, bir yandan yeni İnegöl Tekfuru Aya Nikola'nın göç yolundaki tacizleri ile uğraşırken bir yandan da Tatar baskınlarına karşı Kayıhânoğulları'nın yerleşim yerlerini koruyordu. Ancak bunları yaparken aklında hep Şeyh Edebâli'yi bu evliliğe nasıl ikna edebileceği vardı. Aklına bir fikir geldi, ancak işe yarar mı bilemiyordu. Beş yıldan beri hem İn-önü hem de Eskişehir Beyi ile iyi arkadaşlıklar kurmuştu. İtburnu, Eskişehir Beyi'nin arazisinde kalıyordu. Bu da Şeyh Edebâli'nin beyi kıramayacağı anlamına geliyordu.

Eskişehir Beyi'nin Osman'a oyunu

Osman, vakit kaybetmeden Eskişehir Beyi'nin yanına gitti ve Şeyh Edebâli'nin kızı Bâlâ Hatun ile evlenmek istediğini, ancak şeyhin bunu reddettiğini anlattı. Dostu olarak ondan kendine Şeyh Edebâli'den kızı Bâlâ Hatun'u istemesini rica etti. Eskişehir Beyi de Osman'a ricasını kırmayacağını ve kızı onun adına Şeyh Edebâli'den isteyeceğini söyledi. Osman da sevinç içinde, Bâlâ Hatun ile evlenme hayalleri kurarak Eskişehir'den Söğüt'e döndü.

Eskişehir Beyi, Osman'ın söylemesi üzerine Bâlâ Hatun'u araştırdı ve söylenenler neticesinde kızı kendine almak için şevke geldi. Şeyh Edebâli'nin kızını Osman'a neden vermediğini düşündü. Osman bir bey değildi, şöhreti yoktu ve bir konargöçerdi. Şeyh Edebâli, kendisi gibi şanlı şöhretli bir bey dururken Osman'a kızını neden versin diki. Hemen hazırlıklarını yapıp, on deve yükü başlık ile İtburnu'na vardı Eskişehir Beyi. Şeyh Edebâli'nin kızını kendisine vereceğine emindi. Böbürlene böbürlene kendini överek,

şanından ve şöhretinden bahsederek Bâlâ Hatun'u Şeyh Edebâli'den kendisine istedi. Şeyh Edebâli, ilk önce ne diyeceğini bilemedi. Ancak kurduğu rüya Osman'dan yana idi, ancak vakti gelmemişti. Şimdi karşısına hiç sevmediği bir kişiliğe sahip Eskişehir Beyi gelmiş ve kızını ondan istiyordu. Şeyh Edebâli'nin kimseden çekinecek hali yoktu ve kızını beye vermeyi reddetti.

Eskişehir Beyi çılgına dönmüş, bağıra çağıra söylenip, kızını nasıl kendisine vermediğini soracakken, Şeyh Edebâli'nin huzurunda olduğunu fark edip usulca tekkeden çıkıp Eskişehir'e yollandı. Yolda giderken Şeyh Edebâli'nin kızını kendisine neden vermediğini düşününce, aklına Osman geldi. Belli ki şeyhin niyeti kızını Osman'a vermektir. Ancak ne olursa olsun Bâlâ Hatun ile evlenip, Şeyh Edebâli'nin Ahiler üzerindeki gücüne sahip olması gerekliydi. Bunun sağlamak için ise ilk amacı Osman'ı ortadan kaldırmaktı. Bundan sonra bunun için fırsat kollayacaktı.

Selçuklu Devleti'nin İlhanlı vilayeti olması

1280 yılında Abaga Han, oğlu Mücürüddin Emîr Şah'ı Anadolu'ya gönderip, onu Anadolu'daki İlhanlı hanedanına ait vilayetlerin idaresine ve vergilerinin tahsiline memur etti. Böylece ne Sultan III. Gıyâseddin Keyhüsrev ne de vezir Fahreddin Ali devletin yönetiminde söz sahibiydi. Selçuklu Sultanlığı artık bir valiliğe dönüşmüş şekilde İlhanlı yönetimine bağlanmıştı.

Mes'ûd'un Selçuklu tahtını Abaga Han'dan istemesi

II. İzzeddin Keykâvus'un Suğdak'ta ölümü üzerine, onun "*Selçuklu sizin hakkınızdır, Anadolu'ya gidip tahta siz oturun*" vasiyeti üzerine oğlu Mes'ûd maiyeti ile birlikte 1280 yılında Kırım'dan Sinop'a geldi. Kastamonu Uc Beyi olan Çobanoğlu Muzaffereddin Yavlak Arslan onu alıp önce Moğol valisi Samagar Noyan'a götürdü. Oradan da hep birlikte Abaga Han'a gittiler. Abaga Han, Mes'ûd'u izzeti ikram ile karşılayıp kendisinin toprak isteğini kabul edeceğini belirtti. Abaga Han'ın niyetinde Anadolu'daki Türk birliğini parçalamak için Erzurum, Erzincan ve Sivas vilayetlerinin içine alan Doğu Anadolu'yu Mes'ûd'a sultanlık olarak vermek vardı. Böylece Anadolu'da iki başlı bir yönetim olacak ve Anadolu'yu istila etmesi kolaylaşacaktı. Ancak

Mes'ûd'a bu fermanı vermek için acele etmeyecek, duruma göre davranacaktı.

Osman'ın Mâlhun Hatun ile evlenmesi

Osman, Eskişehir Beyi'nin Bâlâ Hatun'u kendisine istediğini duyunca deliye döndü, ama Şeyh Edebâli'nin kızını vermediğini öğrenince sevindi. Hâlâ bir umut olduğunu düşünmek istedi. Ancak Şeyh Edebâli'nin ne yapmak istediğini anlayamadı. Hem kendisine hem de Eskişehir Beyi'ne kızını neden vermemişti. Aklına tekkede öğrendiği bir şey geldi: *“Şeyhler, kendinden sonra el vereceği müridi ile kızlarını evlendirirdi.”* Osman, Bâlâ Hatun'dan ümidi kesmelimiydi bilemiyordu. Ertuğrul Bey ve Halime Hatun, sürekli ondan Ömer Bey'in kızı Mâlhun Hatun ile evlenmesini istiyordu. Artık, bu olaylar neticesinde anne ve babasının sözünün üstüne söz söyleyemezdi.

Osman, aşkını kalbine gömüp, babası Ertuğrul Bey ve annesi Halime Hatun'un isteğine boyun eğip, Ömer Bey'in kızı Mâlhun Hatun ile evlendi.

Şeyh Edebâli'nin Söğüt'e yerleşmesi

Şeyh Edebâli, kızı Bâlâ Hatun'u Eskişehir Beyi'ne vermeyince, Eskişehir Beyi içten içe Şeyh Edebâli'ye düşmanlık etmeye başladı. Şeyh Edebâli'nin bu düşmanlıktan haberi olunca tekkesini ve dervişlerini toplayıp İtburnu'ndan Ertuğrul Bey'in arazisi olan Söğüt yakınlarına göçtü. Ertuğrul Bey, Şeyh Edebâli'nin kendi bölgesine yerleşmesine çok sevindi ve bütün imkânları ile kısa sürede tekkesini yeniden inşa etmesini sağladı.

Ertuğrul Bey'in Kayı Han Oğulları beylik toyunu toplaması

1281 yılı girdiğinde Ertuğrul Bey, doksan yaşını gelmiş, yavaş yavaş elden ayaktan düşmeye başlamıştı. Osman'ın da mürüvvetini görmüş, Kayıhanoğulları'nın tüm işlerini yoluna koymuştu.

Ertuğrul Bey, Şeyh Edebâli ile de görüştüktan sonra Kayıhanoğulları beylik makamını hak eden birisine devretmenin zamanının geldiğine hükmetti.

Ertuğrul Bey, yurt verdiği Alkaevli, Bayat, Karaevli ve Dodurga beylerini ve de Şeyh Edebâli'yi davet ederek beylik toynunu topladı. Kayıhânoğulları beyliğine aday olarak; seksen bir yaşındaki kardeşi Dündar, altmış dört yaşındaki büyük oğlu Gündüz, altmış bir yaşındaki ortanca oğlu Saru Yatı Savcı ve yirmi dokuz yaşındaki küçük oğlu Osman vardı.

Bir kısım beyler Ertuğrul Bey'i, beylik makamını Dündar'a teslim etmesi gerektiğine ikna etmeye çalışmışlarsa da O, Dündar'ın kendisi gibi kocamış olduğu ve Kayıhânoğulları'na dinç ve aklı başında bir bey gerek olduğunu ileri sürerek, Dündar'ı beylik adaylığından çıkardı.

Büyük oğlu Gündüz'e gelince onunda beylikte gözü yoktu ve beylik makamına Osman'ı layık görüyordu. Hakeza, Saru Yatı Savcı da beyliğin ağabeyi Gündüz'ün hakkı olduğunu ileri sürüp beylik makamını istemedi.

Ertuğrul Bey, Kayıhânoğulları beylerine ve komşu obaların beylerine Osman'ın beyliği hakkında ne düşündüklerini sorduğunda, herkes Ertuğrul Bey'in aklındakini merak ediyordu. Sorulunca, Ertuğrul Bey, beylik hakkının Gündüz'de olduğunu, onun da Osman'ın bey olmasını istediğini, Saru Yatı Savcı'nın da ağabeyi Gündüz'ün sözü ile Osman'ın beyliğini kabul edeceğini, kendinin de Osman'ı beyliğe layık gördüğünü, dedi. Bunun üzerine bütün beyler Osman'ın Kayıhânoğulları'nın beyi olmasına olur verdiler.

Şeyh Edebâli'ye sorulunca, herkesin Osman'ın beyliğine rıza gösterdiğini gördüğünden, kendi gönlünde de Osman'ın Kayıhânoğulları beyi olmasını dilediğini, söyledi.

Söylenecek tüm sözlerin bitmesi üzerine Ertuğrul Bey, beyliğe aday Dündar, Gündüz, Saru Yatı Savcı ve Osman'ı toy çadırına davet etti.

Dündar, bey olacağından emin şekilde çadıra girdi, ancak Ertuğrul Bey'in, yanın yoldaşlarının yanındır, demesi üzerine, içi burkularak sedire oturdu. Saru Yatı Savcı da ağabeyi Gündüz'ün beylik hakkı bulunduğundan içi rahat bir şekilde içeri girdi ve Ertuğrul Bey'in, sen benim sağ kolumsun ve yeni beyin de sağ kolu olacaksın, demesi üzerine o da çadırda kendine ayrılan yere

oturdu. En küçük Osman olduğu ve ağabeylerinin yanında kendisine beylik düşmeyeceği için, Gündüz ağabeyinin beyliğini en önce kutlamak niyetiyle çadıra vardı. Beyler katına en düşünceli çıkan ise Gündüz idi. Beylik hakkı kendindeydi ve kabul etse kimse buna yok diyemezdi. Ancak kendisi bey olmak istemiyor, Osman'ı beyliğe daha çok layık görüyordu. Bunu, babası Ertuğrul Bey'e de kaç kez söylemişti ve yine bunu tüm beyler önünde de söyleyecekti. Ertuğrul Bey, Gündüz'e, beylik senin hakkındır, ne dersin dediğinde, Gündüz, beyliğe Osman'ın yakışacağını ve eğer kabul ederse Osman'ın Kayıhanoğulları beyi olmasını dilediğini söyledi. Bunun üzerine Osman, herkesin kendisinin bey olmasını istediğini gördüğünden, İ'lây-ı Kelimetullah için Kayıhanoğulları beyliğini kabul etti.

OSMAN BEY

Beylik Toyu, Söğüt, İlkbahar 1281

— Ertuğrul Gazi: Ey oğlum Osman! Şeyhim Edebâli'nin sana diyecekleri var, iyi dinle! Beni dinlediğin gibi dinle! Deden Süleyman Şah'ı dinlermiş gibi dinle! Benim dedemi dinlediğim gibi dinle! Dedemin dedesini dinlediği gibi dinle!

— Şeyh Edebâli: Ey Osman! Allah-u Teâlâ gözünü, gönlünü ve yolunu ışıtsın! Hak'tan, adaletten, merhametten, azimden ve sebatan garip koymasın! Ey Osman! Artık, Osman Bey'sin! Beyliğini unutma, unutturma! Eşine, dostuna, düşmana unutturma! Anana, hatta atana dahi unutturma! Ey Osman Bey, beysin! Bundan sonra öfke bize, uysallık sana! Güceniklik bize, gönül almak sana! Suçlamak bize, katlanmak sana! Geçimsizlikler, çatışmalar, uyumsuzluklar, anlaşmazlıklar bize, adalet sana! Huysuzluk bize, hoşgörü sana! Kötü söz, şom ağız, haksız yorum bize, bağışlamak sana! Ey Osman Bey! Bey Osman! Bundan sonra bölmek bize, bütünlemek sana! Üşengenlik bize, gayret sana! Uyuşukluk bize, uyarmak sana! Rahat bize, şevk vurmak sana! Bey Osman! Yükün ağır, işin çetin, gücün kıla bağlı! Yükünü taşıyacak güç, ayağını sürdürmeyecek akıl ve kalp versin! Allah-u Teâlâ yardımcın olsun! Beyliğini kutlu kılsın! Hak yoluna hayırlı kılsın! Işığın parıldatsın, uzaklara ilet sin! İnsanı yaşat ki devlet yaşasın! Beyliğin daim olsun!

— Ertuğrul Gazi: Ey oğul, Osman Bey! Kıvancımın övüncüm öl! Sevincimdin Güvencim ol! Edemediklerim et! Eremediklerime er!

--- Osman Bey: Rabbime şükürler olsun ki, hiç düşünmediğim halde beylerin ve ağabeyim Gündüz'ün oluru ile Kayıhanoğulları beyi oldum. Allah-u Teâlâ'nın bana yazdığı bu kaderi elimden geldiğince yüceltmek için çalışacağım.

--- Dündar: Ağabeyim Ertuğrul töreyi bozarak, hakkım olduğu halde beni bey olarak atamadı. Üstüne, en büyük oğlu Gündüz dururken en küçük oğlu Osman'ı Bey olarak atadı. Korkarım ki Osman, atılganlığı ve yersiz davranışları ve de deli cesareti ile Kayıhanoğulları'nın sonunu getirecek. Ağabeyim

Ertuğrul ihtiyarlığından geleceği göremedi. Osman, bey olsa da Kayıhanoğulları'nın asıl beyi benim. Aşiretimin bu topraklarda yaşamaya devam edebilmesi için karşıma Osman Bey dahi çıksa onu ezip geçerim. Amma töre gereği şimdilik Osman'ın beyliğine itaat edeceğim.

---Gündüz: Obanın her yerinde Osman'ın beyliği kutlanıyor. Eğer beyliği kabul etseydim şimdi benim için kutlama yapılacaktı. Ancak pişman değilim. Bu obada beyliği hak edecek biri varsa o da Osman'dı. Ben de ağabeyi olarak ona hakkını verdim.

Hayme Ana Kabri, Domaniç, Yaz 1281

— Ertuğrul Gazi: Hey Osman Bey! Anamın kabri başında obana bakarak neler düşünürsün?

— Osman Bey: Hiç!

— Ertuğrul Gazi: Düşünce ağırlaştı mı insan hiç sanır! Bir meseleyi düşünmeyen, hiç bilmeyen, hiç demez konuşur! Ben de on sekiz yıldır her göç dönüşü anamın kabrine gelip, dua eder, düşünürdüm. Babam Süleyman Şah merhum olduktan sonra, kardeşlerime ters düşüp, obamın bir kısmını peşime takıp bu topraklara getirdim. Anam dahi beni seçip, ardımdan geldi. Bu toprakları Kayıhanoğulları'na yurt etmek için canla başla çalıştı. Ben dahi canla başla çalıştım ve obamı her türlü belalardan koruyup bugüne kadar getirdim. Allah-u Teâlâ'nın izniyle emaneti sana devrettim.

— Osman Bey: Bir kişi hiçbir şey bilmezse dünya çok büyük sanır! Görgünü, bilgini, öğüdünü benden esirgeme!

— Ertuğrul Gazi: Ey oğul! Şeyhim Edebâli sana her şeyi demiştir! Eğer gün gelir beni yanında bulamazsan Şeyh Edebâli'nin sözünden sakın çıkma! Şimdi, sordun diye söylerim! Bir! Ululanma, düşmanını hor görme! Düşmanını yenip, küçümsediğin anda, her şeyin sahibi olan Allah-u Teâlâ, her şeyini elinden alır. Bunun için Rabbini hiçbir zaman unutma, ona nimetleri için hep şükranlarını sun! Şimdi, sana ikinci öğüdümü söylüyorum, istedin de ondan söylüyorum. İki! Düşmanını çoğaltma! Düşmanlığının sonunu da başını da sen belirle! Sen başlat, sen bitir! Boyundan, soyundan, dininden kimselerle düşman

olma, onlara kin gütmek! Boyundan, soyundan, dininden olmayanlarla kurduğun dostluğu yoldaş dostluğu ile bir tutma! Öyle dostluklara sadık ol, ama bel bağlama! Hesabını, kitabını onlara dayama! Düşman seçerken gücünü kılı kırk yararcasına ölçüp biç! Bir de sakın ola beyim, fethettiğin yerlerde karıya kıza dokunma! Silahsız ve silah bırakana vurma! İnsanları hoş davran, inançlarını serbest bırak! Benim sana diyeceklerim bu kadardır. Gerisi senin aklına, düşüncene ve kalbine kalmıştır.

— Osman Bey: Öğütlerin benim için en değerli hazinedir baba! Emin ol ki senin izinden gidip, bu toprakları Kayıhanoğulları'na ilebet payidar kılacağım!

Osman Bey otağı, Söğüt, Sonbahar 1281

— Ebe: Müjdeler olsun Osman Bey! Müjdeler olsun Ertuğrul Gazi! Kayıhanoğulları'nın neslini devam ettirecek, boyumuzu boylandıracak, soyumuzu şahlandıracak bir erkek evladımız oldu.

— Osman Bey: Şükürler olsun yarabbi! Beyliğimizi devam ettirecek bir evlat bahşettin bize! Atam Ertuğrul Gazi! Adını sen koy!

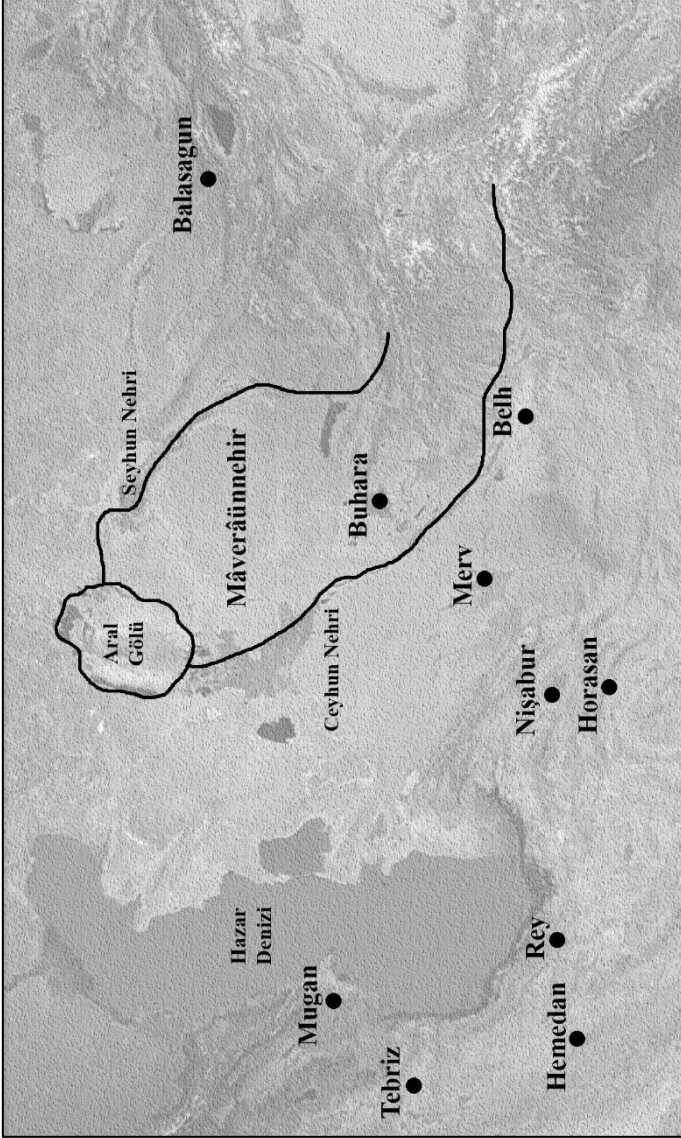
— Ertuğrul Gazi: Rabbime binlerce kere şükürler olsun ki ölmeden önce beyliğimizin yüceltecek kişiyi görmemi nasip etti. Ey Oğul! Dilerim ki Allahu Teâlâ'dan ömrün uzun, yolun hayırlı olsun! Günü geldiğinde bey olasın! Kayıhanoğulları'nın yüzünü ak edesin! Beyliğin altında gazilerinle kıtalara hükmedesin! İsmi atalarımın ülkesi Orhun/Orhan olsun! Adını ben verdim, yaşını Allah versin!

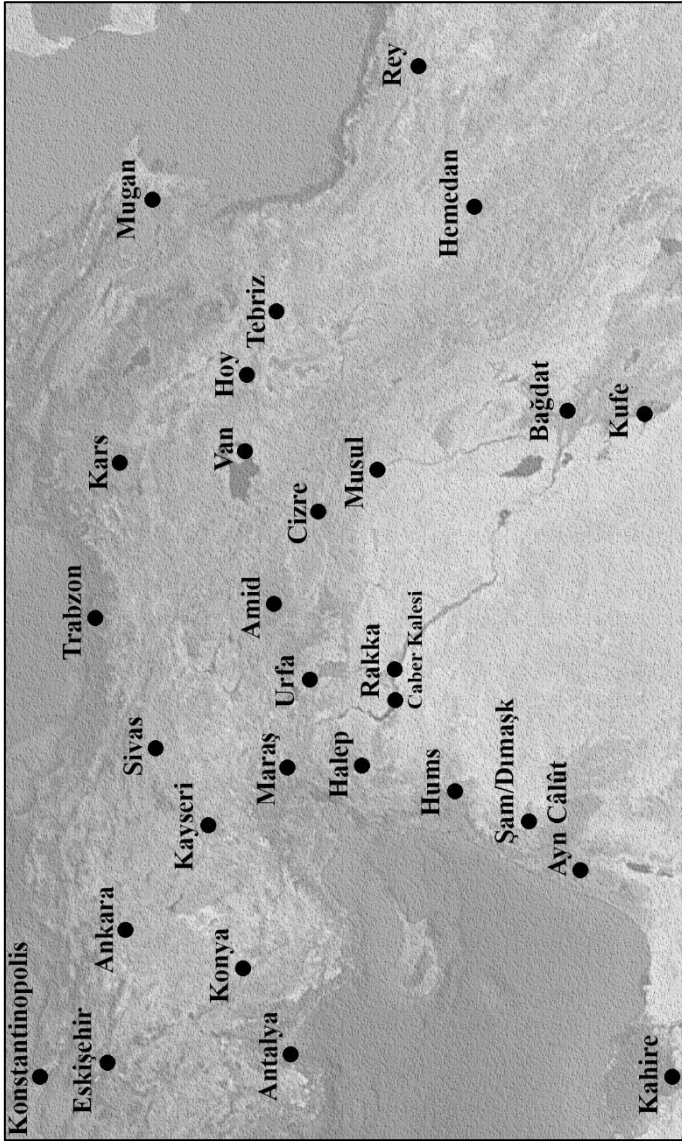
Osman Bey otağı, Söğüt, Kış 1281

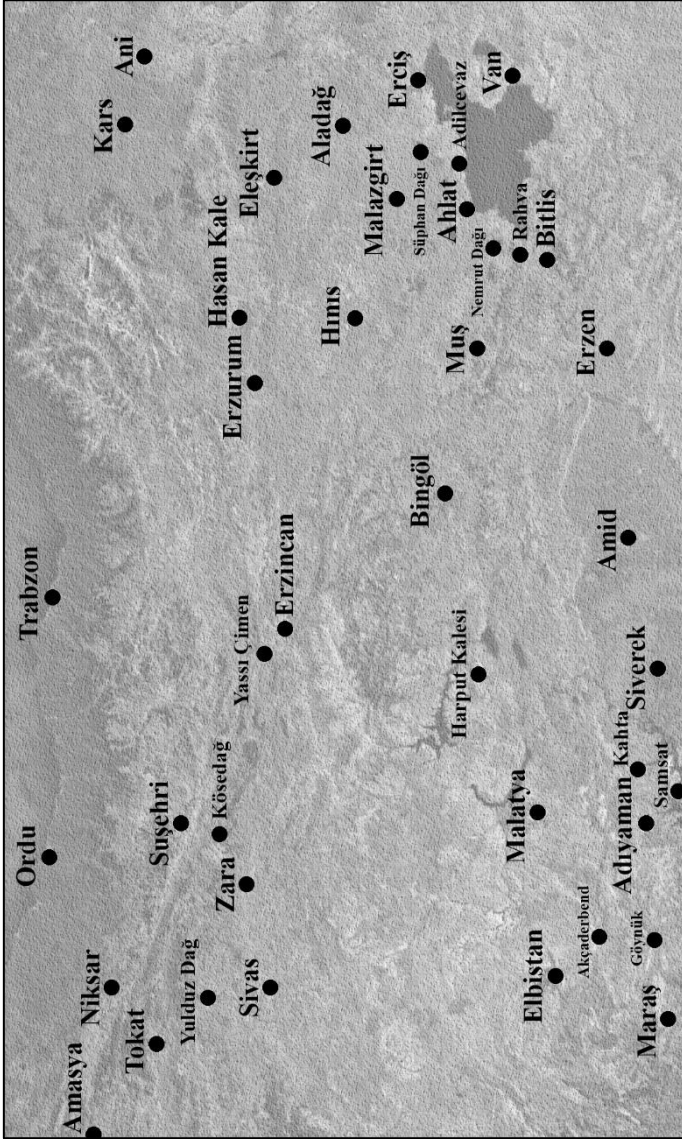
— Gündüz: Beyim, kardaşım Osman! Atam Süleyman Şah oğlu Ertuğrul Gazi Hakk'a yürüdü!

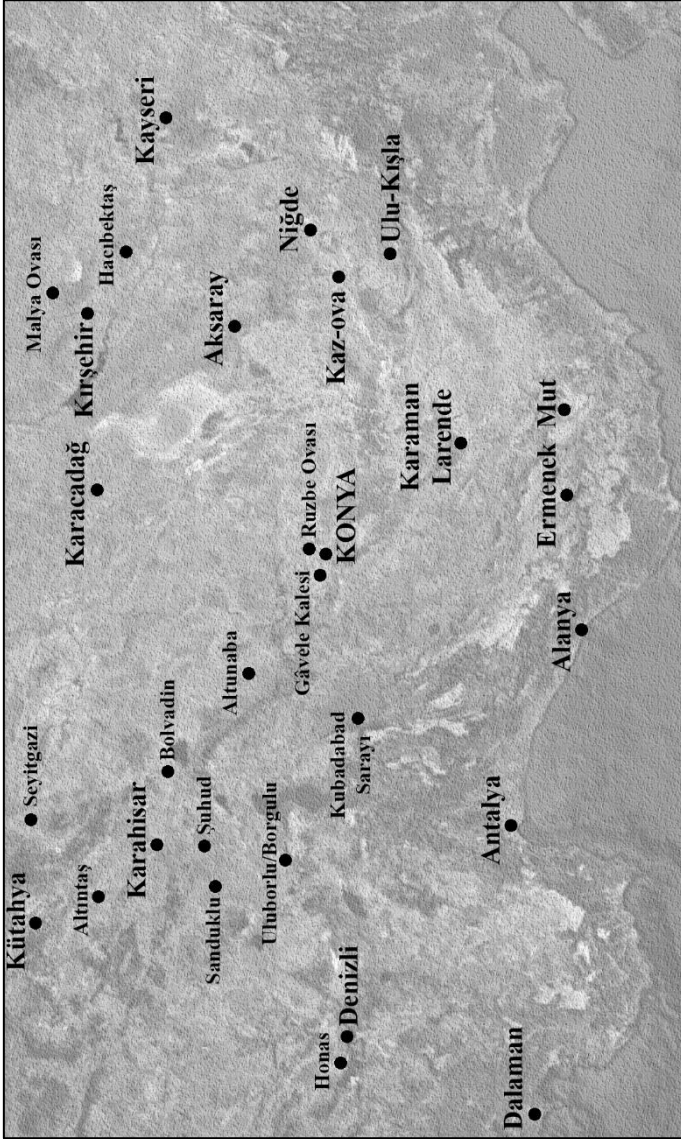
— Osman Bey: İnnâ Lillâhi ve İnnâ İleyhi Raciûn! “Biz şüphesiz Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz.”

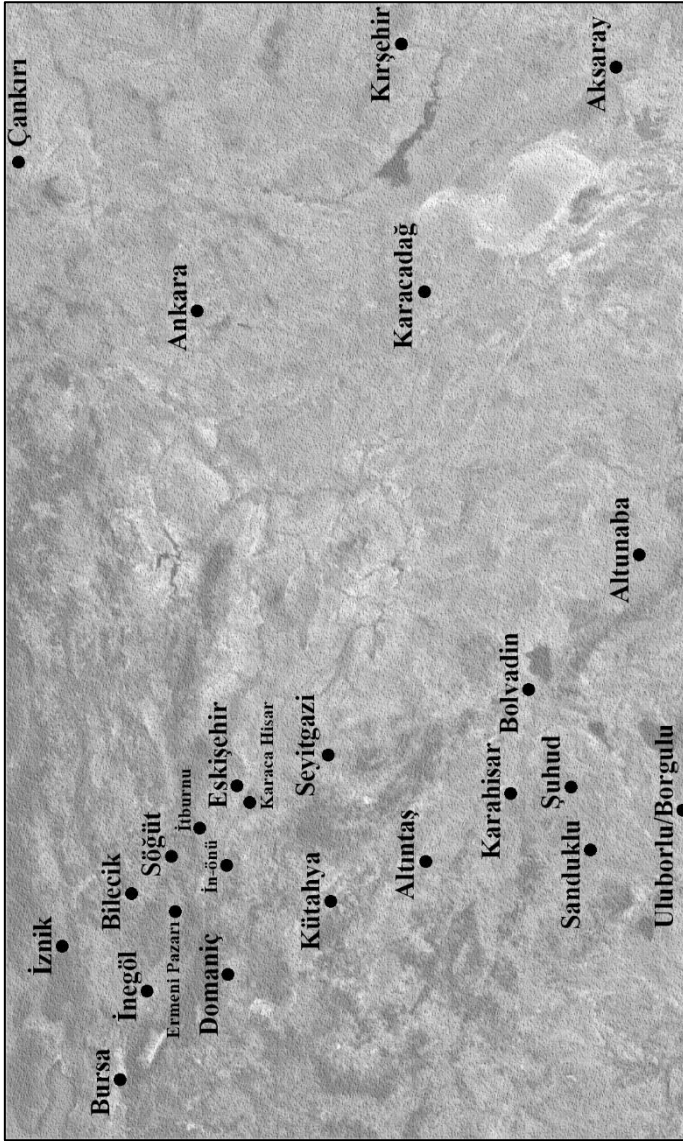
HARİTALAR

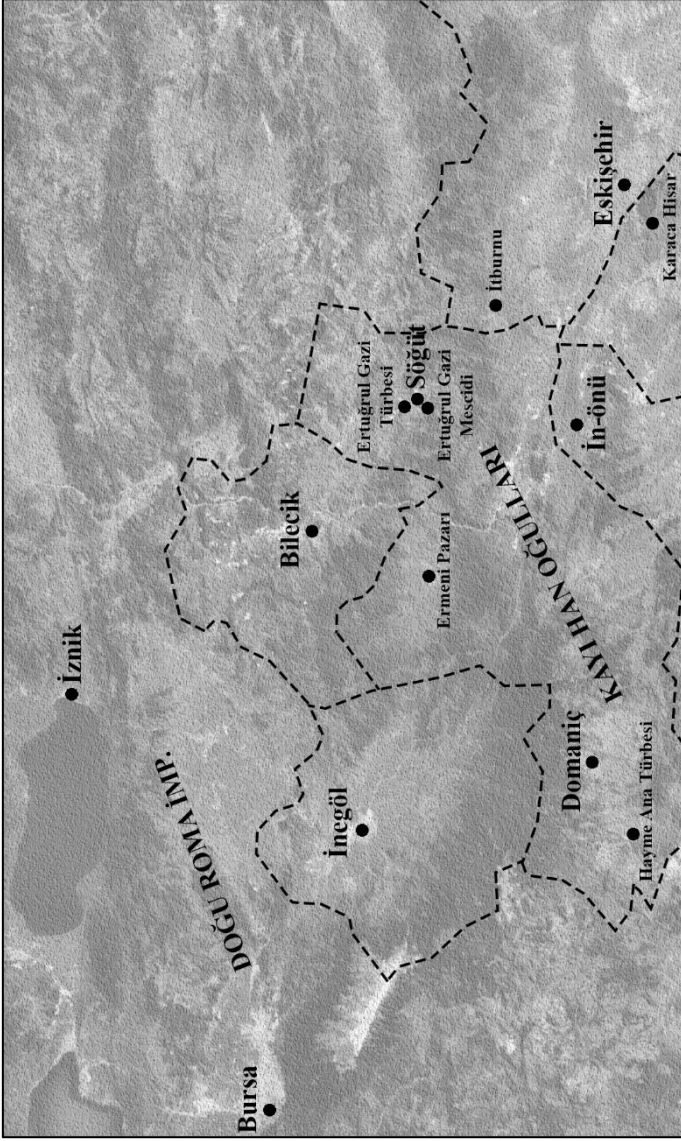

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

- Selçuklular Zamanında Türkiye, Prof. Dr. Osman TURAN
- İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, İsmail Hami DÂNİŞMEND
- Müneccimbaşı Tarihi, Müneccimbaşı Ahmet Dede
- Osmanoğulları'nın Tarihi, Âşık Paşazade
- Büyük Osmanlı Tarihi, Joseph van Hammer
- Osmanlı Tarihi, Ord. Prof. İsmail Hakkı UZUNÇARŞILI
- Mufassal Osmanlı Tarihi, Mustafa CEZAR
- Selçuklu Devletleri Tarihi, Prof. Dr. Ali SEVİM, Prof. Dr. Erdoğan MERÇİL
- Büyük Osmanlı Tarihi, Yılmaz ÖZTUNA
- Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, Nicolae JORGA
- Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, Johann Wilhelm Zinkeisen
- Germiyan-Oğulları Tarihi, Dr. Mustafa Çetin VARLIK
- Anadolu'da Türk Beylikleri, Prof. Dr. Salim KOCA
- Selçuk Name, İbn Bibi

MAKALELER

- Osmanlı Beyliği'nin Kurucusu Osman Bey, Halil İNALCIK
- Karamanoğulları Beyliği, Doç. Dr. Zerrin Günel ÖDEN
- Anadolu'nun Parlayan Yüzü: Kayılar, Erol KÜRKCÜOĞLU
- Memlûk Sultanı I. Baybars'ın 1277 Yılındaki Anadolu Seferi, İbrahim GÜNEŞ
- Celâleddin Hârizmşah'ın Son Günleri, Osman GÜRBÜZ
- Çoban Oğulları Beyliği, Dr. M. Yaşar YÜCEL
- Selçuklu Hanedanının Önemli Bir Mensubu: İbrahim YINAL, Cihan PİYADEOĞLU
- Sadreddin KONEVÎ, Prof. Dr. Şerafeddin GÖLCÜK

TEZLER

- Şerefeddin Hatîroğlu ve Moğollara Karşı İsyanı, Yüksek Lisans Tezi, Melek GÖKSU

TDV İSLÂM ANSİKLOPEDİSİ

- Osman I, Halil İNALCIK
- Keykubad I, Faruk SÜMER
- Ertuğrul Gazi, Fahamettin BAŞAR
- İnançoğulları, Tuncer BAYKARA
- Hacı Bektâş-ı Veli, Ahmet Yaşar OCAK
- Edebâli, Kâmil ŞAHİN
- Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Reşat ÖNGÖREN
- Ahî Evran, İlhan ŞAHİN

Kayı Han Oğlu Ertuğrul Gazi

"Ertuğrul Gazi hakkında iki üç sayfayı geçmeyen doğru bilgilerin bir kitap haline getirilmesinin iki yolu vardı. Birincisi, Ertuğrul Gazi'nin yaşamadığı olayları onunmuş gibi uydurma fantastik bir tarih yazmak. İkincisi ise Ertuğrul Gazi'nin yaşadığı zamanda yaşanan olayların hepsinin birden düşünüp aralarındaki bağlantıları kurup doğru bir tarihi bilgi akışı sağlamak. Ben bu kitapta ikincisini tercih ettim.

"Kayı Han Oğlu Ertuğrul Gazi" kitabında çok yönlü tarih anlayışı be-nimsenmiştir. Ertuğrul Gazi zamanında Anadolu'da yaşanan askeri, siyasi, ekonomik, mimari ve ilmi yönler bir potada eritilerek okura aktarılmıştır. Olayların geçtiği yerler haritalar ile verilmiştir. Bu yöntemi seçmemdeki amacım, dünya ölçeğindeki gelişmeleri de göz önüne alıp atalarımızın yaşantılarını en iyi şekilde anlayıp anlatabilmektir.

Kitabın son birkaç sayfasında yer verdiğim Osman Bey dönemini, Tarık Buğra'nın ölümsüz eseri "Osmancık" kitabından birkaç kesit de ekleyip, kendi geliştirip diğer kitaplarımda da başarıyla uyguladığım "empati" yazın türünde yazdım. Bunun nedeni ise normal düz yazı ile "empati" türünü okurun karşılaştırabilmesi ve etkinliğinin farkına varılabilmesi içindir.

"Kayı Han Oğlu Ertuğrul Gazi" kitabımızın tarihimizi doğru bir şekilde anlamaya çalışanlara yararlı olması dileğiyle."

Dursun Saral

KUTLU YAYINEVİ

göksel sözcüklerin yayıncısı

kutluyayinevi.com